

STUDIUM

**UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO**

GMINY SZAFŁARY

TOM I

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

Nowy Sącz 1996 - 1997 r.

TOM I

ZAWIERA :

ZESPÓŁ AUTORSKI : str. 3

**WYKAZ OPRACOWAŃ
SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA ELABORAT STUDIUM**

str. 4

I. WPROWADZENIE str. 9

II. POŁOŻENIE GMINY NA TLE

PODHALA

str. 24

III. PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA

ROZWOJU

str. 33

IV. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY

TECHNICZ-NEJ I KOMUNIKACJI

str. 63

ZESPÓŁ AUTORSKI :

- * **GLÓWNY PROJEKTANT** - mgr inż. arch. Lech Skirzyński
- * **ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE** - mgr Joanna Śliwińska
- * **LEŚNICTWO I KONSERWATORSKA**
  - OCHRONA PRZYRODY** - mgr inż. Antoni Szewczyk
- * **ZAGADNIENIA SOZOLOGICZNE** - mgr inż. Małgorzata Gołaszewska
- * **ŚRODOWISKO KULTUROWE**
  - I OCHRONA KONSERWATORSKA** - mgr inż. arch. Wojciech Butscher
- * **INFRASTRUKTURA TECHNICZNA** - mgr inż. Wanda Mrówka
- * **KOMUNIKACJA** - mgr inż. Jadwiga Buchta
- * **OPRACOWANIE FIZJOGRAFICZNE DO STUDIUM**
  - „PROGEO” S.C. Nowy Sącz
  - mgr inż. Andrzej Stąporek
  - mgr inż. Piotr Prokopczuk

WSPÓŁPRACA :

- mgr inż. Andrzej Stopka
- mgr inż. arch. Stanisław Górski
- mgr inż. Elżbieta Skirzyńska
- techn. Marta Skirzyńska

OPRACOWANIA GRAFICZNE:

- techn. Urszula Krawontka
- techn. Celina Pacholarz
- techn. Janina Skrzypiec

WYKAZ OPRACOWAŃ SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA ELABORAT STUDIUM

TOM I - UWARUNKOWANIA ROZWOJU

I. WPROWADZENIE

1. PODSTAWA PRAWNA, CEL I TRYB OPRACOWANIA STUDIUM
2. PRZYPISY
3. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA GMINY

II. POŁOŻENIE GMINY NA TLE PODHAŁA

1. WSTĘP
2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE
  - 2.1. Położenie w strukturze obszarów chronionych oraz w strukturze ekologicznej Karpat
  - 2.2. Położenie hydrograficzne
3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
  - 3.1. Sieć elektroenergetyczna wysokich napięć
  - 3.2. Magistralna sieć gazowa
  - 3.3. Gospodarka wodno-ściekowa
  - 3.4. Łączność
4. KOMUNIKACJA
5. WNIOSKI

III. PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

- 1.1. Położenie fizyczno - geograficzne
- 1.2. Charakterystyka przyrodnicza obszaru
- 1.3. Konserwatorska ochrona przyrody
- 1.4. Struktura ekologiczna obszaru
- 1.5. Zagrożenia antropogeniczne środowiska przyrodniczego
  - 1.5.1. Ponadlokalne zagrożenia środowiska przyrodniczego
  - 1.5.2. Lokalne źródła zagrożeń środowiska
  - 1.5.3. Ocena stopnia wyposażenia obszaru gminy w infrastrukturę techniczną w zakresie urządzeń ochrony środowiska przyrodniczego
  - 1.5.4. Ocena stopnia zanieczyszczenia środowiska
- 1.6. Lasy i leśnictwo

2. PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA ROZWOJU

- 2.1. Zasady rozwoju wyodrębnionych obszarów przyrodniczo - funkcjonalnych
- 2.2. Uwarunkowania rozwoju gminy - wnioski
- 2.3. Cele rozwoju

IV. UWARUNKOWANIA ROZWOJU W ZAKRESIE INFRA-STRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNIKACJI

1. CHARAKTERYSTYKA I OCENA ISTNIEJĄCEJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNIKACJI

- 1.1. Zaopatrzenie w wodę
- 1.2. Odprowadzenie ścieków
- 1.3. Zaopatrzenie w gaz
- 1.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

- 1.5. Zaopatrzenie w ciepło
- 1.6. Łączność
- 1.7. Gospodarka odpadami
- 1.8. Komunikacja
- 1.9. Ocena stanu istniejącego - wnioski

2. ANALIZA OBOWIĄZUJĄCEGO PLANU MIEJSCOWEGO pod kątem uwzględnienia jego ustaleń w studium - infrastruktura techniczna i komunikacja
3. UWARUNKOWANIA ROZWOJU W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
4. UWARUNKOWANIA ROZWOJU W ZAKRESIE KOMUNIKACJI

TOM II - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

I. KIERUNKI ROZWOJU - STRUKTURA PRZESTRZENNA

1. Ustalenia ogólne
2. Środowisko przyrodnicze
3. Środowisko kulturowe i ochrona konserwatorska
4. Struktura przestrzenna
5. Infrastruktura techniczna
6. Komunikacja

II. POLITYKA PRZESTRZENNA

1. Zadania rządowe
2. Główne zadania samorządowe gminy
3. Polityka w zakresie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

OPRACOWANIE FIZJOGRAFICZNE

(„PROGEO”-Nowy Sącz)

1. Wstęp
2. Położenie i rzeźba terenu
3. Budowa geologiczna i surowce skalne
4. Stosunki wodne
5. Warunki klimatyczne

OPRACOWANIA GRAFICZNE

1. Mapa rzeźby i spadków	skala 1:10 000
2. Mapa glebowo-rolnicza	skala 1:10 000
3. Mapa warunków hydrogeologicznych	skala 1:25 000
4. Mapa oceny fizjograficznej	skala 1:10 000
5. Położenie gminy na tle Podhala	skala 1:25 000
6. Zagrożenia antropogeniczne środowiska przyrodniczego	skala 1:50 000
7. Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju - elementy przyrodnicze wpływające na rozwój gminy	skala 1:10 000
8. Infrastruktura techniczna i komunikacja - stan istniejący	skala 1:10 000
9. Uwarunkowania obowiązującego MPO - analiza i ocena stanu realizacji obowiązującego planu	skala 1:10 000
10. Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju - wnioski do zagospodarowania obszaru	skala 1:10 000
11. Uwarunkowania rozwoju w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji	skala 1:10 000
12. Kierunki rozwoju - struktura przestrzenna	skala 1:10 000
13. Polityka przestrzenna	skala 1:10 000

UWAGA! - Opracowania graficzne podane w pozycjach 10-13 stanowią kolejno załączniki nr 1-4 Uchwały Rady Gminy Szaflary w sprawie uchwalenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szaflary

- Opracowania graficzne od pozycji 1-9 jako materiały uzasadniające przyjęte ostatecznie w STUDIUM uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, stanowią materiały pomocnicze do prowadzenia przez władze gminy bieżącej polityki w zakresie zagospodarowania przestrzennego gminy.

DOKUMENTACJA STUDIUM

Zawierająca zbiór dokumentów formalno-prawnych dokumentujących przebieg prac nad STUDIUM

I. WPROWADZENIE

1. PODSTAWA PRAWNA, CEL I TRYB OPRACOWANIA STUDIUM.

STUDIUM uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej „STUDIUM” jest nowym rodzajem opracowania wprowadzonym do systemu planowania w Polsce ustawą z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89/94 poz. 415 - z późniejszymi zmianami).

W ustawie tej zawarty jest obowiązek uchwalenia STUDIUM przez Radę Gminy przed utratą mocy aktualnie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego tj. przed końcem 1999 r.

Zgodnie z powołaną ustawą STUDIUM jest dokumentem sporządzanym przez Zarząd Gminy w celu określenia polityki przestrzennej gminy (art. 6 ust. 1 ustawy), a zgodnie z ustawą o Samorządzie Terytorialnym sporządzenie jego należy do zadań własnych gminy.

Opracowanie STUDIUM uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szaflary podjęte zostało w oparciu o uchwałę Nr XIX/83/96 Rady Gminy Szaflary z dnia 26 lutego 1996 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia STUDIUM uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

STUDIUM jest jedynym dokumentem planistycznym sporządzanym w myśl powołanej ustawy obligatoryjnie w granicach administracyjnych gminy.

Ostatecznym jego celem jest sformułowanie celów i kierunków rozwoju gminy w powiązaniu z obszarami sąsiednimi oraz na tle występujących na jej obszarze uwarunkowań stanowiących szczegółowe wytyczne dla przyjmowanych po jego uchwaleniu przez Radę Gminy rozwiązań w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczących wyłącznie poszczególnych fragmentów gminy (np. wsi, przysiółków lub ich części).

Jak z powyższego wynika **STUDIUM nie jest planem miejscowym**, a jedynie podstawą do opracowywania po jego uchwaleniu planów miejscowych. **Nie stanowi zatem podstawy prawnej do wydawania przez władze gminy decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla**

poszczególnych działek czy terenów. Ale uchwała o zatwierdzeniu STUDIUM wiąże organ uchwalający później poszczególne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy, jako że przyszłe uchwały podejmowane dla części gminy nie mogą być sprzeczne z wcześniej podjętą uchwałą dotyczącą całego obszaru gminy.

Dlatego też STUDIUM jest dla gminy tak ważne, ponieważ tylko analizując obszar całej gminy i to dodatkowo na tle jej powiązań zewnętrznych, można wydobyc występujące tu główne problemy zagospodarowania przestrzennego i zaproponować ich rozwiązanie. Jedynie bowiem kompleksowa analiza występujących uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, infrastrukturalnych czy strukturalnych oraz społecznych pozwala na sformułowanie propozycji rozwiązania problemów istotnych dla gminy takich jak zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków, ucieplnienie i wykorzystanie dla rozwoju gminy wód geotermalnych, komunikacji, ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, ochrony krajobrazu, problemu zadrzewień i dolesień. W konsekwencji pozwoli na określenie terenów najkorzystniejszych dla dalszego harmonijnego rozwoju przestrzennego gminy zgodnie z zasadami ekorozwoju oraz rolą gminy Szaflary w systemie funkcjonowania nie tylko całego Podtatrza ale również Podhala.

STUDIUM określając generalne zasady zagospodarowania przestrzennego całego obszaru gminy i poszczególnych jej fragmentów nie precyzuje szczegółowych ustaleń dotyczących przeznaczenia poszczególnych działek oraz warunków ich zabudowy.

Nie mniej jednak określa zasady zagospodarowania przestrzennego poszczególnych wyodrębnionych obszarów, zasady kształtowania w ich obrębie architektury, zasady ochrony wartości przyrodniczych, kulturowych itp.

STUDIUM ponadto oprócz strategii rozwoju gminy określającej kierunki polityki gospodarczej gminy, uwzględnia również uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej państwa i województwa na obszarze gminy.

Przy ustaleniu przyjętych w STUDIUM uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szaflary wykorzystano zarówno sporządzone w ramach tego STUDIUM dla obszaru gminy Szaflary

opracowania fizjograficzne „PROGEO” Nowy Sącz, jak też opracowywane przez Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Nowym Sączu dokumenty do „Studium zagospodarowania przestrzennego województwa nowosądeckiego”, w tym: „Uwarunkowania rozwoju”, „Główne problemy”, „Model zagospodarowania przestrzennego” i materiały do dokumentu „Polityka w zakresie zagospodarowania przestrzennego” - w części odnoszącej się do gminy Szaflary.

Nie analizowano natomiast odrębnie materiałów do planu krajowego, ponieważ są one bardziej ogólnikowe aniżeli przyjęte już w Studium wojewódzkim cele i zadania polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa nowosądeckiego.

Natomiast wykorzystano dodatkowo i uwzględniono wytyczne i wnioski organów i urzędów, które je zgłosiły w odpowiedzi na pismo Zarządu Gminy Szaflary z dnia 14.04.1997 r. o przystąpieniu do sporządzenia Studium gminy oraz w fazie końcowej opinie organów i urzędów, którym Studium zgodnie z art. 6 pkt. 3 ustawy udostępnił Zarząd Gminy m.in. w ramach konferencji opiniującej w dniu 28.11.1997 r.

Ponadto wykorzystano różne inne dostępne specjalistyczne opracowania i materiały dotyczące choćby w części obszaru gminy Szaflary, których zestawienie wraz z wykorzystaną przy opracowaniu Studium literaturą podano w przypisach.

Uwzględniono ponadto w opracowaniu STUDIUM przedłożony przez Zarząd Gminy Szaflary PROJEKT GŁÓWNYCH ZADAŃ niezbędnych dla zapewnienia dalszego rozwoju gminy Szaflary, zawierający propozycje zadań rządowych, wojewódzkich i zadań własnych Samorządu Gminy, który choć w części zastąpił brak opracowanej dotychczas i zatwierdzonej przez Radę Gminy w oparciu o ustawę o Samorządzie Terytorialnym Strategii Rozwoju.

Materiał ten stanowił jeden z elementów bieżącej współpracy organów samorządowych gminy z zespołem autorskim STUDIUM, która przejawiała się ponadto we wstępnym zaopiniowaniu przez Radę Gminy na Sesji w dniu 30 maja 1997 r. opracowanych uwarunkowań jako podstawy do ostatecznego opracowania kierunków rozwoju gminy.

Ponadto koncepcja kierunków rozwoju przestrzennego gminy była przedmiotem prowadzonych przez zespół autorski przy udziale przedstawicieli Urzędu Gminy roboczych konsultacji w dniach 30.07.1997 r. do 13.08.1997 r. z poszczególnymi Radami Sołeckimi i Sołtysami.

2. OPRACOWANIE PLANU INWESTYCYJNO-MATERIALNEGO WYKORZYSTANI PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ I POLITYCZNI GMINY (ZAKRES)

1. Dokumentacja inwestycyjno-materialna (plan inwestycyjno-materialny) - opracowana przez Urząd Województwa - Województwo Kujawsko-Pomorskie.
2. Rejestr potrzeb przyrodniczych - Urząd Województwa - Województwo Kujawsko-Pomorskie.
3. Plan gospodarki przestrzennej województwa - Urząd Województwa - Województwo Kujawsko-Pomorskie.
4. Plan gospodarki przestrzennej województwa - Urząd Województwa - Województwo Kujawsko-Pomorskie.
5. Dokumentacja inwestycyjno-materialna (plan inwestycyjno-materialny) - opracowana przez Urząd Województwa - Województwo Kujawsko-Pomorskie.
6. Kształtowanie i rozwój terenów inwestycyjnych - opracowane przez Urząd Województwa - Województwo Kujawsko-Pomorskie.
7. Kształtowanie i rozwój terenów inwestycyjnych - opracowane przez Urząd Województwa - Województwo Kujawsko-Pomorskie.
8. Kształtowanie i rozwój terenów inwestycyjnych - opracowane przez Urząd Województwa - Województwo Kujawsko-Pomorskie.
9. Kształtowanie i rozwój terenów inwestycyjnych - opracowane przez Urząd Województwa - Województwo Kujawsko-Pomorskie.
10. Kształtowanie i rozwój terenów inwestycyjnych - opracowane przez Urząd Województwa - Województwo Kujawsko-Pomorskie.

2. PRZYPISY

A. OPRACOWANIA INNE ORAZ MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY SPORZĄDZANIU STUDIUM GMINY SZAFLARY:

1. Dokumentacja rezerwatu Skalka Rogoźnicka łącznie z dokumentacją projektu poszerzenia rezerwatu - Urząd Wojewódzki - Wojewódzki Konserwator Przyrody.
2. Rejestr pomników przyrody - Urząd Wojewódzki - Wojewódzki Konserwator Przyrody
3. Plan urządzenia gospodarstwa leśnego - Nadleśnictwo Nowy Targ
4. Plany urządzeń gospodarstw leśnych poszczególnych wsi w gminie Szaflary - dane z Nadleśnictwa Nowy Targ
5. Rejestr zabytków województwa nowosądeckiego - Państwowa Służba Ochrony Zabytków Oddział Wojewódzki w Nowym Sączu - Wojewódzki Konserwator Zabytków
6. Kanalizacje i oczyszczalnie ścieków dla rejonu Rogoźnika „Zaskala, Ludźmierza i Trutego” - opracow. przez „BIPROKOM-KRAKÓW „ SA w 1995 r.
7. Wstępna koncepcja realizacji ciepłowni wód geotermalnych w Bańskiej Niżnej dla Nowego targu i Zakopanego oraz ciepłociągów wód geotermalnych relacji Bańska Niżna - Nowy Targ i Bańska Niżna - Zakopane - opracow. przez Geotermię Podhalańską - SA 1997 r.

8. „Program rozwoju elektroenergetyki na terenie województwa nowosądeckiego” - opracow. przez Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Nowym Sączu - 1993 r.
9. „Program rozwoju gospodarki wodnej na terenie województwa nowosądeckiego” - opracow. przez Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Nowym Sączu - 1994 r.

B. LITERATURA

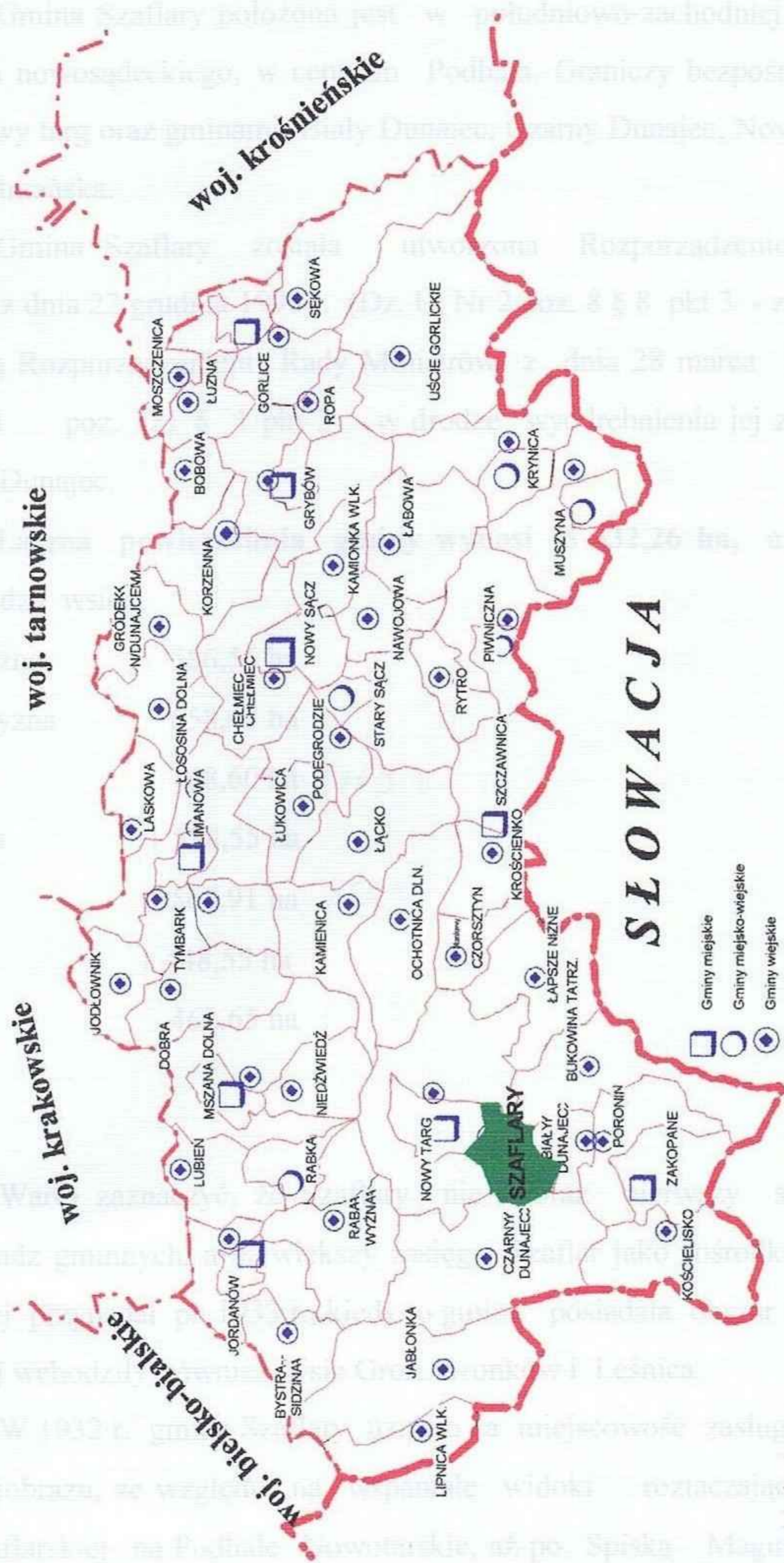
1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy - Ministerstwo Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa - Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej O/Kraków - 1996 r.
2. Gospodarka Przestrzenna Gmin - Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej O/Kraków - 1996 r.
3. Szaflary wieś Podhalańska - monografia - Podhalańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk Nowy Targ - 1993 r.
4. A. Liro - Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET - Polska , Warszawa 1995 r.
5. PIGeol O/Kraków - Ochrona przyrody nieożywionej na obszarze województwa nowosądeckiego, Kraków 1995 r.
6. M. Klimaszewski - Geomorfologia Polski t.1., Warszawa 1972 r.
7. M. Hess, B. Leśniak, D. Rauczyńska - Olecka - Stosunki klimatyczno-bonitacyjne obszaru Podhala, Zeszyty Naukowe UJ - Prace geograficzne nr 58 , 1984 r.

8. PIGeol - Szczegółowa mapa geologiczna Polski 1:50 000 [ark. Nowy Targ i Czarny Dunajec], Warszawa 1984 r.
9. J. Warszńska - Karpaty Polskie - monografia , Uniwersytet Jagielloński - Kraków 1995 r.
10. A.S. Kleczkowski - Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony 1:500 000, AGH, Kraków 1990 r.
11. PIGeol - Mapa geologiczno- gospodarcza Polski 1:50 000, ark. Nowy Targ i Czarny Dunajec, 1992 r.
12. Szata roślinna Polski - 1978 r.

GMINA SZAFLARY

NA TLE WOJEWÓDZTWA NOWOSĄDECKIEGO

Opracowała i wykonała:
techn. Małgorzata Czerwińska

2. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA GMINY.

Gmina Szaflary położona jest w południowo-zachodniej części województwa nowosądeckiego, w centrum Podhala. Graniczy bezpośrednio z miastem Nowy targ oraz gminami Biały Dunajec, Czarny Dunajec, Nowy targ i Bukowina Tatrzańska.

Gmina Szaflary została utworzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 1990 r. (Dz. U. Nr 2 poz. 8 § 8 pkt 3 - ze zmianą wprowadzoną Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 marca 1991 r. - Dz. U. Nr 28 poz. 121 § 1 pkt 2), w drodze wyodrębnienia jej z obszaru gminy Biały Dunajec.

Łączna **powierzchnia gminy wynosi 5 432,26 ha**, a w skład gminy wchodzi wsie:

- Bańska Niżna 586,55 ha
- Bańska Wyzna 658,45 ha
- Bór 168,60 ha (163)
- Maruszyna 1 538,55 ha
- Skrzypne 568,91 ha (568)
- Szaflary 1 448,55 ha
- Zaskale 462,65 ha (465)

Warto zaznaczyć, że Szaflary nie poraz pierwszy stały się siedzibą Władz gminnych, a największy zasięg Szaflar jako ośrodka gminy samorządowej przypadął po 1933 r., kiedy to gmina posiadała obszar 8.748 ha, a w skład jej wchodziły również wsie Groń, Gronków i Leśnica.

W 1932 r. gminę Szaflary uznano za miejscowość zasługującą na ochronę krajobrazu, ze względu na wspaniałe widoki roztaczające się z Równiny Szaflarskiej na Podhale Nowotarskie, aż po Spiską Magurę, Tatry, Wierchy Orawskie i Gorce.

Gmina Szaflary

Gmina Szaflary położona jest w centralnej części Podhala w obrębie trzech stref przyrodniczych, a to Kotliny Nowotarskiej, Pasa Skalicowego i Pogórza Gubałowskiego na wysokości od 605 m npm - wieś Zaskale, do 927 m npm wieś Bańska Wyżna.

Powierzchnia użytków rolnych ogółem wynosi 4.291,74 ha, w tym gruntów ornych 2.588,93 ha, łąk 1.236,56 ha i pastwisk 466,25 ha z tego we wsi:

* Bańska Niżna	478,82 ha	w tym grunty orne	277,09 ha
* Bańska Wyżna	544,30 ha	w tym grunty orne	281,16 ha
* Bór	155,18 ha	w tym grunty orne	117,56 ha
* Maruszyna	1.283,71 ha	w tym grunty orne	783,65 ha
* Skrzypne	452,27 ha	w tym grunty orne	274,70 ha
* Szaflary	1.086,93 ha	w tym grunty orne	672,73 ha
* Zaskale	290,53 ha	w tym grunty orne	182,53 ha

Jak z powyższego wynika grunty stanowią niewiele ponad 60 % użytków rolnych.

Gmina Szaflary jest ponadto obszarem dużego rozdrobnienia gospodarstw rolnych.

Na ogólną liczbę 1482 gospodarstw aż 54 % to gospodarstwa o powierzchni 1,0 - 2,0 ha z wykazywaną dalszą tendencją do rozdrobnienia.

Przeważające na terenie gminy grunty to klasy IV i V w kompleksie zbożowo-górskim i owsiano pastewnym, a zatem nie należą one do najgorszych na Podhalu.

Dużo gorsze dla rolnictwa są warunki klimatyczne (wysoka ilość opadów i krótki okres wegetacji) oraz warunki geograficzne (urozmaicona rzeźba terenu, znaczne jego spadki) i zagrożenia wynikające z niewłaściwej działalności człowieka (erozja powierzchni ziemi między innymi na skutek bardzo małej, bo wynoszącej zaledwie 15% powierzchni lasów) - stanowiące ograniczenia dla rozwoju rolnictwa. Na gruntach ornych uprawia się przede

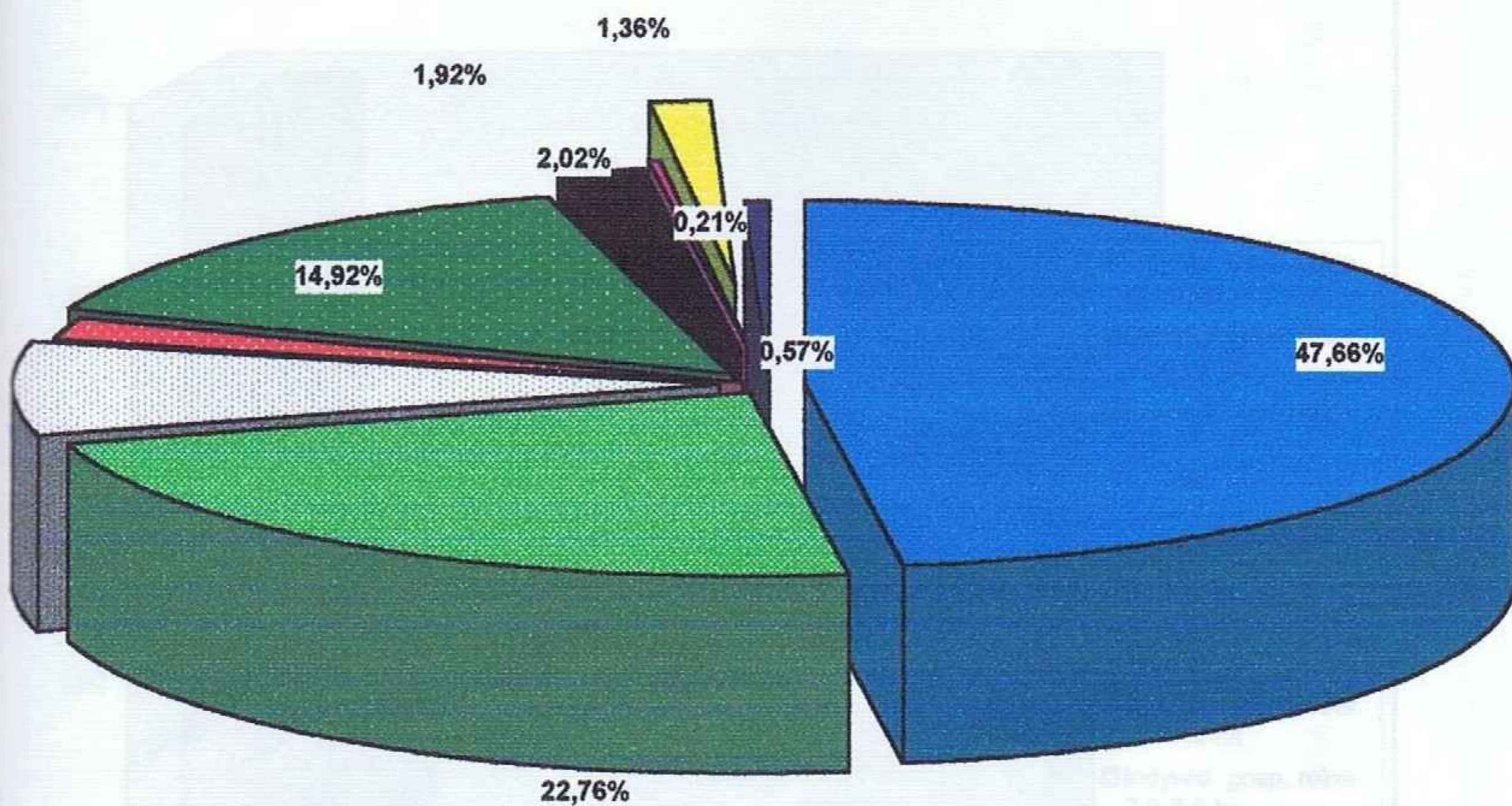
Gmina Szaflary

Struktura (liczba) gospodarstw w gminie Szaflary

Nazwa gosp. Powierzchnia

Lp	rodzaj gruntów	ha	%
1	grunty orne	2588,93	24,57
2	łąki	1236,56	11,74
3	pastwiska	466,25	4,43
4	drogi	104,13	0,99
5	lasy i zadrzewienia	810,7	7,69
6	tereny zabudowane	109,61	1,04
7	nieużytki	11,45	0,11
8	wody	73,65	0,70
9	inne	30,98	0,29
	RAZEM	5432,26	51,56

% powierzchni gminy Szaflary

8,58%

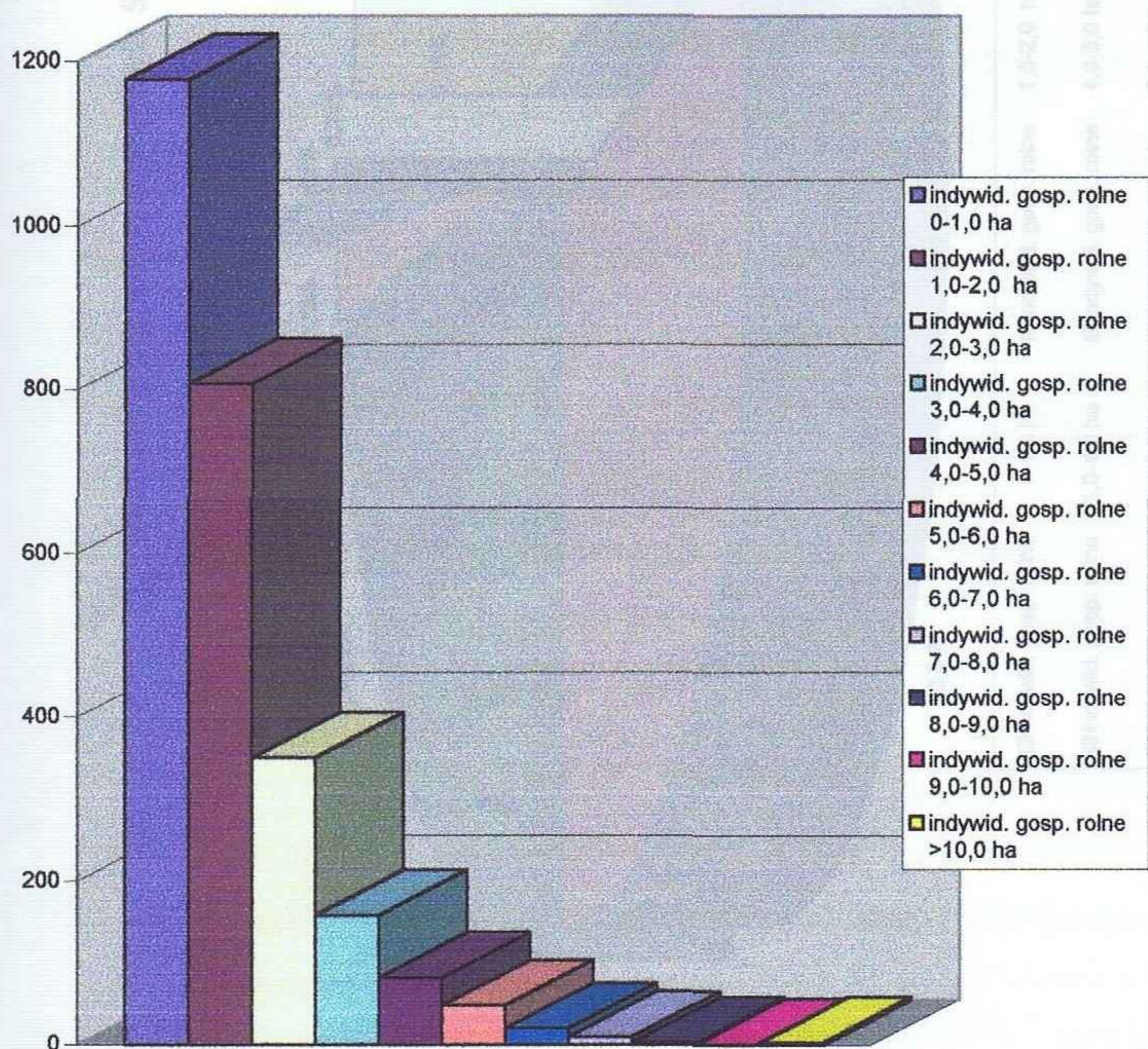
■ grunty orne	■ łąki	■ pastwiska
■ drogi	■ lasy i zadrzewienia	■ tereny zabudowane
■ nieużytki	■ wody	■ inne

Gmina Szaflary

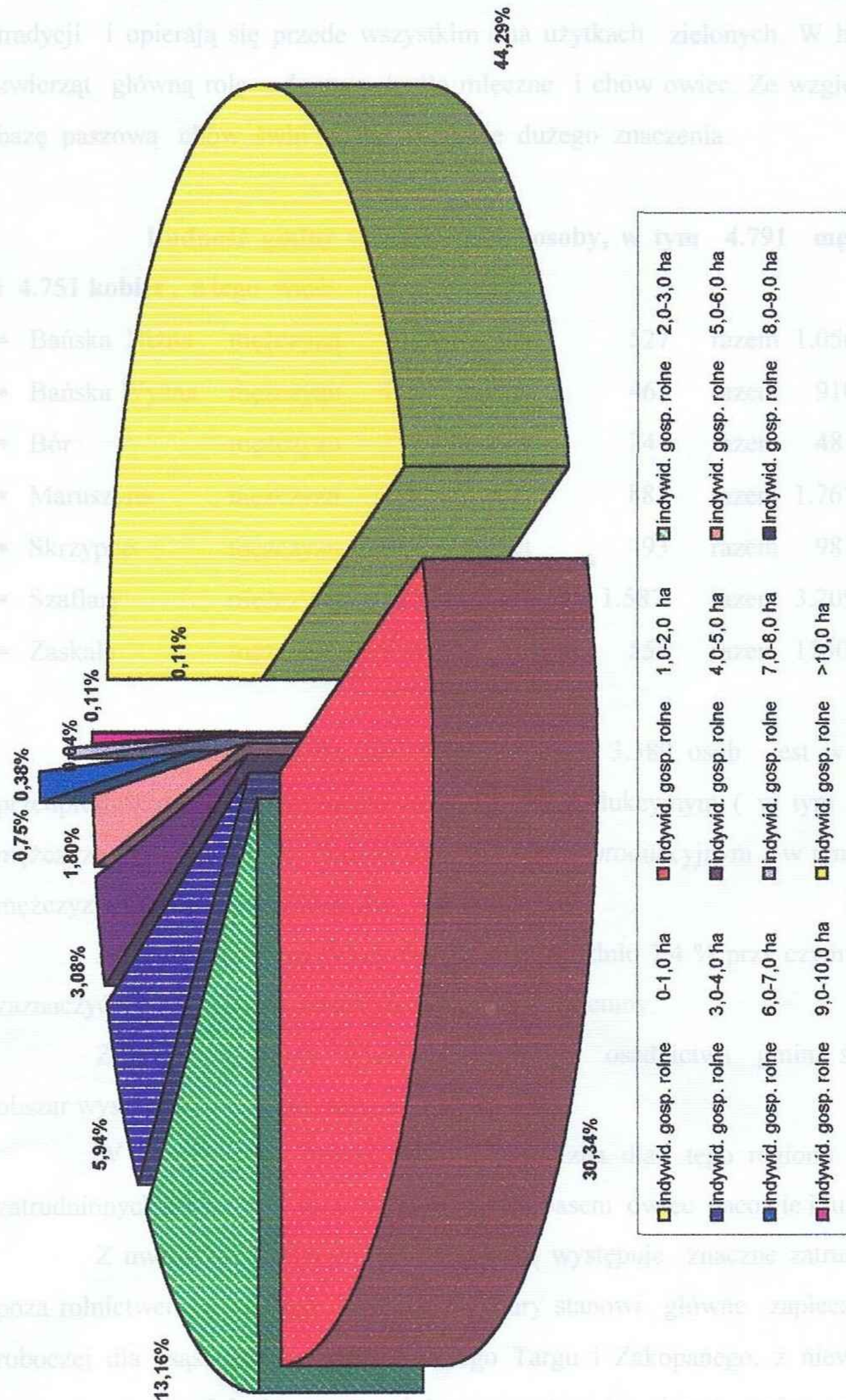
Struktura (ilość) gospodarstw w gminie Szaflary

Lp.	Nazwa gosp.	ilość	%
1	indywid. gosp. rolne 0-1,0 ha	1178	44,29
2	indywid. gosp. rolne 1,0-2,0 ha	807	30,34
3	indywid. gosp. rolne 2,0-3,0 ha	350	13,16
4	indywid. gosp. rolne 3,0-4,0 ha	158	5,94
5	indywid. gosp. rolne 4,0-5,0 ha	82	3,08
6	indywid. gosp. rolne 5,0-6,0 ha	48	1,8
7	indywid. gosp. rolne 6,0-7,0 ha	20	0,75
8	indywid. gosp. rolne 7,0-8,0 ha	10	0,38
9	indywid. gosp. rolne 8,0-9,0 ha	3	0,11
10	indywid. gosp. rolne 9,0-10,0 ha	1	0,04
11	indywid. gosp. rolne >10,0 ha	3	0,11
	RAZEM GMINA	2660	100,00

Ilość gospodarstw w gminie Szaflary

% ilości gospodarstw w gminie Szafłary

wszystkim owies i ziemniaki, chociaż nie małe znaczenie ma też uprawa pszenicy.

Stąd też, główne kierunki produkcji rolnej wynikają z długoletniej tradycji i opierają się przede wszystkim na użytkach zielonych. W hodowli zwierząt główną rolę odgrywa produkcja mleczna i chów owiec. Ze względu na bazę paszową odgrywa ona duże znaczenie.

osoby, w tym 4,791 mężczyzna

4.751 kobi

Bańska

Bańska

Bór

Marus

Skrzy

Szafł

Zak

wszystkim owies i ziemniaki, chociaż nie małe znaczenie ma też uprawa pszenicy.

Stąd też, główne kierunki produkcji rolnej wynikają z długoletniej tradycji i opierają się przede wszystkim na użytkach zielonych. W hodowli zwierząt główną rolę odgrywa bydło mleczne i chów owiec. Ze względu na bazę paszową chów świń nie ma w gminie dużego znaczenia.

Ludność gminy wynosi 9.542 osoby, w tym 4.791 mężczyzn i 4.751 kobiet, z tego wieś:

* Bańska Niżna	mężczyzn	529	kobiet	527	razem	1.056
* Bańska Wyżna	mężczyzn	445	kobiet	465	razem	910
* Bór	mężczyzn	237	kobiet	244	razem	481
* Maruszyna	mężczyzn	886	kobiet	881	razem	1.767
* Skrzypne	mężczyzn	496	kobiet	493	razem	981
* Szaflary	mężczyzn	1.622	kobiet	1.587	razem	3.209
* Zaskale	mężczyzn	576	kobiet	554	razem	1130

Z powyższej liczby ludności w gminie 3.389 osób jest w wieku przedprodukcyjnym 5.028 osób w wieku produkcyjnym (w tym 2.685 mężczyzn i 2.343 kobiety) oraz 1.125 w wieku poprodukcyjnym (w tym 376 mężczyzn i dwukrotnie więcej, bo 749 kobiet).

Przyrost naturalny w gminie wynosi średnio 7,4 % przy czym warto zaznaczyć, że w ostatnich latach we wsi Bór był ujemny.

Z punktu widzenia warunków rozwoju osadnictwa gmina stanowi obszar wysokiego poziomu zaludnienia.

W gospodarce rolnej charakterystyczna dla tego regionu grupa zatrudnionych mężczyzn to zajmujący się wypasem owiec bacowie i juhasi.

Z uwagi na istniejącą strukturę rolną występuje znaczne zatrudnienie poza rolnictwem, przy czym gmina Szaflary stanowi główne zaplecze siły roboczej dla sąsiednich miast Nowego Targu i Zakopanego, z niewielkim procentowo zatrudnieniem poza rolnictwem na terenie własnej gminy - głównie w rzemiośle produkcyjnym (garbarstwo oraz wyrób kozuchów, pantofli i

Gmina Szaflary

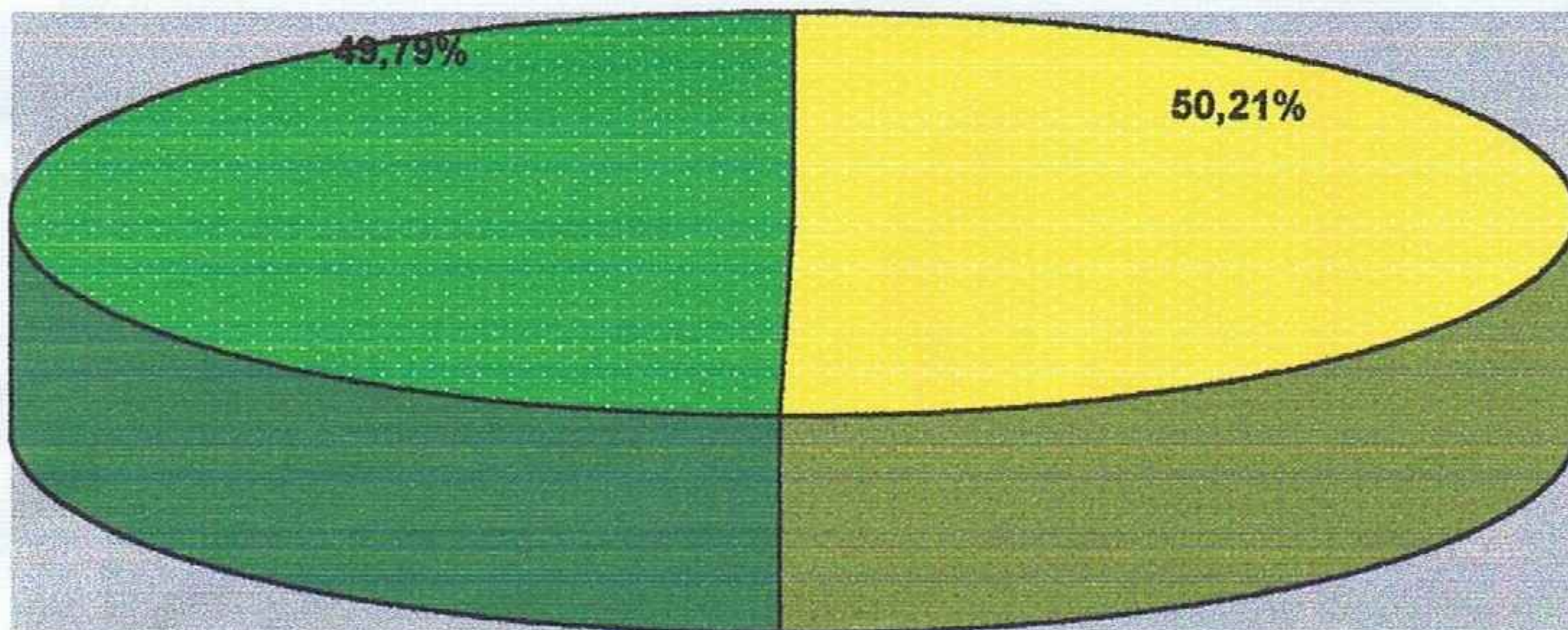
Demografia - podział ludności wg płci w poszczególnych wsiach

Demografia - podział ludności wg płci w gminie

Lp.	Liczba ludności	ilość	%	RAZEM WIEŚ
1	mężczyźni	4791	50,20	1068
2	kobiety	4751	49,80	910
	RAZEM	9542	100,00	481
				1767
				989
				3209
				1130
				9542

Ludność wg płci w poszczególnych wsiach

% liczby ludności wg płci w gminie

■ mężczyźni

■ kobiety

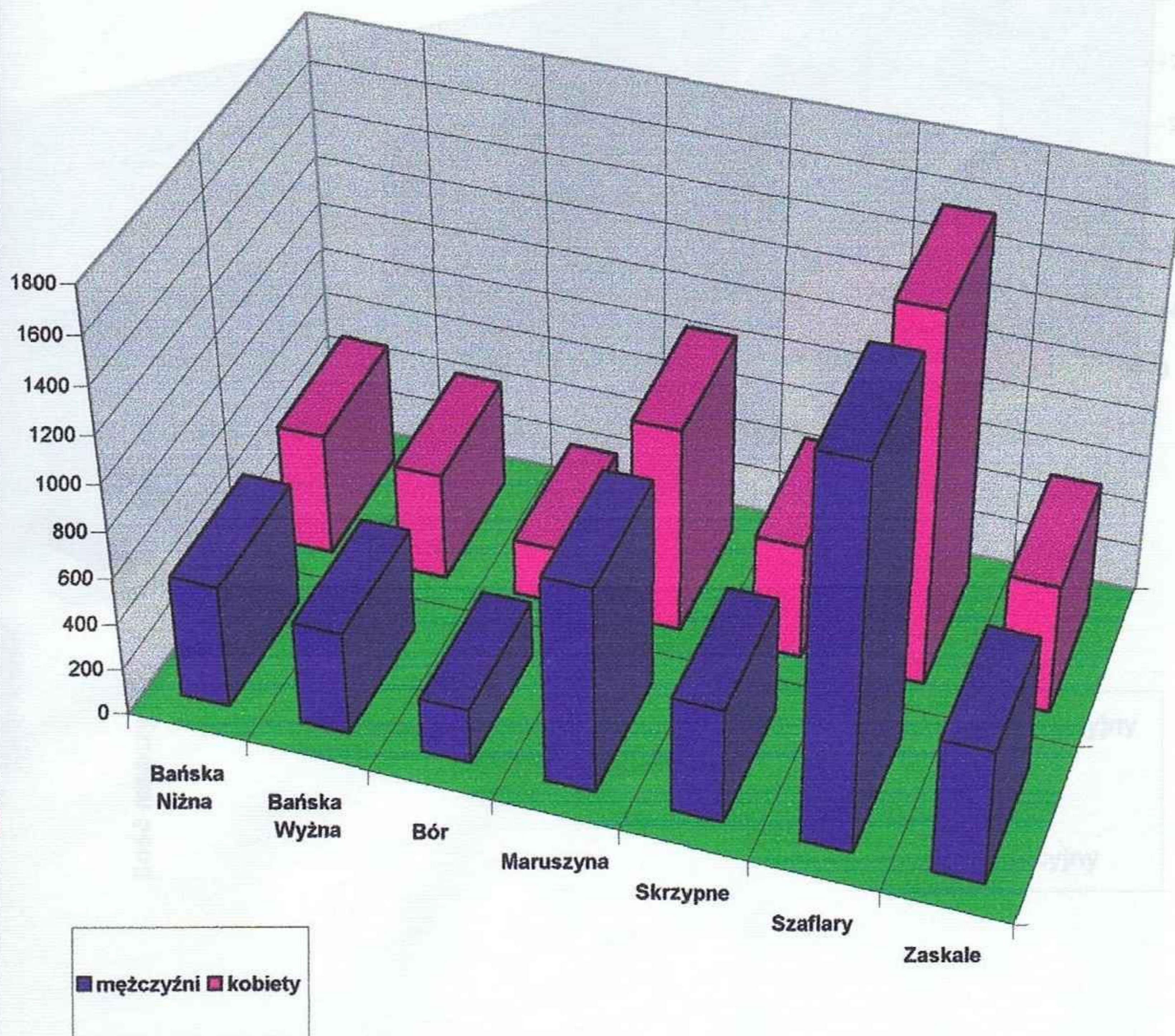

Gmina Szaflary

Demografia - podział ludności wg płci w poszczególnych wsiach

Lp	Nazwa jednostki	podział wg płci		RAZEM WIEŚ
		mężczyźni	kobiety	
1	Bańska Niżna	529	527	1056
2	Bańska Wyżna	445	465	910
3	Bór	237	244	481
4	Maruszyna	886	881	1767
5	Skrzypne	496	493	989
6	Szaflary	1622	1587	3209
7	Zaskale	576	554	1130
	OGÓŁEM GMINA	4791	4751	9542

Ludność wg płci w poszczególnych wsiach

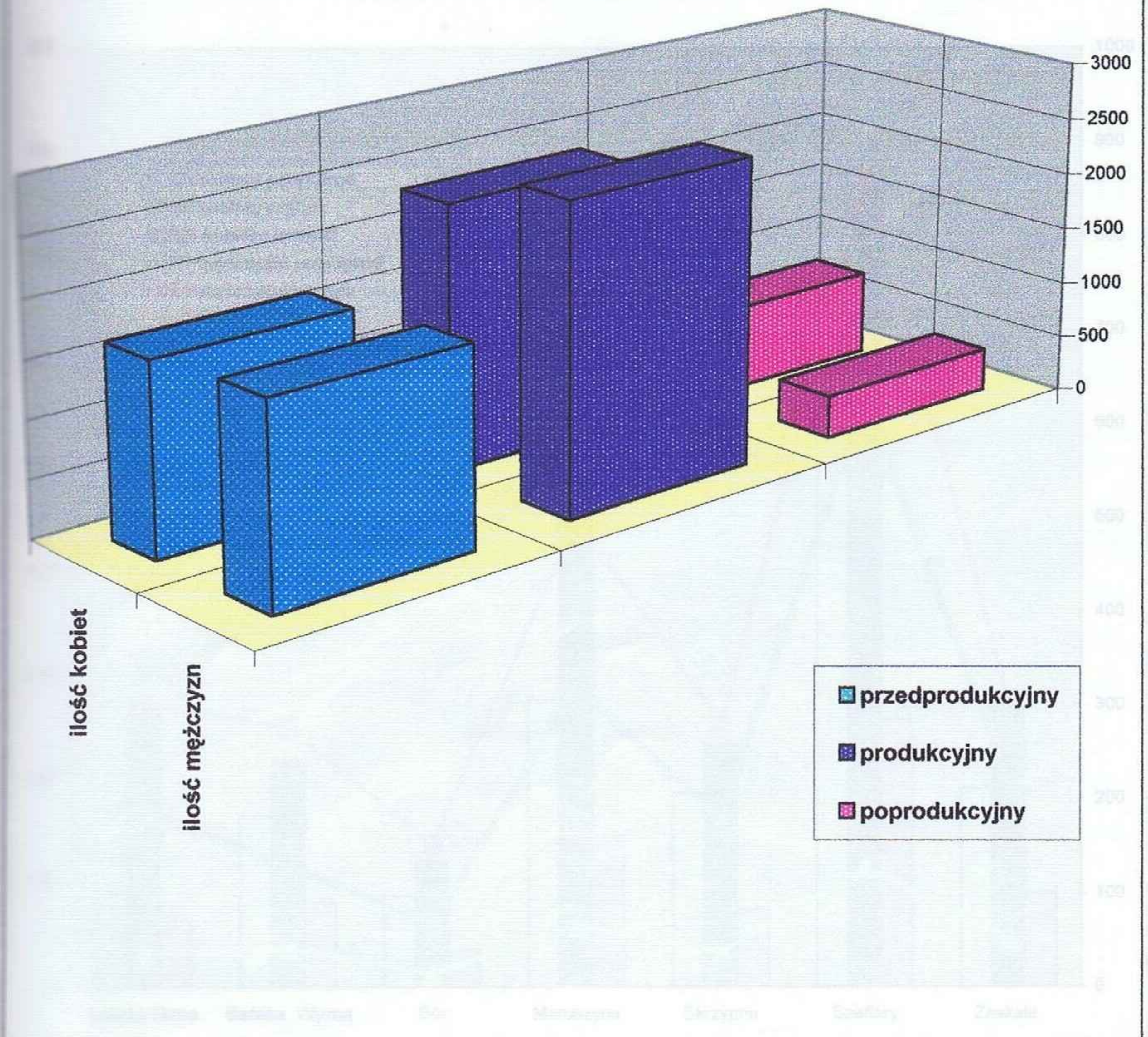
Gmina Szaflary

Demografia - struktura wieku ogółem w gminie

Lp.	Struktura wieku	ilość kobiet	ilość mężczyzn	Ogółem
1	przedprodukcyjny	1659	1730	3389
2	produkcyjny	2343	2685	5028
3	poprodukcyjny	749	376	1125

Struktura wieku wg płci w gminie Szaflary

Struktura wieku wg płci w poszczególnych wsiach

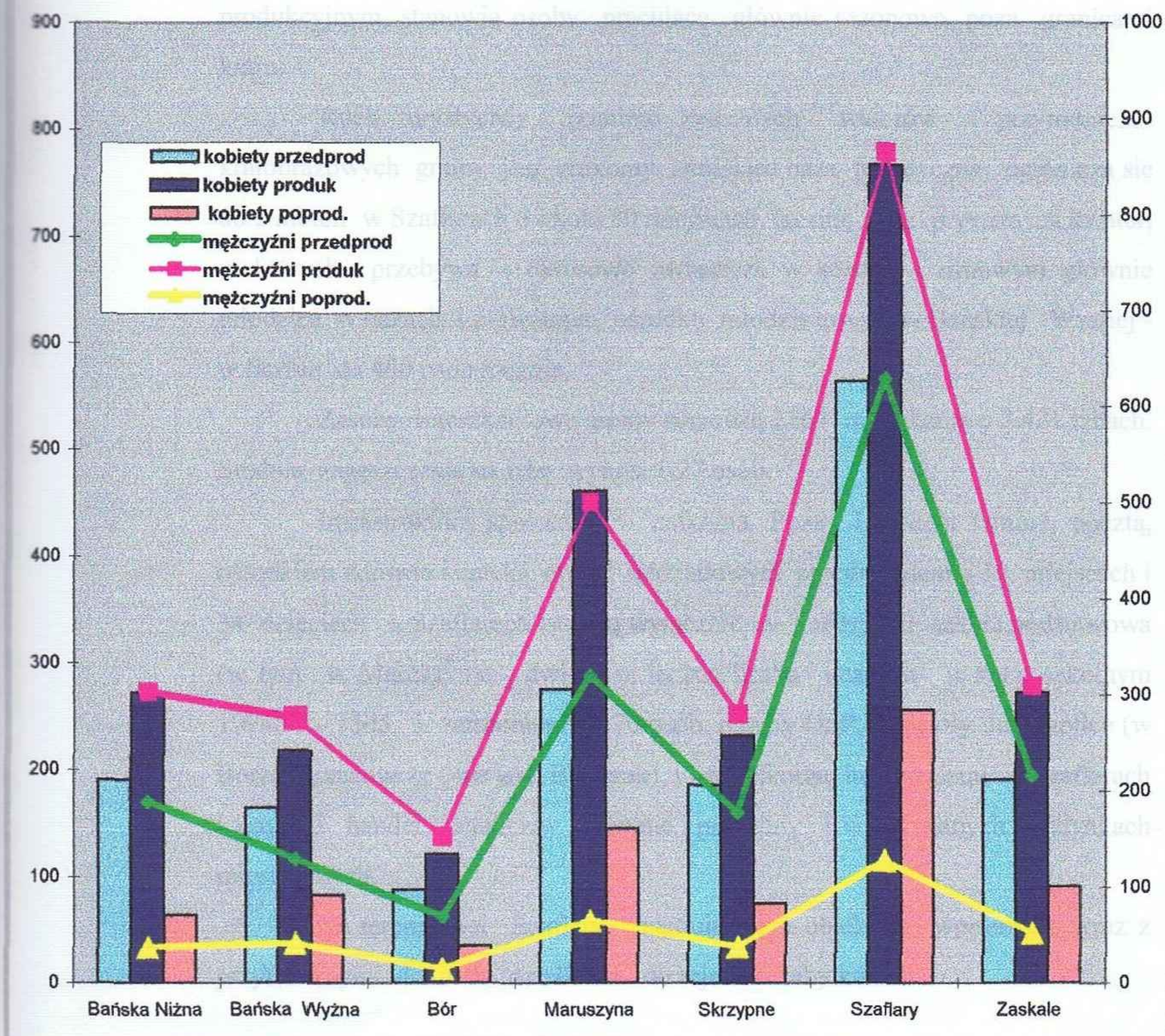

Gmina Szaflary

Demografia - struktura wieku wg płci w poszczególnych wsiach

Lp	Nazwa jednostki	kobiety przedprod	kobiety produk	kobiety poprod.	mężczyźni przedprod	mężczyźni produk	mężczyźni poprod.
1	Bańska Niżna	191	272	64	189	303	37
2	Bańska Wyżna	164	218	83	129	275	41
3	Bór	88	121	35	69	153	15
4	Maruszyna	275	461	145	320	501	65
5	Skrzypne	186	232	75	178	280	38
6	Szaflary	564	767	256	629	865	128
7	Zaskale	191	272	91	216	308	52
	RAZEM	1659	2343	749	1730	2685	376

Struktura wieku wg płci w poszczególnych wsiach

rękawiczek), rękodziele artystycznym i ludowym (pamiątkarstwo) w handlu oraz w budownictwie i innych usługach.

Wg danych Zarządu Gminy stan zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wyniósł w 1991 r. - 396, w 1995 r. - 470. Natomiast wg danych Wojewódzkiego Zarządu Statystycznego w Limanowej na 1.08.1996 r. zarejestrowanych było działających w gminie 429 jednostek prowadzących działalność gospodarczą. Stan ilościowy jak z powyższego wynika utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie. Są to jednak jednostki przeważnie rodzinne od 1 do kilku zaledwie zatrudnionych osób.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosi 245 osób, w tym 152 kobiety.

Należy zaznaczyć, że wg przeprowadzonego przez autorów STUDIUM rozeznania, dużą liczbę mieszkańców gminy - zwłaszcza mężczyzn w wieku produkcyjnym, stanowią osoby pracujące głównie sezonowo, poza granicami kraju.

Ruch turystyczny pomimo znacznych walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy jest znikomy. Istniejąca baza turystyczna ogranicza się do 2 moteli w Szaflarach o około 80 miejscach łącznie oraz prywatnych kwater, w których przebywa okresowo zwłaszcza w sezonie zimowym głównie młodzież w oazach i prywatnym ośrodku młodzieżowym w Bańskiej Wyżnej - w liczbie do 400 osób rocznie.

Zasoby mieszkaniowe gminy stanowią 2164 mieszkania o 7.421 izbach. Średnia zagęszczenia na izbę wynosi 1,27 osób.

Infrastruktura społeczna - znikoma. Poza Urzędem Gminy, pocztą, ośrodkiem zdrowia i apteką oraz 2 oddziałowym przedszkolem o 50 miejscach i 34 dzieciach w Szaflarach istnieją wyłącznie w każdej wsi szkoła podstawowa (w tym w Maruszynie - dwie) - z łączną liczbą uczniów w roku szkolnym 1994/95 - 1505 i zatrudnieniu 170 osób, remizy OSP, Kościoły lub kaplice (w Borze) i cmentarze (we wsi Bór brak). Poza kilkoma hurtowniami w Szaflarach i Zaskalu handel detaliczny głównie prywatny i w prywatnych budynkach mieszkalnych.

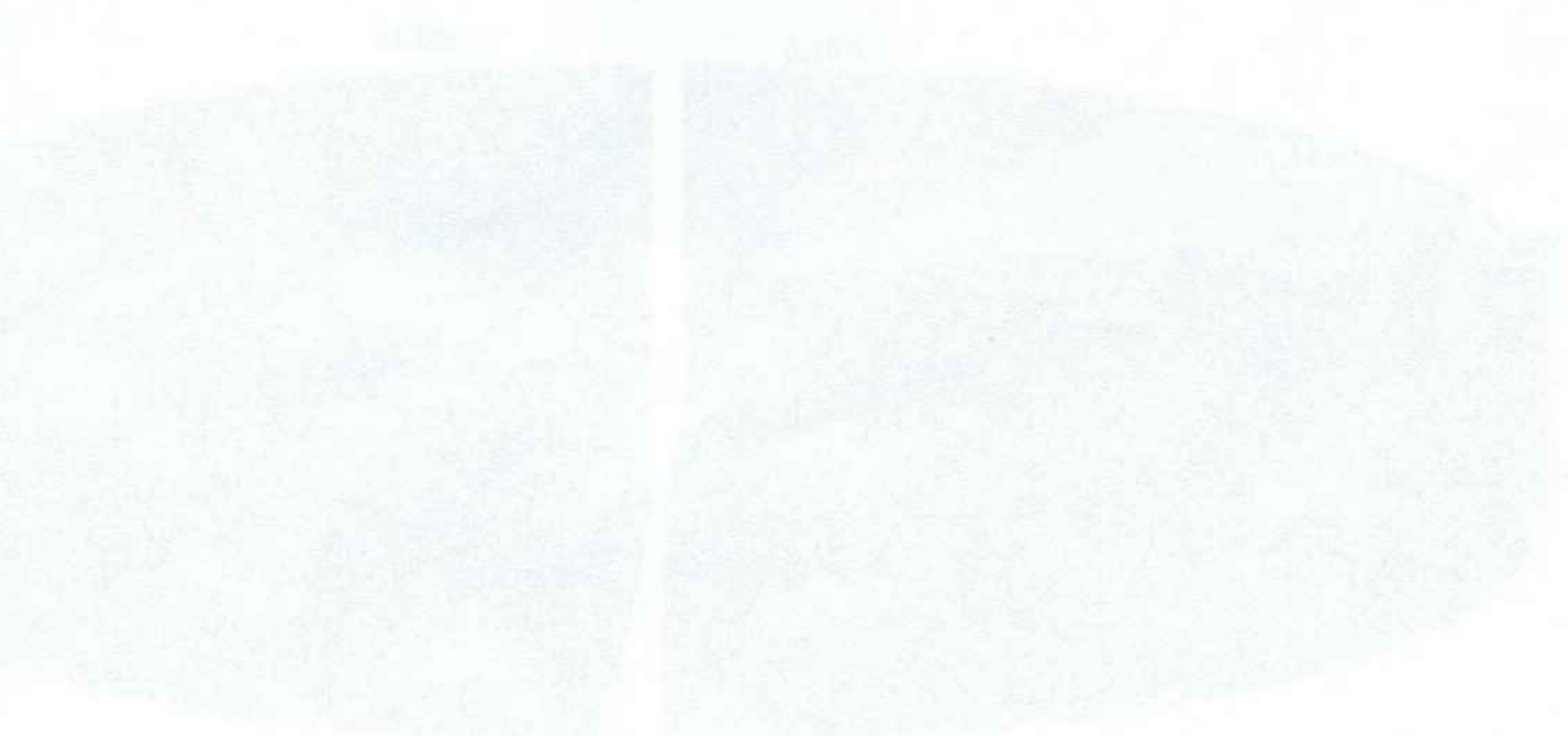
Na terenie wsi Szaflary znajduje się 5 obiektów wpisanych, wraz z przynależnymi do nich działkami - do rejestru zabytków.

Przytoczone dane potwierdzają wykazy załączone w dokumentacji STUDIUM.

Charakterystykę i ocenę środowiska przyrodniczego oraz stanu istniejącego infrastruktury technicznej oraz komunikacji podano w odnośnych rozdziałach części III i IV tekstu STUDIUM.

Lp.	Nazwa pomiaru	Wartość (jednostka)	
		1	2
1	Wartość pH	6,15	6,27
2	Wartość pH _{min}	12,25	11,17
3	Wartość pH _{max}	5,92	4,58
4	Wartość pH _{śred}	28,40	28,33
5	Wartość pH _{min}	12,25	11,46
6	Wartość pH _{max}	17,51	15,74
7	Wartość pH _{śred}	12,37	12,30
8	Wartość pH _{min}	100,01	100,00

Wykres przedstawiający dane pomiarowe z pomiarów w poszczególnych punktach.

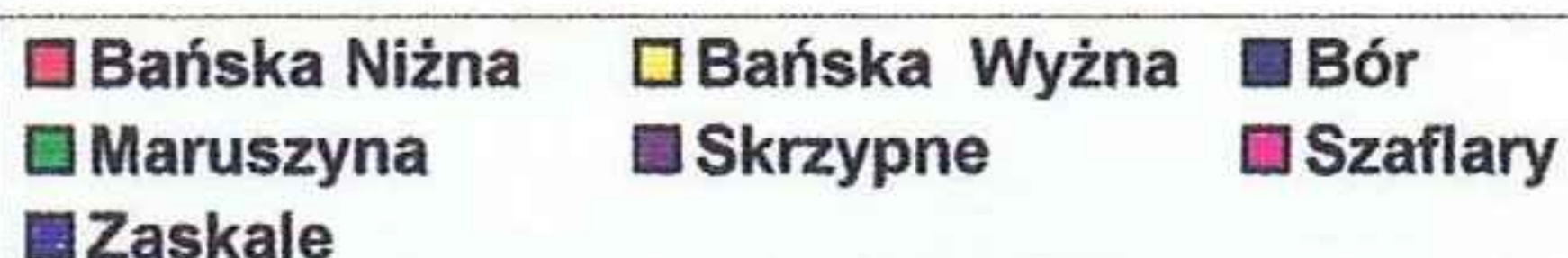
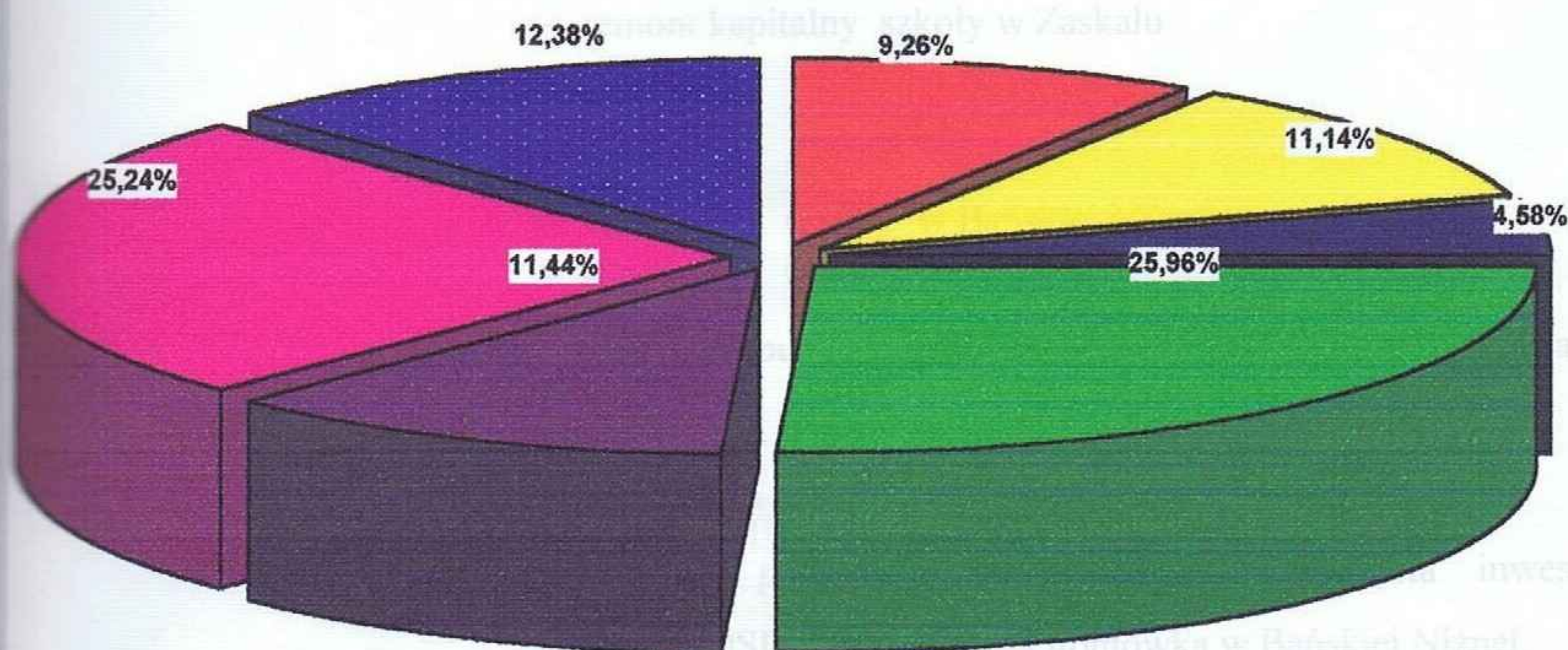
Gmina Szaflary

Powierzchnia zabudowy mieszkaniowej w poszczególnych wsiach

Od czasu utworzenia gminy Szaflary tj. od 1991 r. zrealizowano następujące inwestycje:

Lp	Nazwa jednostki	pow. zabudowy mieszkaniowej	
		ha	%
1	Bańska Niżna	10,15	9,27
2	Bańska Wyżna	12,21	11,14
3	Bór	5,02	4,58
4	Maruszyna	28,45	25,95
5	Skrzypne	12,54	11,44
6	Szaflary	27,67	25,24
7	Zaskale	13,57	12,38
	RAZEM	109,61	100,00

% powierzchni zabudowy mieszkaniowej w poszczególnych wsiach

109

Od czasu utworzenia gminy Szaflary tj. od 1991 r. zrealizowano na terenie gminy następujące inwestycje:

a) wojewódzkie

- rozbudowa sieci teletechnicznej oraz budowa kanalizacji światłowodowej w Szaflarach i częściowo w Zaskalu
- modernizacja i rozbudowa sieci energetycznych średniego napięcia w Maruszynie, Szaflary Palenica i Szaflary Podlubelki oraz Zaskale Zawodzie - przy współudziale środków finansowych gminy.

b) samorządowe gminy w zakresie:

oświaty

- odbudowa po pożarze szkoły w Bańskiej Wyżnej,
- budowa szkoły w Bańskiej Niżnej,
- rozbudowa szkoły w Maruszynie Górnej oraz modernizacja szkoły w Maruszynie Dolnej,
- remont kapitalny szkoły i domu nauczyciela w Skrzypnem,
- dobudowa sali gimnastycznej i modernizacja szkoły w Szaflarach,
- remont kapitalny szkoły w Zaskalu

OSP

- rozbudowa remizy w Bańskiej Niżnej
- rozbudowa i modernizacja remizy w Bańskiej Wyżnej,
- przejęcie budynku starej szkoły i jego modernizacja z rozbudową dla potrzeb OSP w Skrzypnem,
- rozbudowa remizy w Szaflarach,
- wstępne prace przygotowawcze do rozpoczęcia inwestycji remizy OSP w przysiółku Pitoniówka w Bańskiej Niżnej.

Zdrowia

- współudział w przejęciu i modernizacji gminnego ośrodka zdrowia w Szaflarach

Gospodarka Komunalna

- ucieplownienie geotermalne wsi Bańska Niżna,
- budowa kanalizacji sanitarnej (ponad 2,5 km) w Szaflarach,
- przygotowanie do realizacji oczyszczalni ścieków w Maruszynie przysiółek Stanki.

Drogi

- z Szaflar przez Sądel do Leśnicy (asfalt) jako połączenie gminy Szaflary z gminą Bukowina Tatrzańska
- Bańska Niżna - Chodówka (żwirówka)
- Bańska Wyżna - Biały Dunajec przez Lichaje (asfalt)
- Bór - Czerwone (żwirówka)
- modernizacja drogi Maruszyna - Bukowe (żwir)
- Maruszyna - Janiki - Stanki (żwir)
- modernizacja drogi Skrzypne - Maruszyna Gancarze (żwir).

II. POŁOŻENIE GMINY NA TLE PODHALA

1. WSTĘP

Rozdział ten ma na celu ukazanie położenia gminy na szerszym tle, tj. w obrębie mezoregionu Podhala, którego obszar gminy jest częścią. Jego celem jest unaocznienie różnorodnych powiązań gminy z obszarami sąsiednimi, jak również ukazanie znaczenia gminy dla wspomnianego mezoregionu. Jest to istotne dla określenia możliwości i kierunków rozwoju gminy.

Analizą objęto:

- wzajemną relację powiązań przestrzennych, głównie z dwoma najsilniejszymi ośrodkami miejskimi Podhala tj. Nowym Targiem i Zakopanem,
- położenie gminy w strukturze ekologicznej mezoregionu Podhala,
- wpływ położenia na jakość środowiska przyrodniczego,
- infrastrukturę techniczną, tj. obsługę gminy w zakresie elektroenergetyki, gazownictwa, gospodarki wodno-ściekowej i łączności,
- powiązania komunikacyjne.

Wnioski wynikające z powyższych analiz mają istotne znaczenie dla przyjęcia rozwiązań i określenia polityki w zakresie zagospodarowania przestrzennego gminy Szaflary oraz roli jaką gmina powinna pełnić, wykorzystując swoje położenie, zasoby przyrodnicze i kulturowo-historyczne, możliwości uzbrojenia oraz istniejący potencjał społeczno-gospodarczy.

2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

2. 1. Położenie w strukturze obszarów chronionych oraz w strukturze ekologicznej Karpat .

Gmina Szaflary położona jest w centralnej części Podhala, w obrębie Kotliny Nowotarskiej, Pasa Skalicowego i Pogórza Gubałowskiego. Położona jest pomiędzy Tatrami, Gorcami, torfowiskami orawsko-nowotarskimi oraz Pieninami tj. obszarami przyrodniczymi o najwyższej randze w skali ogólnokarpackiej, a zarazem europejskiej.

Każdy z tych obszarów zarazem stanowi biocentrum o znaczeniu międzynarodowym współtworzące strukturę ekologiczną Karpat.

Najcenniejsze fragmenty struktur przyrodniczych wymienionych obszarów objęte są ochroną konserwatorską najwyższej rangi tj. parkami narodowymi: Tatrzańskim, Gorczańskim i Pienińskim. Do ochrony konserwatorskiej w pełni kwalifikują się torfowiska orawsko-nowotarskie. Podhale, w którego centrum leży gmina Szaflary, stanowi rozległą strefę otulinową i łącznikową pomiędzy nimi.

Gmina włączona jest w funkcjonalno-przestrzenny układ obszarów chronionych Podhala za pośrednictwem Białego Dunajca, który jest karpackim ciągiem ekologicznym najwyższej rangi. Przecina on obszar gminy południkowo, a jego dolina stanowi główny obszar, w którym koncentruje się życie społeczno-gospodarcze.

Drugą ważną strefą powiązań obszaru gminy z obszarami przyrodniczymi Karpat jest strefa torfowisk i borów nowotarskich o przebiegu równoleżnikowym, wzdłuż granicy z miastem Nowy Targ. Strefa ta powiązana jest wewnętrznie i zewnętrznie za pośrednictwem rzek i otwartych przestrzeni leśnych i rolnych z wszystkimi przyrodniczymi obszarami węzłowymi w obrębie Podhala.

2.2. Położenie hydrograficzne

Obszar gminy położony jest w całości w systemie hydrograficznym górnego Dunajca. Ponad połowa obszaru znajduje się w zlewni Czarnego Dunajca za pośrednictwem Małego Rogoźnika i licznych małych dopływów Wielkiego Rogoźnika, centralna część - w zlewni Białego Dunajca, a tylko niewielki wschodni fragment - w zlewni Leśnicy.

Równinna, północna część gminy leży na skraju najzasobniejszego w Karpatach zbiornika wód podziemnych, związanego z czwartorzędowymi pokrywami żwirowymi o znacznej miąższości. Zbiornik ten przez A. Kleczkowskiego (1990r.) został zakwalifikowany

jako Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) i nazwany **zbiornikiem Doliny Kopanej Nowy Targ (Qk)**. Ciągnie się od Orawy po Pieniny i jego całkowita powierzchnia wynosi 280 km². Szacunkowe zasoby dyspozycyjne tego zbiornika wynoszą 86 tyś. km³/d, a średnia głębokość ujęć - 35 m.

Położenie hydrograficzne obliguje do ochrony jakościowej i ilościowej wód na terenie gminy, stosownych zabezpieczeń przed zanieczyszczeniem, oszczędnego gospodarowania terenami i poprawy naturalnej retencyjności obszaru, gdyż zbiorniki wód podziemnych zasilane są wodami opadowymi.

Położenie gminy w pewnym stopniu wpływa również na jakość i stan środowiska przyrodniczego. Istotne z punktu widzenia **jakości powietrza** atmosferycznego wydaje się położenie między dwoma dużymi źródłami zanieczyszczeń jakimi są od północy miasto Nowy Targ, od południa Zakopane.

Oba miasta emitują spore ładunki zanieczyszczeń atmosferycznych o dominacji związków będących efektem spalania paliw z ciepłownictwa (patrz wykresy).

Biały Dunajec wprowadza na teren gminy poważny ładunek zanieczyszczeń, który decyduje o **zanieczyszczeniu wód** w stopniu nie odpowiadającym normom (jeżeli chodzi o skażenia bakteriologiczne), bądź odpowiadającym III klasie (w zakresie zanieczyszczeń fizykochemicznych).

Gminę przecina droga o znaczeniu krajowym prowadząca do Zakopanego. Wiąże to się z dużym ruchem komunikacyjnym. Powyższe powoduje **zwiększenie emisji zanieczyszczeń atmosferycznych i natężenia hałasu**, w stopniu wielokrotnie większym, aniżeli wynikałoby z zakresu funkcjonowania gminy.

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Elementami ponadlokalnymi z zakresu infrastruktury technicznej, wpływającymi na powiązania gminy Szaflary z sąsiednimi obszarami są:

3.1. Sieć elektroenergetyczna wysokich napięć

Gmina Szaflary, tak jak cała zachodnia część województwa nowosądeckiego zasilana jest w energię elektryczną z elektrowni zlokalizowanych na terenie województwa krakowskiego. Stacja 110/15 kV zrealizowana na liniach 110 kV w Szaflarach, w powiązaniu z liniami SN 15 kV stanowią podstawowe źródło zasilania gminy.

Ciągłość w dostawie mocy zapewnia układ linii między stacjami 110/ŚN, umożliwiając drugostronne zasilanie linii magistralnych.. Stacja 110/15kV „Szaflary” powiązana jest bezpośrednio liniami 110 kV z GPZ w Zakopanem, Bukowinie Tatrzańskiej, Niedzicy, Jordanowie, Jabłonce, Skawinie oraz z GPZ „Lasek” w gminie Nowy Targ.

3.2. Magistralna sieć gazowa

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokoprężny relacji Czechówka-Myślenice- Rabka - Zakopane (Poronin), który jest podpięty do centralnego systemu gazowniczego tzw. „magistrali południowej” Jarosław - Podgórska Wola - Skawina.

Gazociąg wysokoprężny Myślenice - Poronin stanowi główną sieć, zasilającą zachodnią część województwa nowosądeckiego. Gmina Szaflary, pomimo przebiegającej sieci gazowej przez jej teren nie jest zasilana w gaz.

3.3. Gospodarka wodno - ściekowa

Gmina Szaflary położona jest w zlewni rzeki Biały Dunajec, Czarny Dunajec oraz potoku Leśnica (dopływu Dunajca). W Szaflarach zlokalizowane jest główne ujęcie wody powierzchniowej rz. Biały Dunajec dla Nowego Targu.

Sposób prowadzenia gospodarki ściekowej w zlewni Białego Dunajca, a zwłaszcza w obszarze bezpośrednio położonym powyżej ujęcia, obejmującym gminę Szaflary wpływa na jakość wód ujmowanych dla potrzeb wodociągu komunalnego w Nowym Targu.

Porządkowanie gospodarki ściekowej powyżej ujęcia zostało zapoczątkowane realizacją kolektora sanitarnego Biały Dunajec - Szaflary - Nowy Targ, umożliwiającego odprowadzenie ścieków na oczyszczalnię w Nowym Targu.

Uporządkowanie gospodarki ściekowej w Dolinie Dunajca (w tym gminy Szaflary) będzie zależało od realizacji sieci kanalizacyjnej wraz z podłączeniami do istniejącego kolektora oraz porozumienia władz Nowego Targu i Gminy Szaflary w tej kwestii.

3.4. Łączność

Łączność z otoczeniem i światem zapewnia gminie telekomunikacja oraz radio i telewizja. Zgodnie z aktualnym podziałem kraju na strefy numeryczne SN, obszar województwa nowosądeckiego podzielono na trzy strefy. Szaflary należą do SN i okręgu telefonicznego OT Nowy Targ. SN Nowy Targ graniczy od południa z SN Zakopane, od północy z SN Nowy Sącz (OT Limanowa).

Powiązanie ze światem zapewnia układ połączeń międzycentralowych za pomocą kabli tradycyjnych i światłowodowych oraz radiolinii analogowej Warszawa - Kraków - Gubałówka. Abonenci Szaflar mają możliwość łączności za pomocą centrali automatycznej analogowej, a w najbliższym czasie za pomocą centrali cyfrowej.

Łączność radiowo - telewizyjna zapewniona jest dzięki radiolinii Warszawa - Kraków - Zakopane- Nowy Sącz, radiowo-telewizyjnemu ośrodkowi nadawczemu (RTON) na Gubałówce oraz telewizyjnej stacji przemiennikowej (TSP) na Kasprowym Wierchu. Zasięg oddziaływania RTON i TSP obejmuje całe Podhale. Gmina Szaflary znajduje się w zasięgu dobrego odbioru programu I i II Telewizji Polskiej.

4. KOMUNIKACJA

Powiązania komunikacyjne zapewnia gminie Szaflary układ kolejowy i drogowy.

Przez obszar gminy przebiega linia kolejowa Kraków - Sucha Beskidzka - Chabówka - Nowy Targ - Zakopane oraz droga krajowa Nr 95 Rabka - Nowy Targ - Zakopane. Przebieg tych tras komunikacyjnych o znaczeniu krajowym zapewnia dogodne powiązania drogowe i kolejowe na kierunku północ - południe z ośrodkami takimi jak Kraków i Zakopane.

Szybki dostęp do blisko położonego Nowego Targu jako węzła komunikacyjnego umożliwia również powiązania drogami krajowymi na kierunku wschód - zachód w stronę Nowego Sącza oraz Jabłonki.

Gmina Szaflary leżąca w strefie nadgranicznej posiada też dogodne powiązania komunikacyjne ze Słowacją poprzez przejścia graniczne, z których najbliższe jest w Łysej Polanie.

Powiązania wewnątrz gminy oraz gminy z sąsiednimi obszarami zapewnia układ dróg wojewódzkich oraz gminnych.

Cały obszar gminy położony w bezpośrednim sąsiedztwie Nowego Targu znajduje się w zasięgu 30 minutowego dojazdu środkami komunikacji

zbiorowej - autobusowej. Ponadto wieś Szaflary, Bańska Wyzna i Niżna, czyli południowa część gminy, leży w takiej samej strefie oddziaływania komunikacji autobusowej z Zakoponego.

5. WNIOSKI :

- 1) Wyjątkowe położenie gminy w centrum funkcjonalno-przestrzennego układu obszarów chronionych Podhala stanowi bardzo ważne uwarunkowanie jej rozwoju przestrzennego. Wiąże się z tym konieczność:
  - koncentracji zabudowy i działalności społeczno-gospodarczej w terenach już przekształconych,
  - zachowania spójności przestrzeni przyrodniczej,
  - ochrony ciągów ekologicznych funkcjonujących wzdłuż Białego Dunajca oraz w północnej części gminy na granicy z Nowym Targiem, w poprzek doliny Białego Dunajca,
  - zapewnienia wysokich standardów w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska,
  - nierozwijania uciążliwych form działalności społeczno-gospodarczej.

- 2) Tranzytowe położenie wzdłuż głównych ciągów infrastrukturalnych o południkowym przebiegu, które skupiają się głównie w dolinie Białego Dunajca, umożliwi obsługę gminy w zakresie gazownictwa, ciepłownictwa (odwiert wód geotermalnych), energetyki i odprowadzenia ścieków.
  - Położenie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie ujęcia wód Białego Dunajca dla Nowego Targu narzuca rygory ochronne dla gospodarki wodno-ściekowej.
W uwarunkowaniach i kierunkach rozwoju należy uwzględnić konieczność uporządkowania gospodarki ściekowej na obszarze całej gminy i konieczność zachowania rygorów użytkowania i zagospodarowania, służące ochronie jakości i ilości zasobów wody.

- 3) Położenie gminy przy ważnych tranzytowych trasach komunikacyjnych zapewnia jej dobrą dostępność i dogodne powiązania z ośrodkami krajowymi oraz ze Słowacją, stwarzając warunki do jej rozwoju.

W uwarunkowaniach i kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy należy uwzględnić jako zadania priorytetowe modernizację (przebudowę) drogi krajowej Nr 95 tzw. Zakopianki z bezkolizyjnymi węzłami drogowymi w obrębie wsi Szaflary.

- 4) Położenie pomiędzy Nowym Targiem i Zakopanem, w zasięgu 30-minutowego dojazdu do tych miast stwarza dla mieszkańców gminy szansę łatwego dostępu do usług wyższego rzędu.
- 5) Położenie gminy w bliskim sąsiedztwie Tatr i Zakopanego stwarza szansę współuczestniczenia gminy w obsłudze ruchu turystycznego tego regionu.
- 6) Położenie pomiędzy ważnymi ośrodkami miejskimi Podhala: Nowym Targiem i Zakopanem silnie oddziałuje na różnorodne sfery życia społeczno-gospodarczego gminy. Nie uniemożliwia to jednak poszukiwania indywidualnych rozwiązań rozwoju obszaru, zwłaszcza w związku z cechami kulturowymi i historycznymi, wyróżniającymi ten obszar w obrębie Podhala.
- 7) Gmina Szaflary zasilana jest w energię elektryczną oraz ma możliwość zasilania w gaz spoza swojego obszaru, a przez jej teren przebiegają sieci będące ważnymi elementami w systemie ogólnowojewódzkim.

W uwarunkowaniach i kierunkach zagospodarowania gminy należy więc uwzględnić:

- linię 110 kV Szaflary - Bukowina Tatrzańska oraz Niedzica
- linię 110 kV Szaflary - Lasek (gm. Nowy Targ)
- linię 110 kV Szaflary - Skawina
- linię 110 kV Szaflary - Jordanów oraz Jabłonka
- dwie linie 110 kV Szaflary - Zakopane
- stację GPZ „Szaflary”
- gazociąg wysokopięny gazu ziemnego Rabka - Nowy Targ - Zakopane.

III. PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

1.1. Położenie fizyczno - geograficzne

Pod względem fizyczno-geograficznym obszar gminy Szaflary leży w całości w obrębie **Karpat Wewnętrznych**, w centralnej części **Obniżenia Podhalańskiego**, w obrębie trzech mezoregionów: **Kotliny Nowotarskiej, Pasa Skalicowego i Pogórza Gubałowskiego**.

Gmina położona jest w górnej części zlewni Dunajca i odwadniana jest przez Biały Dunajec, liczne prawobrzeżne dopływy Wielkiego Rogoźnika z Małym Rogoźnikiem na czele oraz w bardzo niewielkiej części przez lewobrzeżne dopływy Leśnicy.

Sam obszar gminy nie reprezentuje wysokiej wartości przyrodniczej. Natomiast jest otoczony obszarami najwyższej rangi, częściowo objętymi ochroną konserwatorską lub kwalifikującymi się do ochrony. Są to Tatry, Pieniny, Gorce oraz torfowiska orawsko-nowotarskie. Obszar znajduje się w strefie otulinowej i łącznikowej pomiędzy nimi.

Takie położenie jest z jednej strony atutem, gdyż podnosi atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną obszaru, a z drugiej narzuca rygory użytkowania i gospodarowania, związane z ochroną całego obszaru Podhala. W klasyfikacji geobotanicznej obszar gminy został zaliczony do dwóch podokręgów: Śląsko - Babiogórskiego obejmującego wzniesienie Gubałowskie, które graniczy z drugim podokręgiem tj. Borami Nowotarskimi, w okręgu botanicznym Beskidy. Cały obszar należy do regla dolnego i charakteryzuje się pewnym zubożeniem florystycznym w stosunku do sąsiednich regionów: Pienin, Tatr, czy nawet Gorców. Liczba gatunków flory szacowana jest na 659, z czego 573 to gatunki rodzime. Dość

wysoki jest udział gatunków górskich wynoszący 17,4 %. We florze jak i faunie brak jest endemitów własnych.

Fauna kręgowców i bezkręgowców jest podobnie jak flora uboższa od sąsiednich regionów, a wynika to m.in. z niskiego stopnia zalesienia i ograniczonych naturalnych miejsc zasiedlania.

1. 2. Charakterystyka przyrodnicza obszaru

Obszar gminy stanowi wycinek karpackiej przestrzeni, zawartej pomiędzy wysokością **605 m npm** w rejonie ujścia Małego Rogoźnika (Skrzypnego) do Wielkiego Rogoźnika, a **927 m npm** w obrębie Bańskiego Wierchu. Zróżnicowanie pionowe rzędu ponad 300 m oraz urozmaicenie rzeźby jest przyczyną zróżnicowania warunków przyrodniczych na stosunkowo niewielkiej powierzchni gminy.

Zasadniczą cechą środowiska jest **wysokie położenia nad poziom morza i schodowy styl rzeźby**. Wiąże się z tym występowanie coraz niższych stopni wierzchowinowych, nawiązujących do równoleżnikowego przebiegu poszczególnych krain fizyczno-geograficznych, począwszy od najwyższych na południu - wzdłuż granicy z gminą Biały Dunajec do najniższego poziomu na północy - wzdłuż granicy z miastem Nowy Targ. Związane z tym jest **pochylenie całego obszaru w kierunku północnym i dominacja ekspozycji północnych, o mniej korzystnych warunkach nasłonecznienia**.

Charakterystyczną cechą środowiska gminy jest również **południkowy układ głównych elementów rzeźby** tj. głównych dolin i grzbietów, które biegną do siebie równolegle. Taki układ rozczłonkuje gminę przestrzennie na odrębne małe części, utrudniając integrację społeczno- gospodarczą obszaru.

Bardzo charakterystyczną cechą środowiska przyrodniczego jest jego zasadnicza **dwudzielność**. Na północy dominują warunki przyrodnicze rozległej i wysoko położonej kotliny śródgórskiej. Na pozostałym obszarze dominują warunki niskich i średnich pogórzy.

Całość obszaru jest pod ochładzającym wpływem Tatr przez cały rok, w związku z czym **klimat** obszaru gminy **jest chłodny i wilgotny.**

Świat roślinny gminy jest charakterystyczny dla regła dolnego i podokręgów fitogeograficznych. **Flora** jest na ogół **mocno przekształcona**, a naturalne zespoły występują na niewielkich powierzchniach i odradzających się płatach florystycznych. Większość zbiorowisk roślinnych to zespoły wtórne, nietrwałe, zależne od sposobu zagospodarowania obszaru, przede wszystkim łąkowo-pastwiskowego.

Trwałe zespoły roślinne czyli grupy roślin o podobnym składzie gatunkowym i rozmieszczeniu związane są z naturalnymi zbiorowiskami leśnymi i torfowiskowymi oraz mniejszymi zbiorowiskami naturalnych młak, mszarów i płątów przypotokowych i nadrzecznych.

Zalesienie gminy - rzędu **15%** obszaru **jest bardzo niewielkie**, co stawia gminę na jednym z ostatnich miejsc w województwie.

Świat zwierzęcy jest typowy dla warunków regła dolnego, lecz znacznie **zubożony** w stosunku do sąsiednich regionów. Wynika to z niskiego zalesienia oraz znacznie przekształconej szaty roślinnej.

Ze zwierząt kręgowych na uwagę zasługuje naturalne ptactwo, a wśród nich : sowy, ptaki drapieżne (myszołowy, jastrzębie itp.), dzięcioły, kraski, czaple, oraz wróblowate stanowiące największą ilość awifauny. Z saków przeważają gatunki drobne, a brak grubych zwierząt puszczańskich (dzika, jelenia) wynika z braku dużych kompleksów leśnych, stanowiących dogodne miejsce ich bytowania. Bezkręgowce najliczniej reprezentuje świat owadów i jest w zasadzie typowy dla fauny reglowej.

Gmina położona jest w obrębie trzech jednostek fizyczno-geograficznych tj. Kotliny Nowotarskiej, Pasa Skalicowego i Pogórza Gubałowskiego. Każda z tych jednostek jest zupełnie odmienna zwłaszcza pod względem pochodzenia geologiczno - geomorfologicznego oraz wykształcenia litologicznego.

W obrębie **Kotliny Nowotarskiej** położony jest niewielki fragment północnej części gminy, wzdłuż granicy z Nowym Targiem. Część ta stanowi brzeżny fragment Kotliny, który znajduje się wyżej w stosunku do dna kotliny w rejonie Nowego Targu, tj. na wysokości 605 m npm (w rejonie ujścia Małego Rogoźnika), 620 m w dolinie Białego Dunajca i 640 - 650 m npm w obrębie wzniesień wododziałowych. Obszar tu ma charakter rozległej równiny, która jest fragmentem potężnego stożka napływowego Białego Dunajca. Zbudowany jest z utworów żwirowo-piaszczysto-gliniastych, najstarszego, tzw. południowo - polskiego zlodowacenia Tatr, a zarazem najwyższego zasypania Kotliny Nowotarskiej. Nasada tego stożka wnika w obręb Pasa Skalicowego i Pogórza Gubałowskiego, aż po Szaflary, a jego utwory całkowicie przykrywają Pas Skalicowy pomiędzy Szaflarami i Gronkowem tj. w obrębie Długiej Góry.

Utwory tego stożka budują płaskie wododziały pomiędzy Białym Dunajcem, a Wielkim i Małym Rogoźnikiem oraz pomiędzy Białym Dunajcem, a Leśnicą.

Maksymalne deniwelacje w tej części gminy nie przekraczają 30 m. Miąższość utworów czwartorzędowych w kotlinnej części gminy bardzo szybko rośnie od 5 m na granicy z Pasmem Skalicowym do 50 m na granicy z Nowym Targiem.

Z tymi pokrywami wiąże się strefa **najzasobniejszego w skali Karpat zbiornika wód podziemnych - Qk**, którego brzeżna część jest położona w kotlinnej części gminy. Zbiornik ten występuje na przestrzeni od Orawy po Pieniny. Jego całkowita powierzchnia wynosi 280 km², a szacunkowe zasoby dyspozycyjne - 86 tys. m³/d. Wody gruntowe występują na głębokości poniżej 2m - na najniższych terasach i kolejno od 2 do 15 metrów na terasach coraz wyższych.

W związku z występowaniem nieprzepuszczalnego podłoża gliniastego, w obrębie zagłębień terenowych, występują większe kompleksy gleb organicznych, torfowisk i młak, których tworzeniu sprzyja wilgotny i chłodny klimat Kotliny. Kotlinna część gminy znajduje się w *górnym piętrze umiarkowanie ciepłego*, którego parametry są jednak w ciągu

całego roku silnie modyfikowane napływem zimnych mas powietrza z otaczających masywów górskich, w szczególności z Tatr. Średnia temperatura roku oscyluje tu w granicach $+5.5^{\circ}\text{C}$ do $+6^{\circ}\text{C}$.

Kotlinna część gminy i wszystkie doliny rzek znajdują się w *mezoklimacie obniżen dolinnych* o dużych gradientach termiczno-wilgotnościowych. Jest to obszar **najczęstszych inwersji termicznych i obszar najczęstszego występowania mgieł radiacyjnych**. Szczególnie niekorzystnie pod tym względem wyróżniają się doliny Białego Dunajca na całej długości i Małego Rogoźnika w rejonie Zaskala. Znajdują się one w strefie najsilniejszych inwersji termicznych, zarazem długotrwałych chłódów i mórz mgieł, szczególnie uciążliwych w półroczu jesienno-zimowym. W obszarze tym nie występuje lato termiczne, czyli średnia dobową temperatura w ciągu roku nie przekracza 15°C . **Łożyska Białego Dunajca i Małego Rogoźnika stanowią naturalne korytarze wentylacyjne** dla grawitacyjnego spływu inwersyjnych mas powietrza.

Kotlinna część gminy to **obszar najlepszych w skali gminy i Podhala gleb ornych i użytków zielonych**. Zaliczone są do IV klasy gruntów ornych i 12 kompleksu owsiano - ziemniaczanego górskiego. Są to przeważnie gleby brunatne kwaśne, gleby pseudobielicowe oraz mady.

W Kotlinie Nowotarskiej znamienne jest **występowanie naturalnych borów sosnowo-świerkowych i borów sosnowo-torfowych**. Występowanie formacji borowo-torfowiskowych jest ściśle związane z wysokim poziomem wód gruntowych, co ma miejsce w północnej części Szaflar i Zaskala.

Do najbardziej charakterystycznych zbiorowisk roślinnych należą:

- zbiorowisko lasu sosnowego z trzcinnikiem owłosionym,
- zespół boru sosnowego i sosnowo-świerkowego w wariacie wilgotnym,
- fragmenty boru bagiennego - sosnowego z tendencją torfotwórczą,
- zespół boru mieszanego górskiego sosnowo-świerkowego,
- las łęgowy - olszynowy nad Białym Dunajcem i Małym Rogoźnikiem.

Najważniejszą cechą florystyczną jest występowanie gatunków roślin torfowiskowych i bagiennych, nie występujących w

innych terenach Beskidów, a brak szeregu gatunków właściwych pozostałym obszarom. W związku z tym, tzw. Bory Nowotarskie można uznać za osobny obszar geobotaniczny, w którym zachowaniu winny podlegać warunki sprzyjające naturalnemu kształtowaniu zbiorowisk roślinnych.

Krajobraz roślinny Kotliny jest dość monotony z charakterystycznym borowym wyglądem lasów.

Pas Skalicowy wyróżnia się odmiennym charakterem, związanym z kontrastowo odmienną od pozostałej części Podhala budową geologiczną. Zbudowany jest z mozaiki utworów triasowych, jurajskich i kredowych; głównie bardzo twardych wapieni i dolomitów jurajskich, tkwiących w mało odpornej, łupkowo - piaskowcowej i marglistej osłonie skalicowej, wieku kredowego.

Na terenie gminy znajduje się najdalej na zachód wysunięta część Pasa Skalicowego, o szerokości nie przekraczającej 3 km. Ma on przebieg równoleżnikowy. W morfologii i krajobrazie zaznacza się przeważnie jako **pojedyncze skałki** wapienne o wysokości względnej 10-80 m, ułożone szeregami, okryte u podnóża rumoszem gliniastym, częściowo porośnięte lasami, wystające z łagodniejszych stoków lub bezpośrednio z dolin. Najwyższa część Pasa Skalicowego tworzy grzbiet pomiędzy Maruszną, a Maruszną Górną o wysokości ponad 700 m npm. Najwyższy szczyt - **Skalka Żar** - osiąga wysokość **773 m npm**. Maksymalne deniwelacje w obrębie Pasa Skalicowego wynoszą 70 - 150 m.

Charakterystycznymi, chociaż mało znanymi elementami rzeźby Pasa Skalicowego są **przełomowe doliny Małego Rogoźnika i Białego Dunajca** w Szaflarach, które rozczłonkują zachodnią część Pasa Skalicowego na tzw. Skałki Szaflarskie (738 i 713 m npm) i Skałki Maruszyńskie (773, 772 m npm).

Pas Skalicowy zaznacza się najwyraźniej w rzeźbie i krajobrazie gminy na zachód od Białego Dunajca. Na wschód jest niewidoczny, gdyż całkowicie pokryty jest osadami czwartorzędowymi najstarszego zlodowacenia tatrzańskiego. Jego występowanie prześledzić można tylko

w korytach rzek Białego Dunajca, Czerwonego Potoku i Leśnicy. Natomiast w fizjonomii gminy zaznacza się jako obszar *pogórzy średnich* pozbawiony charakterystycznych elementów skałkowych.

Obszar Pasa Skalicowego cechuje **duża ilość źródeł** (5-9 źr/km²), przy czym przeważają źródła małe, głównie młaki i źródła pokrywowe. Dają one początek licznym dopływom Wielkiego i Małego Rogoźnika. W związku z występowaniem pokryw gliniastych źródliska stokowe mają przeważnie charakter osuwiskowy i złącziskowy.

Spadki w obrębie stoków są bardzo zróżnicowane, generalnie jednak przeważają nachylenia od 10-25%, a w obrębie skałek > 30%.

Przeważają gleby słabe, V i VI klasy bonitacyjnej w kategorii gruntów orných i III klasy - w kategorii użytków zielonych. Są silnie szkieletowe i z uwagi na wysoką zdolność infiltracji wód opadowych odznaczają się wysokimi właściwościami hydrologicznymi. Średnioroczne opady kształtują się w granicach 800-900 mm.

Strefa Pasa Skalicowego odznacza się **optymalnymi w skali gminy i Podhala warunkami klimatycznymi**, w szczególności w obrębie stoków południowych. Zaliczana jest do *mezoklimatu stoków i wierzhowin, położonych poza zasięgiem silnych i częstych inwersji termicznych*. Odznacza się najmniejszymi dobowymi wahanami temperatury powietrza i najdłuższym okresem bezprzymrozkowym. Najkorzystniejsze warunki mezoklimatyczne i nasłonecznienia występują w obrębie stoków południowych pomiędzy Szaflarami i Maruszną Górną. W obrębie stoków Pasa Skalicowego o ekspozycji północnej warunki mezoklimatyczne są mniej korzystne w porównaniu ze stokami południowymi, ale generalnie w skali Podhala ocenia się je jako korzystne.

Pas Skalicowy ku południowi łagodnie przechodzi w **Pogórze Gubałowskie**, które obejmuje południową część gminy, tj. około 50 % jej powierzchni. Składa się z południkowo ułożonych głównych grzbietów i skośnych - bocznych, których wierzchowiny wznoszą się w kierunku południowym od ok. 750 m na granicy z Pasem Skałkowym do

ponad 900 m npm na granicy z gminą Biały Dunajec i ponad 1000 m poza granicami gminy. Obszar pochylony jest łagodnie w kierunku północnym. Na obszarze gminy znajduje się północna część jednego z dwóch najdłuższych grzbietów Pogórza Gubałowskiego, a mianowicie *Bańskiego Wierchu* i jego licznych odnóg. W jego obrębie na granicy ze wsią Sierockie znajduje się punkt kulminacyjny gminy tj. wzniesienie 927 m npm. Na wschód od Białego Dunajca znajduje się północna część południkowego grzbietu bez nazwy, wraz z odnogami, który biegnie pomiędzy doliną Białego Dunajca i doliną Leśnicy i na terenie gminy Szaflary kulminuje wysokością 790 m npm.

Pogórze Gubałowskie ma charakter *pogórzy średnich zwartych*, o deniwelacjach 100-300m. Charakterystyczną cechą jest to, iż garby wierchowinowe są łagodne, wyrównane i zaokrąglone, a formy dolinne są śmiałe i głębokie, o stromych zboczach i wąskich dnach. Obszar w całości zbudowany jest z piaskowców i łupków fliszu podhalańskiego, zaliczonych *do warstw szaflarskich, warstw zakopiańskich dolnych i górnych oraz warstw chochołowskich dolnych*. Najwyższe wzniesienia na terenie gminy w obrębie Bańskiego Wierchu (tj. > 850 m npm) budują odporne warstwy chochołowskie dolne, stoki pomiędzy 750, a 850 m npm - warstwy zakopiańskie górne, obniżenie doliny Skrzypnego (Mały Rogoźnik) - warstwy zakopiańskie dolne, najmniej odporne na wietrzenie, a stoki pomiędzy Małym Rogoźnikiem, a Pasem Skalicowym - warstwy szaflarskie.

Zjawiskiem bardzo powszechnym w obrębie zboczy Pogórza Gubałowskiego są **ruchy osuwiskowe i pełznięcia zwietrzeliny**. Sprzyja im budowa geologiczna, stromość zboczy i wilgotny, chłodny klimat.

Obszar Pogórza Gubałowskiego jest stosunkowo bogaty w źródła. Najwięcej z nich występuje w obrębie warstw szaflarskich. Przeważają źródła pokrywowe i młaki o bardzo niewielkiej wydajności, tj. < 0,5 l/sek. Obszar z racji znacznego wylesienia i przewagi stromych stoków odznacza się szybkim odpływem wód opadowych, a zarazem **obniżoną retencyjnością**.

Warunki klimatyczne w obrębie Pogórza Gubałowskiego zaostrzają się z wysokością nad poziom morza. Wiązą się z tym malejące z wysokością od +6 do +4,5°C średnie roczne temperatury, **opady rzędu 900-1000 mm**, okres wegetacyjny krótszy niż 180 dni.

W strefie wysokościowej 700-750 m npm (w zależności od ekspozycji i ukształtowania głównych elementów rzeźby) przebiega granica między piętrami klimatycznymi : umiarkowanie ciepłym i umiarkowanie chłodnym..

Doliny mają charakter inwersyjny i są korytarzami grawitacyjnego spływu chłodnych mas powietrza. Odznaczają się szczególnie niekorzystnymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi. Zbocza dolin odznaczają się warunkami umiarkowanie korzystnymi, a stoki i wierzchowiny korzystnymi warunkami klimatycznymi, zwłaszcza poniżej wysokości ok. 900 m, powyżej której nie występuje *lato termiczne* (śr. dobową temperaturą 15°C) natomiast występuje surowa zima (śr. dobową temp. < -5°C).

Gleby obszaru należą do słabych (V i VI klasa bonitacyjna), silnie szkieletowych o niskiej wartości produkcyjnej ale wysokich właściwościach hydrologicznych, jako dobry odbiornik infiltrujących wód opadowych.

Charakterystycznymi dla Wzniesień Gubałowskich są zespoły leśne:

- bory świerkowe dolnoreglowe, porastające siedliska lasu mieszanego górskiego. W warstwie drzew dominuje dorodny świerk z niewielkim udziałem innych gatunków,
  - wtórne świerczyny na niewłaściwych dla siebie siedliskach zastępujących potencjalne siedlisko buczyny karpackiej. Świerczyny te, na ogół samosiewne w miejscu wyciętych drzewostanów i dość ubogie florystycznie, narażone są na pasożytnicze grzyby i owady (korniki),
  - wtórne sośniny na niewłaściwych siedliskach, w miejscu potencjalnych buczyn karpackich, ubogie florystycznie - do przebudowy,
  - lasy łąkowe - olszynowe nad potokami Wielki i Mały Rogoźnik oraz Biały Dunajec z naturalnymi drzewostanami olszy szarej, penetrowane i dewastowane,
- oraz zespoły nieleśne:

- młaka ziołoroślowa i kozłkowo - turzycowa, na niewielkich powierzchniach naturalnych łąk. Młaki są ważnym elementem retencyjnym.
- mszarnik źródliskowy tworzy małe płaty w źródliskach potoków, złożony z mchów i nielicznych roślin kwiatowych,
- łąka mieczykowo - mietlicowa i pastwisko grzebienicowe to naturalne typy użytków zielonych. Zróżnicowane gatunkowo zbiorowiska podzielić można na szereg podzespołów,
- psiara trawiasta nie zajmuje dużych powierzchni z uwagi na nawożenie łąk i pastwisk, występuje często z roślinami zielnymi i wrzosem,
- zbiorowiska zrębowe na wylesionych powierzchniach leśnych i terenach przyleśnych złożone z ziół i zarośli światłolubnych i nitrofilnych,
- zbiorowiska nitrofilne występują w miejscach o dużym nawożeniu gleb oraz obok zagród,
- zbiorowiska zielne i krzewiaste po wyrobiskach skał wapiennych, dość bogate florystycznie.

Naturalne zbiorowiska roślinne zajmują zdecydowanie mniejszy obszar niż zbiorowiska wtórne, uprawowe. Świadectwem silnego przekształcenia roślinności Pogórza Gubałowskiego w gminie Szaflary jest duża jego synantropizacja, przypuszczalnie sięga ona 15-20% ogólnego udziału gatunków flory.

Głównym rysem roślinności Pogórza Gubałowskiego jest rozczłonowanie naturalnych zbiorowisk leśnych, skupionych w wielu kompleksach leśnych i terenów przyleśnych poprzedzielanych osadnictwem, dolinami potoków i użytkami rolnymi.

Roślinność chociaż przekształcona dodaje uroku rzeźbie i krajobrazowi, szczególnie w obszarze wypiętrzeń skałkowych na terenie Maruszyny i Szaflar.

W związku ze znacznym wylesieniem **obszar odznacza się wybitnymi i unikalnymi walorami widkowymi, zwłaszcza w odniesieniu do Tatr i Gorców.**

1.3. Konserwatorska ochrona przyrody.

Uboższe, w stosunku do sąsiednich regionów geograficznych zasoby przyrodnicze gminy wymagają tym bardziej zapewnienia trwałości naturalnym dziko występującym roślinom i zwierzętom, a także zabezpieczenia rzadkich obiektów przyrody nieożywionej i krajobrazu.

Na obszarze gminy występują obiekty uznane lub zasługujące na uznanie za rezerwaty i pomniki przyrody albo stanowiska dokumentacyjne, bądź zespoły przyrodniczo - krajobrazowe. Najcenniejszym z nich jest **Skalka Rogoźnicka uznana za rezerwat przyrody nieożywionej** na powierzchni 0,26 ha, z czego ponad połowa ok. 0,15 ha leży w obszarze gminy Szaflary. Rezerwat od 1990 r. **wpisany jest na listę Światowego Dziedzictwa Geologicznego**. Przedmiotem ochrony jest skałka wapienna zbudowana z muszłowca rogoźnickiego, reprezentującego unikalne wykształcenie tytonu jury alpejskiej. Muszlowiec składa się z bogactwa dobrze zachowanych skamieniałości zwłaszcza amonitów, ramienionogów, liliowców, belemnitów, jeżowców, a także małży, ślimaków i innych. Istniejąca od wielu lat koncepcja poszerzenia rezerwatu oraz obecny projekt poszerzenia jego powierzchni o dalsze 2,80 ha, w tym w gminie Szaflary o 1,11 ha zasługuje w pełni na akceptację. Projekt powiększenia rezerwatu dotyczy nieczynnego kamieniołomu białego wapienia krynoidowego, odsłaniającego warstwy skamieniałości.

Skałki wapienne porastają wapniolubne murawy z udziałem gatunków ciepłolubnych i chociaż ich flora jest uboższa od podobnych muraw wschodniego Pasa Skałkowego, to odnotować należy rzadkie rośliny w całym pasie skałek od Szaflar po Maruszyń.

Ochroną pomnikową objęte są okazałe, cenne krajobrazowo drzewa lub ich grupy i odnotowane w rejestrze wojewódzkim:

- **grupa drzew** - 5 jaworów, 5 lip, 4 jesiony koło kościoła w **Szaflarach**, nr rej.127,
- pojedyncze drzewo - **lipa** na parceli nr 5700 w **Bańskiej Niżnej**, wł. St. Dziadkowiec zam. Szaflary, ul. Suskiego 14, nr rej. 178,

- pojedyncze drzewo - **lipa przy kapliczce** murowanej z 1828 r. w **Skrzypnem Wyżnem**, wł. Andrzej Piszczar, nr rej. 187,
- 2 drzewa - **lipy** przy krzyżu przydrożnym w **Skrzypnem** wł. Andrzej Piszczar, nr rej. 188,
- pojedyncze drzewo **topola biała** obok zabudowań Wojciecha Zapotocznego w **Bańskiej Niżnej** 115, nr rej. 189.

Na uznanie za *pomniki przyrody* zasługuje:

- a) szpaler sędziwych lip wokół parkingu na przeciwko Urzędu Gminy w Szaflarach, będące częścią zadrzewienia przydworskiego,
- b) topola czarna w Bańskiej Niżnej przy drodze w centralnej części wsi.

Na uznanie za *stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej* w randze sieci regionalnej zasługuje :

- odsłonięcie utworów Pienińskiego Pasa Skalicowego w korycie Białego Dunajca w Szaflarach,
- koryto potoku Małego Rogoźnika (Skrzypnego) wycięte w zlepionych egzotycznych warstw jarmuckich.

Na uwagę zasługuje również fizjonomia części Pasa Skalkowego na odcinku od wzniesień skałkowych i wyrobiska wapiennego w Szaflarach do zachodniej granicy gminy. Występujące tu wypiętrzenia skalic i doliny potoków wraz z kompleksami lasów i łąk, tworzą niepowtarzalny krajobraz, zasługujący na zachowanie w formie *zespołów przyrodniczo - krajobrazowych*, z elementami stanowisk dokumentacyjnych wapieni i źródlisk potoków.

1.4. Struktura ekologiczna obszaru

Specyfiką gminy Szaflary jest położenie pomiędzy obszarami cennymi przyrodniczo, pełniącymi rolę biocentrów i węzłów ekologicznych i brak większych kompleksów wybitnie przyrodniczych w obrębie samej gminy. Do najcenniejszych struktur przyrodniczych, które należy uwzględnić

w zagospodarowaniu przestrzennym gminy należy kompleks leśny „Czerwony Bór” wraz ze strefą ekologiczną Białego Dunajca i rezerwatem „Bór na Czerwonym”. Tylko południowe obrzeża tego kompleksu znajdują się w granicach gminy Szaflary, a zasadnicza najcenniejsza część znajduje się na terenie Nowego Targu.

Drugim ważnym obszarem przyrodniczym jest kompleks leśny pomiędzy Wielkim i Małym Rogoźnikiem, a drogą krajową Nowy Targ - Zakopane. Pomiedzy nimi oraz dalej na wschód w stronę Doliny Leśnicy występują rozległe kompleksy rolne z zadrzewieniami, które pełnią rolę łączników ekologicznych w układzie równoleżnikowym.

Cały ten obszar stanowi wschodnią część przyrodniczej struktury borów i torfowisk orawsko-nowotarskich o najwyższym potencjale biotycznym, a także hydrologicznym - jako bardzo zasobny rezerwuuar wody zawartej w torfach i pokrywach czwartorzędowych. Stanowi zarazem strefę równoleżnikowego korytarza ekologicznego pomiędzy torfowiskami orawskimi, a Spiszem i Pasmem Skalicowym. Ma fundamentalne znaczenie dla funkcjonowania przyrody Karpat polskich. W sieci ekologicznej ECONET obszar sklasyfikowany został jako biocentrum i korytarz rangi europejskiej.

Bardzo ważnym ogniwem struktury ekologicznej Karpat w obrębie gminy, również rangi europejskiej jest **ciąg ekologiczny wzdłuż Białego Dunajca**.

Pozostałe połączenia, funkcjonujące wzdłuż rzek i potoków oraz otwartych przestrzeni leśno-rolno-zadrzewieniowych mają charakter lokalny, wiążąc obszary w spójną przestrzeń przyrodniczą, zapewniającą funkcjonowanie przyrody w obrębie gminy, a zarazem makroskali Podhala oraz Karpat Zachodnich.

Patrząc na obszar gminy z perspektywy ponadlokalnej i lokalnej należy stwierdzić, że **niewielki jej obszar, nie wyróżniający się sam w sobie wybitnymi walorami przyrodniczymi spełni ważną rolę łącznikową**, warunkując przyrodnicze funkcjonowanie obszarów najwyższej rangi. Znajdujących się w jej otoczeniu.

1.5. Zagrożenia antropogeniczne środowiska przyrodniczego

1.5.1. Ponadlokalne zagrożenia środowiska przyrodniczego.

Pewna sfera zagrożeń środowiska przyrodniczego jest niezależna od sposobu gospodarowania na terenie gminy, a wynika z zakresu aktywności różnego rodzaju zagrożeń funkcjonujących na terenach sąsiednich, a nawet zagrożeń o charakterze globalnym.

W przypadku gminy Szaflary szczególnie istotne wydają się one w zakresie takich

komponentów środowiska jak powietrze atm. wody powierzchniowe.

Obszar opracowania zlokalizowany jest pomiędzy dwoma poważnymi źródłami zanieczyszczenia powietrza jakimi są od południa miasto Zakopane a od północy miasto Nowy Targ. Oba miasta emitują spory ładunek zanieczyszczeń będących głównie produktami spalania węgla, koksu oraz oleju opałowego takich jak SO_2 , NO_2 , pyły.

Dla zobrazowania wysokiego poziomu emisji zwłaszcza w mieście Zakopanem wyniki badań zestawiono z prowadzonymi w tym samym czasie badaniami w największych miastach województwa jakimi są miasto Nowy Sącz i Gorlice w dodatku ze znacznym udziałem przemysłu (wykresy nr 1. 2. 3).

W obu miastach decydujący udział w zanieczyszczeniu powietrza ma ciepłownictwo (wyłącznie w N. Targu można spodziewać się małego udziału zanieczyszczeń przemysłowych).

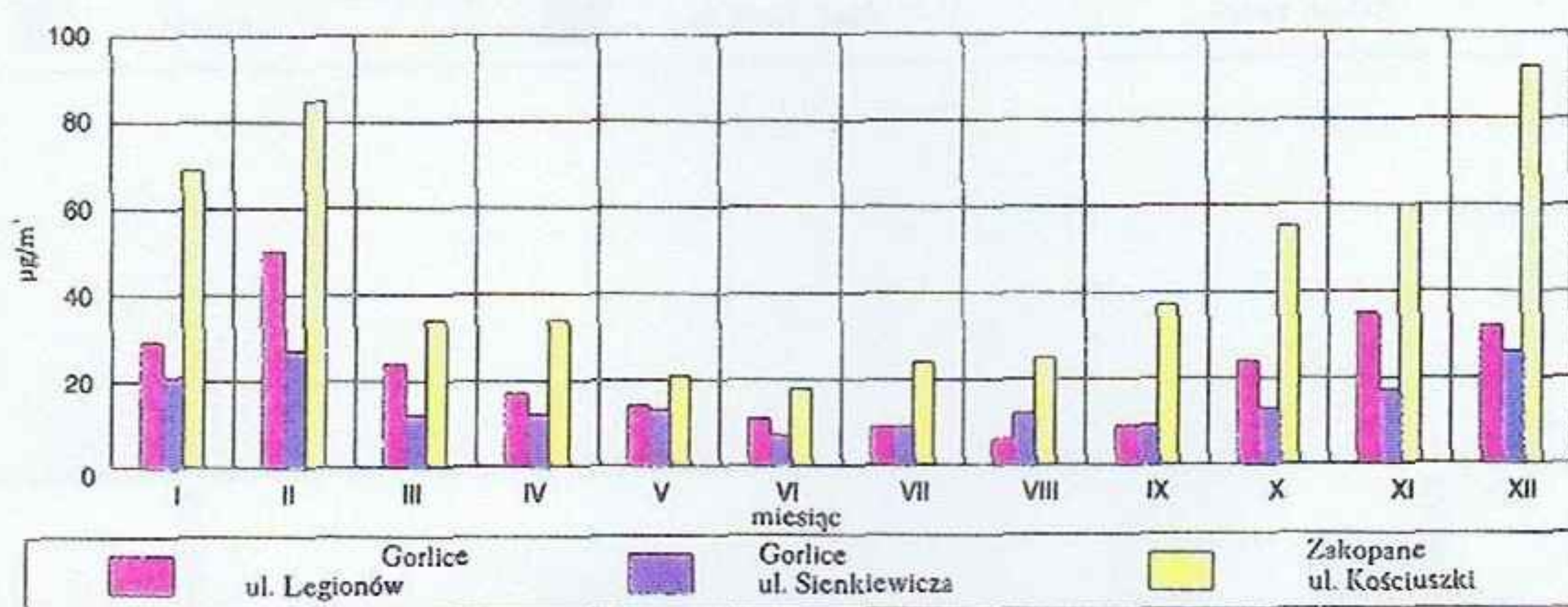
Nie wyklucza się napływu zanieczyszczeń[□] miejsko-przemysłowych dalszego zasięgu z terenu Śląska Krakowa i Słowacji, jak również emisji o charakterze globalnym. W ostatnich latach obserwuje się znaczny spadek tego rodzaju emisji z uwagi na procesy restrukturyzacyjne przemysłu jak również duży postęp w instalowaniu urządzeń odpylających.

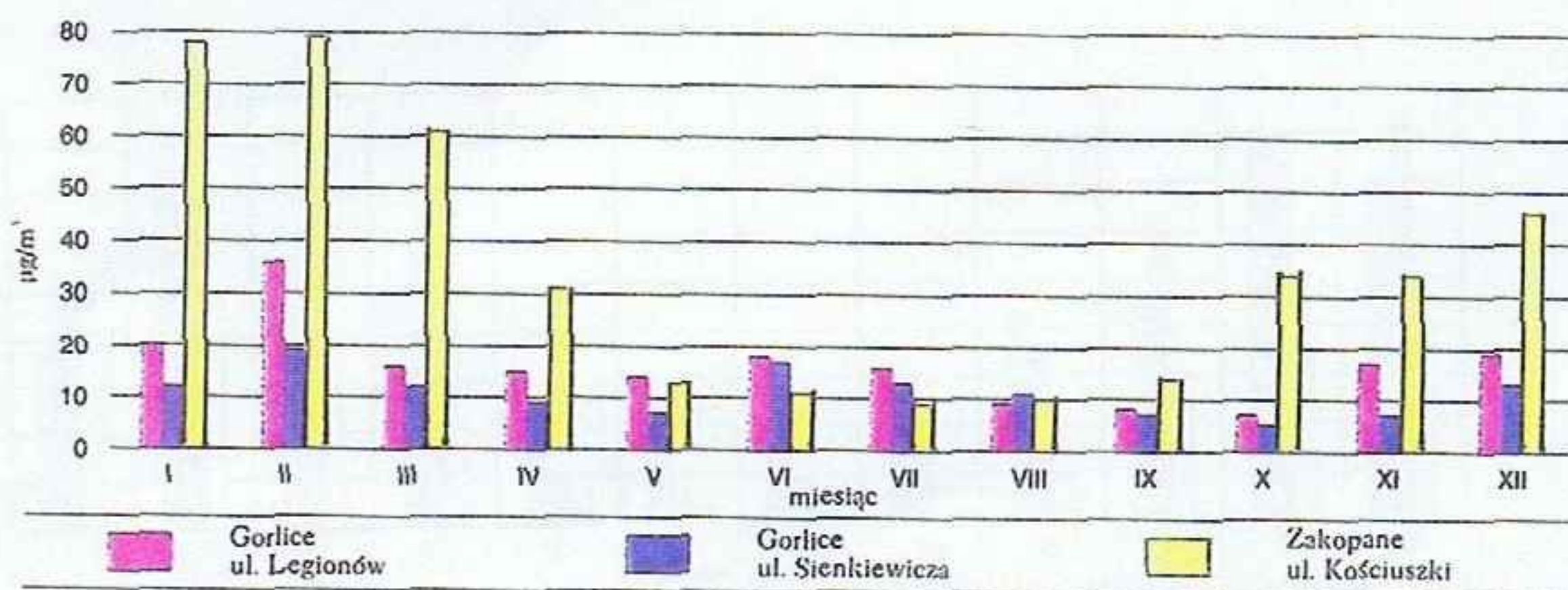
Poziom średnich miesięcznych zanieczyszczeń atmosferycznych za rok 1994 dla m. Zakopanego

wg badań Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska z N. Sącza
/porównawczo zestawiono wyniki badań jakości powietrza w Gorlicach/

pył zawieszony

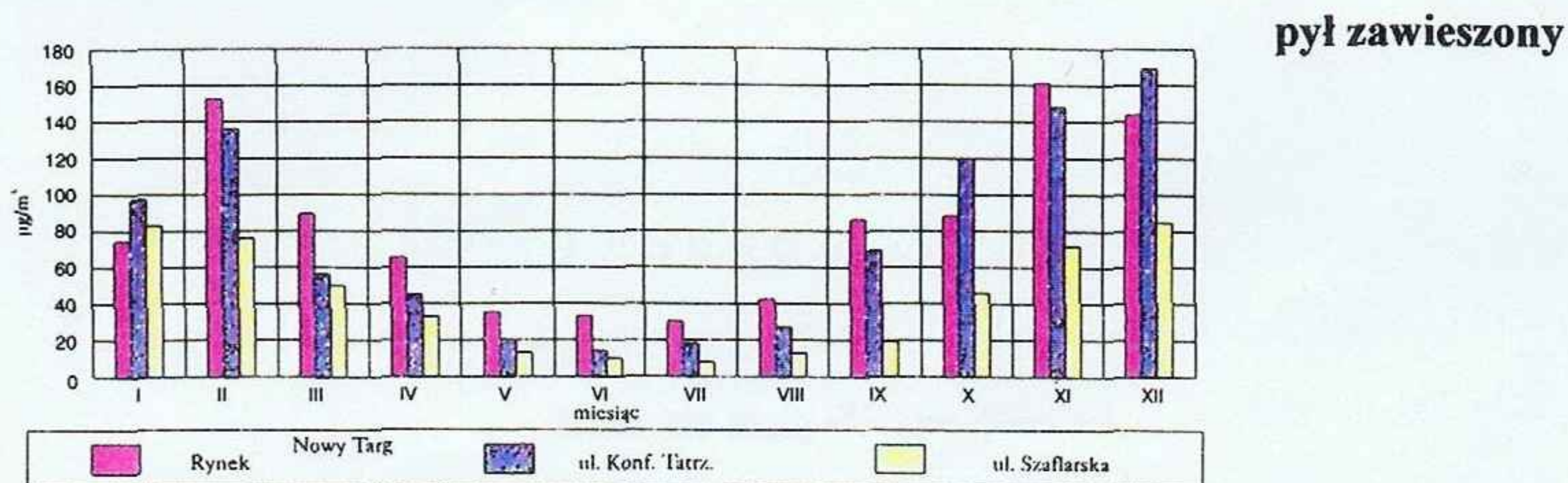
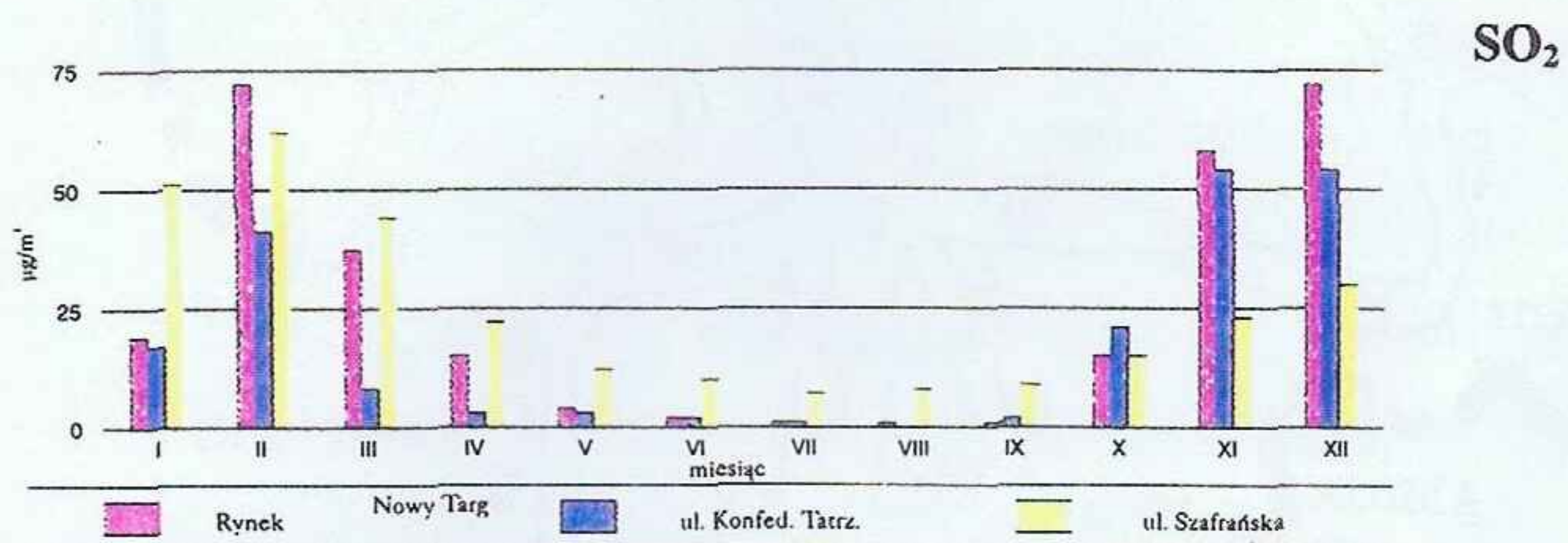
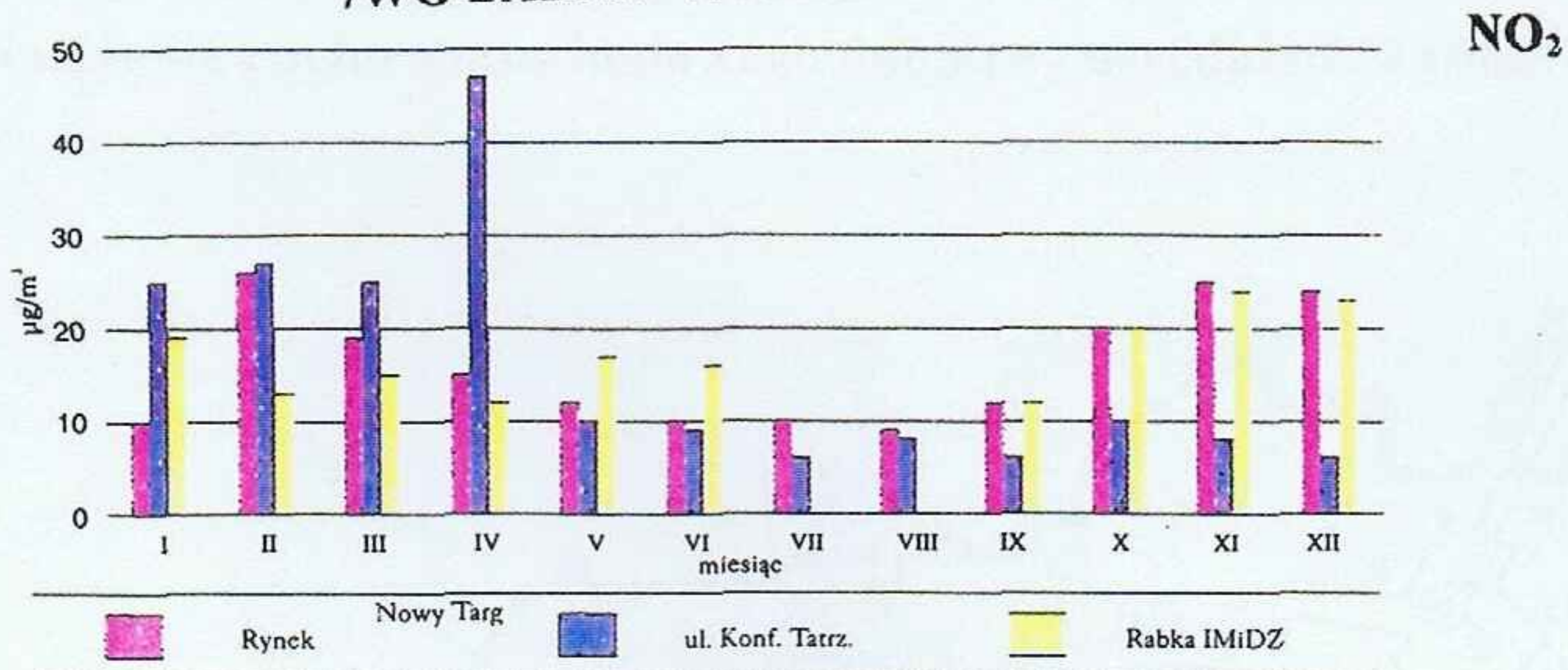

SO₂

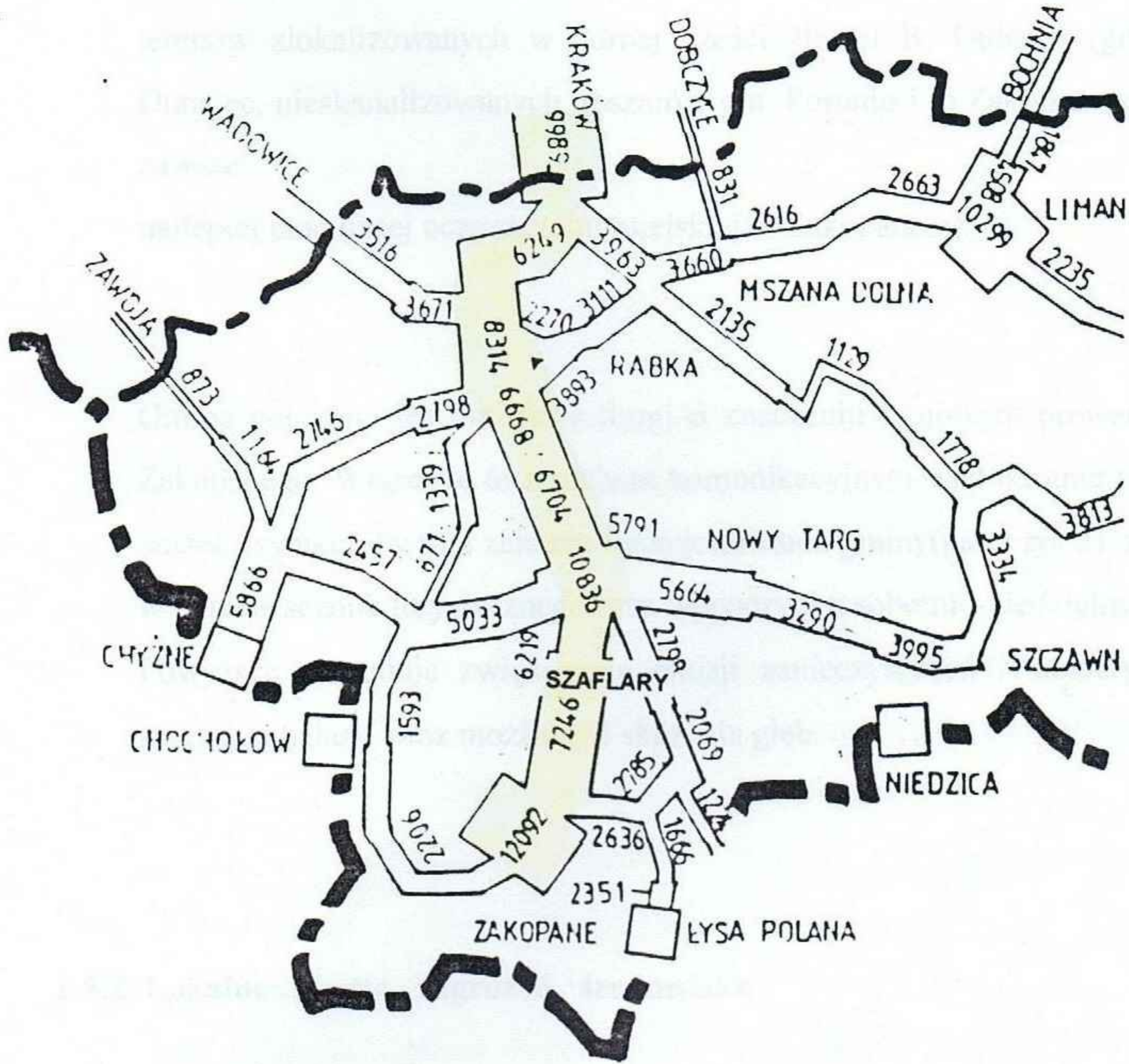

JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

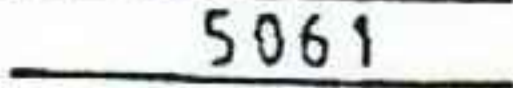

/WG BADAŃ WIOŚ/

Natężenie ruchu samochodowego dobowe - uśrednione z roku 1995

LEGENDA

- granica państwa
- granica województwa
- 5061 średni dobowy ruch pojazdów
- przejścia graniczne

Największy na terenie opracowania ciek wodny jakim jest rzeka Biały Dunajec wprowadza na teren gminy ze swymi wodami spory ładunek zanieczyszczeń, przede wszystkim w zakresie skażeń bakteriologicznych (w stopniu wykraczającym poza jakiegokolwiek normy), jak również w zakresie zanieczyszczeń fizykochemicznych (na poziomie zaledwie III klasy). Powodem takiego stanu rzeczy jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa terenów zlokalizowanych w górnej części zlewni B. Dunajec (gm. Biały Dunajec, nieskanalizowanych obszarów gm. Poronin i m. Zakopanego oraz nie zawsze najlepiej pracującej oczyszczalni miejskiej w Zakopanem).

Gmina położona jest na trasie drogi o znaczeniu krajowym prowadzącej do Zakopanego. Wiąże się to z ruchem komunikacyjnym wielokrotnie większym, aniżeli wynikałoby to z zakresu funkcjonowania gminy (patrz rys 3), zwłaszcza w okresie sezonu turystycznego oraz wypoczynku sobotnio-niedzielnego.

Powyższe powoduje zwiększenie emisji zanieczyszczeń atmosferycznych i natężenia hałasu, oraz możliwość skażenia gleb.

1.5.2. Lokalne źródła zagrożeń środowiska

Głównymi antropogenicznymi źródłami zagrożeń dla środowiska przyrodniczego są procesy bytowania, drobna produkcja rzemieślnicza i usługowa oraz rolnictwo.

W gminie Szaflary dominuje funkcja rolnicza o strukturze małych gospodarstw, usługi (remontowo-budowlane komunikacyjne, tartaczne) wśród których znajdują się i takie o charakterze uciążliwym jak garbarstwo i wyprawa skór. Na terenie opracowania nie ma działalności o charakterze przemysłowym.

Głównym lokalnym *źródłem zanieczyszczenia powietrza* jest ciepłownictwo, oparte na indywidualnych źródłach ciepła (paleniskach

domowych), opalanych węglem bądź koksem, niekiedy olejem opalowym. Z oczywistych powodów emitory te nie są zaopatrzone w żadne urządzenia odpylające toteż wszystkie związki będące skutkiem spalania opału emitowane są bezpośrednio do atmosfery. Wyłącznie w rejonie Bańskiej istotna część obiektów ogrzewane są energią geotermalną.

Charakterystyczną dla tego rodzaju emisji są duże wartości pyłu opadającego i zawieszonego, SO₂ NO₂ CO.

Należy się liczyć i z tym, że wobec drogich obecnie czynników grzewczych mieszkańcy gminy palą w swych piecach wszystkim co się da tylko spalić powodując emisję o nieprzewidywalnej strukturze zanieczyszczeń. Emisja zanieczyszczeń z ciepłownictwa różnie znacznie w okresie grzewczym, który trwa na tym terenie dłużej a niżeli w innych rejonach województwa ze względu na bardziej surowe warunki klimatyczne.

Omawiając źródła zanieczyszczenia powietrza nie sposób pominąć emisji z komunikacji. Największą aktywność w tym zakresie przypisać należy drodze krajowej relacji Kraków - Zakopane, która jak wspomniano wyżej obciążona jest głównie ruchem tranzytowym. Nasilenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych rośnie znacznie w okresie sezonu turystycznego i wypoczynku sobotnio-niedzielnego.

Koncentracji zanieczyszczeń sprzyjają inwersje termiczne , toteż najbardziej uciążliwe są emitory zlokalizowane w kotlinach i dolinach o tendencjach do stagnacji powietrza we wsi Szaflary, Skrzypne, Zaskale.

Największy ładunek zanieczyszczeń odprowadzany jest do **wód powierzchniowych i podziemnych** w ściekach bytowych. Teren gminy nie jest wyposażony w kanalizację, ani oczyszczalnię ścieków, skutkiem czego ścieki zwykle nieoczyszczone, czasem podczyszczone w trzykomorowych osadnikach odprowadzane są do wód powierzchniowych, lub rozsączone do gruntu stając się zagrożeniem dla wód podziemnych.

Gromadzenie ścieków w zbiornikach szczelnych, okresowo wybieralnych jest z pozoru tylko bezpieczną formą ich zagospodarowania. Nie jest to w istocie żadna forma unieszkodliwiania ścieków, a wyłącznie ich przechowywanie. Rolnicze wykorzystanie takich ścieków jest w znacznej mierze ograniczone ze względu na duży udział w nich detergentów.

Powyższe prowokuje do częstych w tym rejonie praktyk rozłączania ścieków z nazwy tylko "szczelnych" zbiorników, nie mówiąc o nie zawsze odpowiednim deponowaniu osadów przy opróżnianiu osadników.

Ścieki bytowe zawierają spory ładunek skażeń bakteriologicznych i zanieczyszczeń organicznych z udziałem związków azotu i fosforu.

Źródłem o podobnym składzie zanieczyszczeń są ścieki i odpady z hodowli. Na terenie gminy nie występują duże fermy hodowlane (liczące powyżej 100 DJP), lecz małe przydomowe gospodarstwa. Nie należy zapominać, że chociaż występują one w mniejszej ilości to mają one bardzo dużą koncentrację związków organicznych wysoki wskaźnik biologicznego zapotrzebowania tlenu. Trzeba poza tym mieć na uwadze, że sposób gromadzenia odpadów z hodowli często jest niewłaściwy (niezabezpieczone gnojowniki).

W grupie zagrożeń dla wód (tak powierzchniowych jak podziemnych) wynikających z działalności usługowej i rzemieślniczej najniebezpieczniejsze są niewątpliwie procesy wyprawiania i garbowania skór. Wyjątkowo niebezpieczny staje się aspekt braku oficjalnych informacji na temat sposobu unieszkodliwiania, i zagospodarowania tego rodzaju ścieków i odpadów. Zanieczyszczenia te są groźne przede wszystkim z uwagi na zawartość związków chromu (głównie ścieki), ale również z powodu silnego zasolenia i zawartości tłuszczu (odpady).

Niekorzystnym elementem sprzyjającym zanieczyszczeniu wód jest koncentracja zainwestowania na terenach o większej przenikalności pionowej, co stanowi szczególne zagrożenie dla wód podziemnych (Szaflary, Skrzypne, Zaskale), jak również fakt iż w wód (ze względu na spadki terenu) a tym samym silnych tendencji wymywania i splukiwania zanieczyszczeń powierzchniowych z terenu do koryt cieków wodnych. Trudno jest ocenić ładunek zanieczyszczeń "powierzchniowych" wydaje się jednak w takich warunkach każde najmniejsze źródło zanieczyszczeń, nieracjonalne nawożenie gruntów, czy też źle zabezpieczone odpady, gnojowniki - stają się poważnym źródłem zanieczyszczeń.

Wydaje się że najbardziej powszechnym *źródłem zanieczyszczenia gleby* mogą być jak w przypadku wód ścieki bytowe i z gospodarstw o profilu hodowlanym. Powodują one nadmierną eutrofizację gleb, oraz możliwość skażenia bakteriologicznego. Największa aktywność tego rodzaju zanieczyszczeń występować może w terenach zainwestowanych, w rejonie koncentracji gospodarstw o profilu hodowlanym.

W mniejszym zakresie, ale o wiele gorsze w skutkach dla jakości gleb jest wspomniane wyżej niewłaściwe deponowanie odpadów i ścieków z procesów garbowania i wyprawy skór.

Zagrożeniem dla jakości gleb mogą okazać się zanieczyszczenia komunikacyjne. W sposób istotny zagrażać one mogą glebom w pasie szerokości 50 m. po obu stronach drogi relacji Kraków - Zakopane.

Droga ta może być również źródłem nadmiernego hałasu zwłaszcza w sezonie turystycznym, oraz przyczyną przerywania ciągów migracyjnych zwierząt

1.5.3. Ocena stopnia wyposażenia obszaru gminy w infrastrukturę techniczną w zakresie urządzeń ochrony środowiska przyrodniczego.

Obszar gminy jest praktycznie pozbawiony grupowych bądź gminnych systemów, które zabezpieczają unieszkodliwianie zanieczyszczeń z procesów bytowania, hodowli, czy działalności gospodarczej.

Brak jest systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków. Zrealizowany odcinek kanalizacji nie spełnia obecnie swego zadania z uwagi na nie sfinalizowanie koncepcji przejścia ścieków ze wsi Szaflary i podłączenia ich do oczyszczalni miejskiej dla Nowego Targu. Ścieki z poszczególnych posesji gromadzone są w zbiornikach "szczelnych" często tylko z nazwy, najczęściej zaś rozsączanych do gruntu. Sama forma gromadzenia ścieków w zbiornikach naprawdę szczelnych nie jest również żadną formą unieszkodliwiania ścieków,

a jedynie sposobem na ich przechowywanie i powinna być stosowana wyłącznie w przypadku braku jakichkolwiek innych rozwiązań technicznych.

Zupełnie pozbawiony nadzoru jest proces unieszkodliwiania i odprowadzania do środowiska ścieków z prywatnych zakładów prowadzących działalność gospodarczą, w tym tak uciążliwą jak proces garbowania i wyprawy skór.

System grzewczy jest wyjątkowo uciążliwy dla środowiska przyrodniczego, bo oparty jest na paleniskach domowych ogrzewanych głównie paliwem stałym (najczęściej nienajlepszej jakości za to tanim), dla których montowanie urządzeń odpylających nie znajduje uzasadnienia. W dodatku istnieje niebezpieczeństwo, że z powodu drogich obecnie czynników grzewczych ludzie mogą palić wszystkim, co w ogóle da się spalić nie bacząc na konsekwencje ekologiczne. Mimo, że przez gminę przechodzi gazociąg, gmina nie korzysta z tego mniej uciążliwego czynnika grzewczego.

Wyjątek stanowi wieś Bańska gdzie znaczna część wsi ogrzewana jest wyjątkowo ekologicznym czynnikiem grzewczym jakim jest energia geotermalna.

Odpady stałe z terenu gminy, gromadzone są na składowisku. Lokalizacja nie budzi specjalnych zastrzeżeń zwłaszcza w kontekście wyjątkowych trudności, że zlokalizowaniem tego typu obiektów w warunkach górskich. Składowisko to jednak nie jest urządzone w sensie zabezpieczenia środowiska (brak izolacji czaszy wysypiska, odprowadzenia wód ociekowych itp.). Wysypisko nie przyjmuje odpadów z procesów technologicznych, a więc i w tym przypadku pozbawiony nadzoru jest sposób składowania czy unieszkodliwiania tych odpadów.

Sposób przechowywania odpad płynnych i ciekłych z hodowli również nie daje gwarancji zabezpieczenia środowiska przed nadmierną eutrofizacją i skażeniem bakteriologicznym.

1.5.4. Ocena stopnia zanieczyszczenia środowiska

W świetle rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 r w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki (Dz.U.Nr II6. poz.503) wszystkie ciek wodne zlokalizowane na terenie gminy winny odpowiadać jakością I klasie czystości.

W rzeczywistości badania analityczne prowadzone na 7, I km Białego Dunajca w miejscowości Szaflary wykazują, że wody rzeki zanieczyszczone są w stopniu nie odpowiadającym żadnym normom w zakresie skażeń bakteriologicznych, III klasie zaś jeżeli chodzi o skażenia fizykochemiczne, głównie z uwagi na podwyższony azot azotanowy oraz BZTS.

Należy się spodziewać, że i inne mniejsze ciek wodne są zanieczyszczone w stopniu nie odpowiadającym zakładanym normom. Z całą pewnością ciek przepływające w rejonie terenów zainwestowanych i na pewnym odcinku poniżej tego zainwestowania prowadzą wody o podwyższonych wartościach skażeń bakteriologicznych, związków biogennych (azotu, fosforu), oraz zwiększonego biologicznego zapotrzebowania tlenu.

Poziom zanieczyszczenia wód podziemnych można ocenić wyłącznie w kategoriach prognozy (z uwagi na brak jakichkolwiek badań), w oparciu o analizę źródeł zanieczyszczeń i wrażliwość terenu na przenikanie pionowe. Zanieczyszczenia wód podziemnych ściekami o charakterze bytowym (skażenia bakteriologiczne, związki azotu i fosforu, BZTS) należy spodziewać się w terenie zainwestowanym, zwłaszcza na obszarze o dużej wrażliwości przepuszczalności terenu (charakteryzujących się przenikalnością pionową poniżej 2 lat).

Dotyczy to przede wszystkim rejonu zainwestowania wsi Szaflary. Powyższe znajduje potwierdzenie w opracowaniu Przedsiębiorstwa Geologicznego (mgr inż. K. Skąpskiego) "Ocena jakości zagrożenia i zanieczyszczenia wód podziemnych województwa nowosądeckiego wg stanu na lata 1989-90.

Na obszarze gminy obowiązują dopuszczalne normy zanieczyszczenia powietrza jak dla "pozostałych obszarów" w rozumieniu rozporządzenia

Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 12 lutego 1990 r. W sprawie ochrony powietrza atmosferycznego (Dz.U.Nr 15 poz. 92 z 1990 r.). Wyjątek stanowi niewielki teren

Wg zebranych informacji w Urzędzie Gminy, PWSSE z N. Sącza i PWIS z N. Sącza na terenie gminy nie prowadzono badań poziomu zanieczyszczenia atmosfery.

Biorąc pod uwagę określone warunki topoklimatyczne i rodzaj emitorów, że koncentracji zanieczyszczeń spodziewać się można w terenach zainwestowanych, ze skłonnościami do inwersji termicznych. Największe stężenia mogą występować we wsi Szaflary, gdzie na lokalną imisję nakładać się może, przy niesprzyjających warunkach klimatycznych, zanieczyszczenia emitowane z miast Nowego Targu będą Zakopanego.

Poziom zanieczyszczeń jest zróżnicowany w czasie, wyraźnie dużo wyższy w okresie zimowym (grzewczym) podobnie jak w przypadku Zakopanego, czy Nowego Targu (patrz wykresy nr 1 i 2). Nie wydaje się jednak żeby poziom zanieczyszczeń na tych obszarach przekraczać wartości progowe.

W pasie ok.100 m. wzdłuż drogi relacji N.Targ - Zakopane spodziewać się należy koncentracji zanieczyszczeń będących produktami spalania związków ropopochodnych z udziałem czteroetylku ołowiu.

Do tej pory w kraju brak jest formalnie obowiązujących norm dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń gleb. Funkcjonują tak zwane tymczasowe dopuszczalne graniczne wartości substancji chemicznych i organicznych opracowane przez Instytut Medycyny Wsi z Lublina.

Na terenie gminy nie prowadzono badań jakości gleb. Badania J. Lukaszuk w rejonie Podhala wykazuje podwyższone nieco wartości takich metali jak kadm, ołów, trudno je jednak uogólniać na obszar całej gminy Szaflary. Nie wyklucza się jednak podwyższonych wartości zwłaszcza związków ołowiu w pasie ok. 50 m. od poboczy drogi N. Targ - Zakopane.

Z całą pewnością spodziewać się należy silnej eutrofizacji gleb w rejonach zainwestowanych o nieuregulowanej gospodarce ściekowej, w rejonie koncentracji gospodarstw o profilu hodowlanym.

Problem erozji i denudacji zaznacza się w rejonie Pogórza Gubałowskiego i Pasa Skałkowego a związany jest z wylesieniem terenów o dużych spadkach i łupkowo-gliniastym charakterze podłoża przy jednocześnie dużej wilgotności klimatu (liczba dni z opadem wynosi powyżej dni w roku).

Szata roślinna obszaru opracowania jest w znacznej mierze przekształcona antropogenicznie z dużym udziałem roślinności synantropijnej, agrocenoz.

Lasy na całym terenie opracowania zagrożone są czynnikami biotycznymi (kornik, grzyby). Jakkolwiek trudno jest udowodnić jednoznacznej zależności między osłabieniem lasów i ich podatnością na zagrożenia biotyczne wskutek nadmiernego zanieczyszczenia powietrza, nie należy wykluczać i takiej pierwotnej przyczyny zagrożenia.

Najbardziej oczywistym zagrożeniem antropogenicznym fauny jest przecięcie ich tras migracyjnych ciągami komunikacji drogowej. Najliczniejsze przypadki zabijania zwierząt (dużych ssaków) rejestruje się na trasie drogi do Zaskala (patrz mapa w skali 1: 50000).

1.6. Lasy i leśnictwo

Obszar lasów na terenie gminy obejmuje 812 ha, co stanowi zaledwie 15%, jej powierzchni z czego: 85 ha - to lasy państwowe zarządzane przez Nadleśnictwo Nowy Targ, a 695 ha - to lasy niepaństwowe - prywatne i gminne oraz 32 ha - to lasy obudowy biologicznej rzek.

Lasy w gminie należą do dzielnicy przyrodniczo-leśnej Podhala. Z tymi uwarunkowaniami wiążą się typy siedliskowe lasu stanowiące o potencjale produkcyjnym ekotopu.

Dominują siedliska:

- lasu mieszanego górskiego, z potencjalnym typem lasu bukowo-jodłowo-świerkowym, w części Pogórza Gubałowskiego, na około 70% powierzchni leśnej,

- boru mieszanego górskiego, z potencjalnym typem drzewostanu świerkowo-sosnowym, w części Kotliny Nowotarskiej, na około 20 % powierzchni leśnej,
- lasu łęgowego-górskiego, z potencjalnym typem lasu olszynowym na około 10% powierzchni.

Drzewostany leśne buduje świerk w 75% oraz sosna w 13% i olsza szara w 12%, z niewielkim udziałem modrzewia, wierzby, jesionu, jawora, brzozy.

Z analizy wynika, że drzewostany leśne nie są w pełni zgodne z warunkami siedliskowymi, a lite świerczyny, czy sośniny na siedliskach lasowych wymagają przebudowy w kierunku urozmaicenia składu gatunkowego jodłą i bukiem z domieszkami modrzewia, jaworu i innych. Świerczyny monokulturowe są w poważnym stopniu narażone na ujemne oddziaływanie szkodliwych grzybów i owadów z rodzaju korników.

Drzewostany są stosunkowo dość zasobne, od 200-300 m³ na 1ha i znacznie wyższe od przeciętnej wojewódzkiej. W związku z tym szacuje się, że przyrost przeciętnie roczny jest dość wysoki i wynosi ok. 4m³ na 1ha.

Zasobność i przyrost drewna upoważniają do równie dość wysokiego użytkowania sięgającego średnio ok. 4m³ na 1ha rocznie.

Lasy państwowe zarządzane przez Nadleśnictwo uznane są formalnie za **ochronne**, zaś pozostała zdecydowana większość lasów takiego statusu nie posiadają, chociaż rzeczywiście taką rolę również spełniają.

Kompleksy leśne są niewielkie i bardzo rozczłonowane, zajmując tereny wierzchowin skałkowych, doliny przypotokowe i nadrzeczne, stromizny i źródliska. Nie wszystkie jednak tereny, które winny pokrywać lasy są zalesione. Stopień zalesienia gminy jest zdecydowanie za niski w stosunku do potrzeb. Zalesieniami winny być objęte tereny osuwiskowe zabagnione, źródliskowe, kamieniste i inne mało przydatne dla celów rolno-osadniczych. Zalesienie należałoby podnieść do conajmniej 20% obszaru gminy, tj. zalesić ok. 300 ha gruntów.

Stan zdrowotny lasów uznać należy za średni, a stan sanitarny lasów niepaństwowych nie jest najwyższy i zależy od ich właścicieli. Zauważyć można występowanie posuszu świerkowego w drzewostanach, a

nawet usychanie całych grup drzewostanów świerkowych, którym towarzyszą choroby grzybowe i korniki. Lasy są bardzo zaśmiecone oraz permanentnie penetrowane przez ludzi i zwierzęta domowe.

2. PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA ROZWOJU

2.1. Zasady rozwoju wyodrębnionych obszarów przyrodniczo-funkcjonalnych

Biorąc pod uwagę naturalne zróżnicowanie środowiska przyrodniczego i jego predyspozycje, jak również stopień przekształceń antropogenicznych oraz funkcje ekologiczne w szerszym niż sam obszar gminy znaczeniu wyodrębniono następujące przestrzenie:

- 1) Obszary wybitnie przyrodnicze** o funkcjach ponad gminnych. Do tej grupy zaliczono Biały Dunajec wraz ze strefą ekologiczną oraz cenne zbiorowiska leśne z tendencją do zatorfiania tzw. borów nowotarskich. Rzeka Biały Dunajec stanowi fragment najważniejszego ciągu ekologicznego Karpat polskich, związanego z Dunajcem. Wymaga ochrony wód zarówno pod względem czystości jak i wielkości przepływów, wymaga również utrzymania pełnowartościowej pod względem przyrodniczym strefy ekologicznej, o zróżnicowanej strukturze gatunkowej drzew i krzewów, zgodnej z warunkami siedliskowymi oraz rozprzestrzenieniu uzależnionym od morfologii łóżyska rzeki. Obszar wymaga bezwzględnej ochrony przed trwałym budownictwem kubaturowym.

Strefę przygraniczną borów nowotarskich tworzy kompleks leśny „Czerwony Bór” oraz kompleks leśny pomiędzy

Zaskalem, a drogą Nowy Targ - Zakopane, a także przestrzeń otwarta pomiędzy nimi, o funkcji korytarza ekologicznego. Jest to przestrzeń wspólna z miastem Nowy Targ. Na obszarze gminy występują tylko jej południowe fragmenty. Niemniej jednak, pomimo przecięcia granicami administracyjnymi, kompleksy te stanowią przyrodniczą całość, zarazem fragment większej struktury przyrodniczej tzw. borów i torfowisk orawsko-nowotarskich. Odznacza się najwyższym potencjałem biotycznym i hydrologicznym. W sieci ekologicznej „ECONET” cały ten obszar sklasyfikowany został jako **biocentrum i korytarz rangi europejskiej**.

Funkcjonowanie przyrody powoduje, że biocentra te są w naturalny sposób, mimo przekształceń antropogenicznych, połączone również z fragmentami naturalnych zbiorowisk i biotopów Pasma Skałkowego i Pogórza Gubałowskiego. Połączenia te przebiegają wzdłuż cieków wodnych, podmokłości, terenów zalesionych oraz wolnych przestrzeni rolno-pastwiskowych. Ich wyznaczenie oraz zachowanie w dalszym rozwoju gminy jest warunkiem właściwego funkcjonowania rusztu ekologicznego całego Podhala i konieczne do zapewnienia elementów przyrody niezbędnych do funkcjonowania społeczno-gospodarczego również gminy Szaflary.

Obszar wymaga bezwzględnej ochrony przed zainwestowaniem, jak również utrzymania połączeń za pośrednictwem otwartych przestrzeni rolno-leśnych wewnątrz strefy i z sąsiednimi obszarami przyrodniczymi.

- 2) **Sieć rzek i potoków wraz ze strefą ekologiczną** - dotyczy wszystkich cieków wodnych gminy, gdyż stanowią naturalne ekosystemy oraz, z wyjątkiem Białego Dunajca - ciągi ekologiczne o znaczeniu lokalnym.

Wymaga utrzymania koryt rzek w stanie naturalnym oraz uzupełnienia zadrzewień w dostosowaniu do warunków siedliskowych dla stworzenia ciągłych pasów zieleni po obu stronach cieków. Chroniona przed trwałym budownictwem kubaturowym. Możliwa lokalizacja plaż oraz terenów sportowo-rekreacyjnych bez trwałych obiektów. W tej strefie do ochrony w formie „stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej”

kwalifikuje się koryto Małego Rogoźnika na długości 4,5 km we wsi Skrzypne z klasycznie wykształconymi warstwami jarmuckimi, a także fragment koryta Białego Dunajca o długości ok. 500 m w Szaflarach.

- 3) **Przestrzeń rolno-zadrzewieniowa współtworząca krajobraz przyrodniczo-kulturowy gminy**, z charakterystycznym rozłogiem pól i przewagą łąk i pastwisk. Stanowi bazę dla rolnictwa, które jest podstawową funkcją gospodarczą gminy. Ze względów przeciwoerozyjnych i retencyjnych konieczne jest zwiększenie zadrzewień śródpolnych w obrębie wszelkich stromizn. Obszar winien być chroniony przed rozpraszaniem zabudowy.
- 4) **Przestrzeń rolno-zadrzewieniowa, która oprócz funkcji produkcyjnych i krajobrazowych odgrywa ważną rolę łączników ekologicznych**, zapewniając **spójność ekologiczną** obszaru. W tym celu winna być wykluczona z zainwestowania i pozostawiona w tradycyjnym rolnym użytkowaniu.

W grupie obszarów o szczególnych walorach wyróżniono:

- 5) Obszary **najlepszych** w skali gminy, a zarazem też Podhala, **kompleksów gleb**, w przewadze IV klasy bonitacyjnej. Dotyczy to głównie północnej części gminy. Tereny te winny być chronione dla rolnictwa i z uwagi na położenie wśród rozległych kompleksów rolnych chronione przed zabudową wszelkiego typu.
- 6) **Obszary o unikalnych walorach widokowo-krajobrazowych** z wyodrębnionymi punktami i ciągami widokowymi. Dotyczy to głównie grzbietów Pogórza Gubałowskiego i częściowo grzbietów Pasa Skalicowego. Walory widokowe tych obszarów związane są głównie z panoramą Tatr, a w mniejszym stopniu z obszarem samej gminy, czy całego Podhala i Gorców. Obszary te **winny pozostać jako ogólnodostępne tereny otwarte**. Wymagają bezwzględnej ochrony

przed budownictwem kubaturowym, liniami napowietrznymi oraz zalesieniem. W ich obrębie wyodrębniono cztery najatrakcyjniejsze punkty widokowe, które kwalifikują się do objęcia ochroną konserwatorską. Są to: najwyższe wzniesienie gminy w Bańskiej Wyżnej, dwa w obrębie najwyższego grzbietu Pasa Skalicowego w Maruszynie Górnej oraz jeden na wierzchołku w pobliżu drogi z Szaflar do Boru.

- 7) **Obszar Pasa Skalicowego** na zachód od doliny Białego Dunajca, wyróżniający się oprócz unikalnych walorów widokowo-krajobrazowych, również wysokimi własnymi walorami krajobrazowymi. Są one ściśle związane z odrębnością geomorfologiczno-geologiczną obszaru i krajobrazem izolowanych skałek wapiennych, częściowo zalesionych, wtopionych w krajobraz rolniczo-zadrzewieniowy znacznie łagodniejszych stoków. W jego obrębie występują liczne osobliwości przyrody nieożywionej. Najważniejszą jest rezerwat Skalka Rogoźnicka, jeden z najcenniejszych rezerwatów geologicznych w Karpatach, wpisany na listę Światowego Dziedzictwa Geologicznego.

Występuje częściowo w obrębie gminy. Jest zagrożony dewastowaniem, szczególnie z uwagi na jego niewielką powierzchnię i wymaga poszerzenia o dalsze 1.11 ha na gruntach należących do gminy Szaflary.

Wartościową osobliwością geologiczną jest również odkrywka geologiczna wapieni i jezioro w wyrobisku po byłym kamieniołomie w Szaflarach. Wymaga uporządkowania i wyeksponowania wartościowych fragmentów.

Inną osobliwością jest przełomowa dolina Małego Rogoźnika w Maruszynie o długości ok. 1,5 km z kilkoma malowniczymi zakolami rzeki wśród zalesionych skałek.

W związku z walorami proponuje się objęcie ochroną krajobrazową w formie *zespółów przyrodniczo-krajobrazowych* fragmentów PPS pod nazwą Skalek Rogoźnickich i Skalek Szaflarsko-Maruszyńskich.

- 8) **Potencjalne tereny realizacji zalesień i zadrzewień ochronnych** na stokach. Zakwalifikowane tu zostały tereny osuwiskowe, złaziskowe i

predysponowane do osuwania, źródlika, podmokłości i wszelkie stromizny, jak również strefy ciągów ekologicznych. Realizacja zalesień i zadrzewień w ich obrębie ma na celu względy przeciwerozyjne, retencyjne i ekologiczne. Obszar gminy jest nadmiernie wylesiony i pozbawiony szeregu naturalnych ekosystemów. Ich odbudowa to warunek dalszego rozwijania osadnictwa i kształtowania krajobrazu przyjaznego mieszkańcom oraz rozwijania tu terenów rekreacyjnych stanowiących zaplecze dla rekreacji jako funkcji gospodarczej.

W niniejszym opracowaniu wskazano wszystkie tereny, które ze względów przyrodniczych docelowo kwalifikują się do zalesień. Tereny, które w najbliższym czasie nie mogą być zalesione z różnych względów, a wymagające takiego zagospodarowania należy zadrzewić z równoczesnym ich wykorzystaniem na inne cele.

Pozostałe tereny są możliwe dla rozwoju osadnictwa. Z uwagi na zróżnicowane warunki przyrodnicze i związaną z tym potrzebą zróżnicowania zasad realizacji osadnictwa wyodrębniono:

- 9) **Nisze osadnicze do rozwoju w obrębie dolin.** Dotyczy to głównie Szaflar, ale też Zaskala i Skrzypnego. Są to tradycyjne i najstarsze tereny osadnicze, chociaż warunki jego rozwoju są mało korzystne. Rozwój budownictwa w ich obrębie winien uwzględniać wybitnie inwersyjne, zarazem bardzo niekorzystne pod względem bioklimatycznym (a także ekonomicznym z uwagi na większe koszty ogrzewania) właściwości terenu. Aby nie pogarszać tych warunków wyznaczony został **korytarz wentylacyjny**, czyli niezbędna przestrzeń w osiach głównych dolin dla swobodnego powietrzania. Jest to szczególnie ważne w przypadku doliny Białego Dunajca, gdzie przez cały rok ma miejsce spływ chłodniejszego powietrza z Tatr.

Drugim istotnym ograniczeniem rozwoju budownictwa w tym terenie jest ochrona wód podziemnych występujących w pokrywach czwartorzędowych dolin. Stanowią one główne i dość zasobne źródło zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Warunkiem bezwzględnie

1.3. *Plan* koniecznym w rozwoju tych terenów jest uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i odpadami.

Dla rozwoju osadnictwa wskazano tereny względnie najkorzystniejsze, tj. położone na wyższych terasach. Budownictwo winno tu być realizowane w formie rozluźnionej.

Wyodrębnione zostały również obszary zabudowane, które znajdują się w obrębie korytarza wentylacyjnego, utrudniając przewietrzanie dolin. Z przyrodniczego punktu widzenia dalszy rozwój budownictwa w ich obrębie winien być zahamowany.

W tym rejonie wskazano również tereny możliwe do zabudowy, ale obejmujące kompleksy najlepszych w skali gminy gleb. Tereny te winny być przeznaczone wyłącznie dla budownictwa jednorodzinnego na dużych działkach, z możliwością rolniczego wykorzystania urodzajnych gleb.

- 10) Wyznaczone zostały również **nisze osadnicze w obrębie pogórzy** - do umiarkowanego rozwoju. Obejmują one wsie i przysiółki położone na grzbietach i stokach, na ogół silnie eksponowane w krajobrazie obszaru. Ich rozwój winien odbywać się przy zastosowaniu obostrzeń w odniesieniu do architektury obiektów, na działkach nie mniejszych niż 10 arów, z dużą ilością zadrzewień przydomowych.

W rozwoju nisz osadniczych wskazano również **możliwe kierunki rozwoju zainwestowania** jak również **nieprzekraczalne linie zabudowy** ze względów przyrodniczych. Autorzy mieli tu na myśli przede wszystkim konieczność zachowania spójności ekologicznej obszaru, zwłaszcza w miejscach, gdzie zarysowują się tendencje nadmiernego rozprzestrzeniania się zabudowy i wnikania w otwarte przestrzenie rolno-leśne, które pełnią rolę ciągów ekologicznych.

2.2. Uwarunkowania rozwoju gminy - wnioski

1. Położenie gminy w centralnej części Podhala, w strefie otulinowej i łącznikowej pomiędzy obszarami przyrodniczymi najwyższej rangi (Tatrami, Gorcami, Pieninami i torfowiskami orawsko - nowotarskimi) narzuca dla obszaru gminy zasady użytkowania i zagospodarowania, związane z koniecznością ochroną całego obszaru Podhala.
2. Położenie w górnej części zlewni Dunajca, w której obowiązują zasady zagospodarowania zlewni uwzględniające ochronę Zb. Czorsztyńskiego, a zarazem w karpackiej strefie źródłkowej obliguje do ochrony wód, rygorystycznych zabezpieczeń obszarów przed zanieczyszczeniem wód, jak również oszczędnego i racjonalnego gospodarowania terenami w celu zwiększenia naturalnej retencyjności obszaru.
3. Unikalne walory widokowo-krajobrazowe związane z Tatrami w obrębie grzbietowych partii Pogórza Gubałowskiego i Pasa Skalicowego wymagają oszczędnego gospodarowania terenami w zakresie przeznaczenia ich pod zabudowę i rezerwowania najatrakcyjniejszych miejsc jako ogólnodostępnych punktów widokowych.
4. Chłodny i wilgotny klimat oraz słabe gleby uniemożliwiają intensywniejszy rozwój rolnictwa i specjalizację gminy wyłącznie w tym zakresie.
Również brak elementów przyrodniczych wysokiej rangi, a zarazem o wysokiej atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej uniemożliwia specjalizację gminy wyłącznie w zakresie rekreacji. Zatem konieczna jest realizacja mieszanego profilu rozwoju, rolniczo- rekreacyjnego i przetwórczego w oparciu o rodzime surowce jak również uzdolnienia artystyczne mieszkańców.

5. Występowanie w północnej części gminy, a zarazem w obrębie terenów o silnej presji urbanizacyjnej - najlepszych w skali gminy i Podhala gleb, wymaga oszczędnej i ekonomicznej polityki w trakcie wyłączenia ich z produkcji rolnej, oraz ochrony przed degradacją.
6. Wybitnie inwersyjny klimat doliny Białego Dunajca oraz rejonu Zaskala o bardzo niekorzystnych parametrach bioklimatycznych bezwzględnie wymaga ochrony przed zabudową naturalnych korytarzy wentylacyjnych, zagrożonych w wielu miejscach presją urbanizacyjną.
7. Wysokie walory krajobrazowe Pasa Skalicowego, a zarazem jego odrębność geologiczno-geomorfologiczna skłania do stosowania takich zasad gospodarowania, które ochronią te walory.
Proponuje się uznanie całego obszaru Pasa Skalicowego na zachód od Białego Dunajca, za jeden duży zespół przyrodniczo - krajobrazowy, względnie wyodrębnionych najatrakcyjniejszych dwóch obszarów, tj. Zespołu Skalek Rogoźnickich i zespołu Skalek Szaflarsko - Maruszyńskich za dwa odrębne zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.
8. Wysoka wartość przyrodnicza Skalki Rogoźnickiej - rezerwatu przyrody o pow. 0,26 ha, w tym w gminie Szaflary ok. 0,15 ha, wymaga rozszerzonej ochrony zachowawczej przed dewastacją, m.in. zaśmiecaniem, obrywaniem skałek itp. oraz poszerzenia jego powierzchni o dalsze 2,80 ha, w tym w gminie Szaflary o 1,11 ha.
9. Występujące pomniki przyrody - drzewa lub ich skupiska wymagają ochrony zachowawczej, zarówno ich fizjonomii, jak i najbliższego otoczenia.
Na ochronę zasługują dalsze drzewa, które osiągnęły pomnikowe rozmiary (grupa drzew k. parkingu na przeciw Urzędu Gminy oraz drzewo-topola w Bańskiej Niżnej).
Ponadto na ochronę w formie stanowisk dokumentacyjnych zasługują:

- odsłonięcie utworów Pienińskiego Pasa Skałkowego w korycie Białego Dunajca w Szaflarach,
- koryto potoku Małego Rogoźnika na dł. 4,5 km wycięte w zlepionych warstwach jarmuckich,

10. Bardzo niski, jeden o najniższych w województwie nowosądeckim stopień zalesienia, wynoszący zaledwie 15 % obszaru gminy, przy położeniu gminy na wysokości od 600 do blisko 1000 m n.p.m. i gruntach narażonych na erozję oraz braku elementów naturalnego retencjonowania wody, pilnie wymagają zalesienia mało przydatnych dla rolnictwa i osadnictwa gruntów.

Do zalesień należy przeznaczyć ok. 300 ha gruntów, czyli zwiększyć lesistość do ok. 20-21 %. Obszar gminy wymieniony jest także w wykazie gmin o szczególnych preferencjach do zalesień w Krajowym Programie Zwiększenia Lesistości.

11. W celu podniesienia przyrodniczych walorów lasów szczególnie na siedlisku lasu mieszanego górskiego, konieczne jest wprowadzanie urozmaicenia gatunkowego: jodły, buka, modrzewia, jawora i in. w monokulturach świerkowych, zgodnie z zaleceniami planów urządzania lasu. Ochronna rola lasów gminy winna być uwieczniona uznaniem lasów niepaństwowych za ochronne.

12. Występowanie wód geotermalnych umożliwia zmianę czynnika grzewczego na czysty ekologicznie, co ma ogromne znaczenie dla poprawy parametrów powietrza atmosferycznego w szczególności w odniesieniu do obszarów wybitnie inwersyjnych, a zarazem gęsto zaludnionych.

13. Prawidłowy rozwój obszaru gminy, funkcji tak o znaczeniu lokalnym, jak i ponadlokalnym - w znacznym stopniu uzależniony jest od stanu i jakości środowiska przyrodniczego. Zapewnienie wysokiego standardu jakości środowiska warunkuje możliwość prawidłowego rozwoju,

szczególnie w takich dziedzinach jak rekreacja, rolnictwo nastawione na produkcję proekologiczną, ale przede wszystkim stwarza dogodne warunki życia i odnowy sił biologicznych mieszkańców stałych i wczasowiczów.

14. Do stworzenia prawidłowych warunków ochrony środowiska obliguje położenie gminy w strefie ważnej z punktu widzenia hydrologicznego, w sąsiedztwie obszarów o najwyższej formie konserwatorskiej ochrony przyrody (Tatrzański Park Narodowy i Gorczański Park Narodowy), wreszcie ze względu na ochronę ujęcia wody dla miasta Nowego Targu.

15. Obszar odznacza się stosunkowo dużą wrażliwością na przyjmowanie zanieczyszczeń, co sprawia, że najmniejsze zaniedbania w gospodarce ściekowej, odpadami, zwiększona emisja zanieczyszczeń atmosferycznych czy zła polityka lokalizacyjna - skutkują w środowisku przyrodniczym znacznie destruktywniej niż w innych rejonach.

Decydują o tym przede wszystkim :

- małe przepływy cieków wodnych, stanowiących odbiorniki ścieków;
- deniwelacje terenu, co w połączeniu z dużą ilością opadów powoduje wymywanie zanieczyszczeń powierzchniowych i spłukiwanie ich do koryt cieków wodnych;
- skłonności do inwersji termicznych, sprzyjające koncentracji zanieczyszczeń atmosferycznych na niektórych terenach.

16. Zagwarantowanie odpowiedniego standardu środowiska wiąże się po pierwsze z likwidacją zaniedbań, głównie w zakresie realizacji infrastruktury służącej ochronie środowiska, ale również z realizacją (deklarowanej od lat w różnych dokumentach, lecz nie wdrażanej w życie) polityki ekorozwoju opartej na zasadzie likwidacji uciążliwości

u źródła, przyjmowanie czystych, materiałoszczędnych technologii produkcji (dotyczy to np. bardziej uciążliwych usług i rzemiosła jak procesy garbowania i wyprawy skór, segregacji odpadów), wyprzedzające uzbrajanie terenu w urządzenia ochronne itp.

17. Ważnym elementem warunkującym jakość życia mieszkańców, komfort wypoczynku wczasowiczów jak również stan flory i fauny jest stan higieniczny powietrza. W tym celu niezbędna jest zmiana czynnika grzewczego na mniej uciążliwy. Najbardziej optymalne z punktu widzenia ochrony środowiska jest wykorzystanie w maksymalnym stopniu zasobów energii geotermalnej.

18. Pogarszająca się jakość wód Białego Dunajca (obecnie nie odpowiada ona żadnym normom) i jak się podejrzewa innych cieków wodnych

- zmniejsza atrakcyjność rekreacyjną terenu (większość cieków wodnych na wysokości zainwestowania i pewnych odcinków poniżej zainwestowania oraz rzeki Biały Dunajec na całym odcinku nie odpowiada warunkom wykorzystania ich do celów kąpieliskowych),
- ogranicza możliwość ich wykorzystania do celów pitnych i innych gospodarczych, podraża koszty związane z uzdatnianiem wód.
- Standard jakości środowiska przyrodniczego uzależniony jest od warunków gospodarowania na terenach sąsiadujących z obszarem opracowania. Szczególnie ważne dla stanu środowiska przyrodniczego gminy jest uporządkowanie gospodarki ściekowej w górnej części zlewni Biały Dunajec oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń atmosferycznych z miast Nowego Targu i Zakopanego.

2.3. Cele rozwoju

- 1) Wykorzystanie pomostowego położenia pomiędzy atrakcyjnymi i uczęszczanymi rejonami przyrodniczo - rekreacyjnymi,

jednocześnie pomiędzy ważnymi ośrodkami życia społeczno-gospodarczego tj. Nowym Targiem i Zakopanem oraz wzdłuż uczęszczanej drogi krajowej łączącej te miasta i rejony dla własnego rozwoju gminy.

- 2) Ochrona własnych wartości przyrodniczych, w szczególności obszaru Pasa Skalicowego o wysokich walorach krajobrazowo-przyrodniczych, w celu podniesienia własnej atrakcyjności rekreacyjnej obszaru.

W związku z tym powiększenie obszaru rezerwatu Skalka Rogoźnicka i uznanie fragmentów Pasa Skalkowego za Zespół przyrodniczo-krajobrazowy.

- 3) Zapewnienie wysokich standardów środowiska przyrodniczego w szczególności w odniesieniu do wód, powietrza i krajobrazu.

- 4) Zwiększenie lesistości gminy do 20-21 % jej obszaru.

- 5) Wykorzystanie tranzytowego przebiegu ciągów infrastrukturalnych oraz zasobów wód geotermalnych i słodkich dla podniesienia standardów życia mieszkańców.

**IV. UWARUNKOWANIA ROZWOJU W ZAKRESIE
INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNIKACJI**

1. CHARAKTERYSTYKA I OCENA ISTNIEJĄCEJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNIKACJI.

1.1. Zaopatrzenie w wodę

Źródłem wody dla mieszkańców gminy Szaflary są ujęcia źródeł wody oraz studnie kopane.

Większe wodociągi posiadają następujące wsie;

- Bańska Niżna - wodociąg oparty na ujęciach źródeł wody o łącznej wydajności 1,1 l/s, który obejmuje swoim zasięgiem około 60 % mieszkańców,
- Bańska Wyżna - posiada dwa wodociągi oparte na ujęciach źródeł wody na tzw. Usuwiskach o łącznej wydajności 200 m³ /d, z których korzysta ok.70 % mieszkańców.
- Wieś Skrzypne, Maruszyna i Szaflary posiadają wodociągi lokalne. Natomiast Bór i Zaskale nie posiadają wodociągów, zaopatrują się w wodę indywidualnie.

W Szaflarach zlokalizowane jest główne ujęcie wody powierzchniowej dla Nowego Targu, z którego pobierane jest ok.6900 m³/d. Gmina Szaflary nie korzysta z tego ujęcia.

1.2. Odprowadzanie ścieków

Przez gminę przebiega kolektor sanitarny o średnicy Ø 500 i 600 mm relacji Biały Dunajec- Szaflary - Nowy Targ, który został zrealizowany z uwagi na konieczność ochrony zlewni rz. Biały Dunajec powyżej ujęcia wody powierzchniowej dla Nowego Targu.

Jednak do tej pory Szaflary nie zostały podpięte do tego kolektora. Jego średnica pozwala na rozbudowę tego systemu. Na pozostałym obszarze brak jest sieci kanalizacyjnej i obiektów do utylizacji ścieków.

W większości zrealizowane są nieszczelne doły wybieralne, co wpływa na zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych.

Wody deszczowe odprowadzane są częściowo ciągami kanalizacji deszczowej (głównie w Szaflarach) bezpośrednio do rz. Biały Dunajec, zaś spłukiwane w czasie deszczów zanieczyszczenia z utwardzonych dróg powodują okresowe skażenia wód powierzchniowych.

1.3. Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia $\varnothing$ 200 mm Pn 6,4 Mpa ralicji Myślenice - Poronin. Jednak obszar gminy nie jest zasilany w gaz. Brak stacji redukcyjno-pomiarowej I⁰ i sieci niższego ciśnienia stwarza barierę rozwoju tego systemu na terenie gminy Szaflary.

1.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Źródłem energii elektrycznej dla obszaru gminy jest Rozdzielnia Mocy 110/15 kV „Szaflary”, z której rozchodzi się 6 linii elektroenergetycznych napowietrznych 110 kV w kierunku: Zakopanego, Rabki, Niedzicy i Bukowiny Tatrzańskiej, Skawiny i Jabłonki.

Energia elektryczna dostarczana jest sieciami napowietrznymi średnich napięć 15 kV.

Bezpośrednio do odbiorców energia dostarczana jest jest siecią niskich napięć poprzez stacje transformatorowe. Z energii elektrycznej korzysta 100 % mieszkańców, a sieć jest sukcesywnie rozbudowywana w miarę potrzeb.

1.5. Zaopatrzenie w ciepło

Na obszarze gminy brak jest zbiorczych systemów grzewczych. Ogrzewanie obiektów odbywa się z indywidualnych źródeł ciepła, w większości opalanych węglem i koksem.

Na terenie wsi Bańska Niżna istnieje odwiert wód geotermalnych IG1 o wydajności 60 m³/h i temperaturze wody na wypływie 72°C, który obecnie częściowo jest wykorzystany do celów grzewczych w tej wsi.

1.6. Łączność

Gmina Szaflary należy do Stacji Numeracyjnej (SN) i Okręgu Telefonicznego (OT) Nowy Targ. Obsługę telefoniczną zapewnia mieszkańcom centrala telefoniczna analogowa, zlokalizowana w Szaflarach o pojemności 400 numerów, co przy zajętości 195 numerów daje wskaźnik 69,23/1000 mk. Średnia wojewódzka dla obszarów wiejskich wynosi 50,7/1000 mk.

Mimo lepszych od średnich wojewódzkich wskaźników telefonizacji, występują braki w tym zakresie.

Łączność radiowo-telewizyjną obszaru zapewnia radiowo-telewizyjny ośrodek nadawczy (RTON) na Gubałówce, telewizyjna stacja przemiennikowa (TSP) na Kasprowym Wierchu oraz radiolinia Warszawa - Kraków - Zakopane.

Ilość abonentów telewizyjnych wynosi 1059, a radiowych 1111, co daje odpowiednio wskaźnik 114,7 i 120,3/1000 mk. Są one niższe od średnich wojewódzkich dla wsi, które wynoszą odpowiednio 139,8 i 148,1/1000 mk.

1.7. Gospodarka odpadami

Powstające na obszarze gminy odpady stałe gromadzone są na wysypisku śmieci zlokalizowanym na granicy Szaflar i Zaskala o powierzchni 0,64 ha.

Wysypisko to jest obecnie na wyczerpaniu i w najbliższym czasie ulegnie likwidacji.

Szansę na składowanie odpadów daje realizowane obecnie wysypisko w Nowym Targu. Gmina Szaflary obok kilku innych z Podhalańskiego Związku Gmin, partycypowała w kosztach budowy tego wysypiska.

1.8. Komunikacja

Obsługę komunikacyjną gminy oraz powiązania zewnętrzne zapewnia układ drogowy i kolejowy.

Centralnie przez obszar gminy w układzie północ - południe przebiega droga krajowa nr 95 Rabka - Nowy Targ - Zakopane. Równoległe do niej biegnie linia kolejowa Kraków - Sucha Beskidzka - Chabówka - Nowy Targ - Zakopane. Są to trasy komunikacyjne o znaczeniu krajowym, zapewniające gminie powiązania na tym kierunku, a także poprzez bliskie położenie węzła komunikacyjnego w Nowym Targu umożliwiają dogodne powiązania na kierunku wschód - zachód.

Dostępność do poszczególnych wsi zapewniają drogi wojewódzkie:

- nr 25419 Szaflary - Gronków - Ostrowsko,
- nr 25420 Szaflary - Ludźmierz,
- nr 25421 Ludźmierz - Maruszyna,
- nr 25422 Szaflary - Skrzypne,
- nr 25423 Szaflary - Ząb.

Drogi wojewódzkie zapewniają powiązania wsi między sobą oraz z sąsiednimi gminami, a jednocześnie wewnętrzną obsługę komunikacyjną.

Bezpośrednią obsługę komunikacyjną wsi zapewnia również sieć dróg gminnych o długości 53 km. Większość z nich /46 km/ posiada nawierzchnię twardą, a 33 km dróg posiada nawierzchnię ulepszoną - asfaltową. Gęstość dróg gminnych wynosi 98,1 km na 100 km² powierzchni i jest nieco wyższa od średniej dla gmin w województwie, wynoszącej 86,2 km/100 km². Parametry techniczne dróg są niskie, charakteryzują się wąskimi jezdniami, nienormatywnymi łukami poziomymi, dużymi spadkami. W dużej mierze wynika to z górzystego charakteru gminy.

Podstawowym środkiem obsługi transportu pasażerskiego jest komunikacja autobusowa. Obsługę komunikacyjną na obszarze gminy zapewnia głównie Miejski Zakład Komunikacji w Nowym Targu, a także linie autobusowe PKS - oddziały w Nowym Targu i w mniejszym stopniu w Zakopanem. Mniejsze znaczenie w obsłudze pasażerskiej spełnia komunikacja kolejowa.

Na obszarze gminy znajduje się stacja benzynowa zlokalizowana w północnej części wsi Szaflary.

1.9. Ocena istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacji - wnioski.

- Pomimo przebiegających przez gminę Szaflary magistralnych sieci, sama gmina jest w niskim stopniu wyposażona w infrastrukturę techniczną.
- Istniejący, niewystarczający system zaopatrzenia w wodę, pomimo rygorów ochronnych dla obszarów źródłkowych, oparty jest na ujęciach źródeł wody, co może doprowadzić do naruszenia równowagi w gospodarce wodnej, w tym obniżenia przepływów cieków wodnych.

- Dla pokrycia zapotrzebowania na wodę i umożliwienia dalszego rozwoju gminy należy przede wszystkim zlikwidować istniejące zagrożenia jakości wód tak powierzchniowych jak i podziemnych, przeanalizować możliwość poboru wody z ujęcia dla Nowego Targu zlokalizowanego w Szaflarach oraz możliwość ujęć wód cieków wodnych, przepływających przez gminę.
- Pomimo zrealizowanego kolektora sanitarnego relacji Biały Dunajec - Szaflary - Nowy Targ, ścieki z terenów położonych w sąsiedztwie nie są do niego odprowadzane.
Ostateczne sfinalizowanie trwających rozmów pomiędzy gminami, dotyczących tej kwestii przyspieszy możliwość dalszej rozbudowy tego systemu dla terenów położonych w zlewni Białego Dunajca.
Dla pozostałego obszaru problemem pozostaje realizacja zbiorczych systemów kanalizacyjnych.
- Obecny system ciepłowniczy oparty na paliwach stałych (węgiel, koks) powoduje degradację środowiska i nie daje gwarancji poprawy. Szansę na radykalną zmianę dają między innymi złoża wód geotermalnych, zlokalizowane we wsi Bańska Niżna oraz istniejący gazociąg wysokoprężny przebiegający przez teren gminy.
- Dla dalszego rozwoju gminy i poprawy warunków życia, niezbędna jest gazyfikacja, wzmocnienie zasilania elektroenergetycznego oraz poprawa stanu łączności.
- Położenie gminy przy ważnych trasach komunikacyjnych - drodze krajowej nr 95 Rabka - Nowy Targ - Zakopane oraz linii kolejowej jest korzystne ze względu na zapewnienie dostępności obszaru gminy.
- Sieć dróg wojewódzkich zapewnia powiązania obszaru gminy z sąsiednimi gminami.

- Sieć dróg wojewódzkich i gminnych w miarę dobrze rozwinięta jest wystarczająca dla prawidłowej obsługi komunikacyjnej terenów zurbanizowanych, wymaga jednak modernizacji związanej z poprawą parametrów i stanu technicznego.

2. ANALIZA OBOWIĄZUJĄCEGO PLANU MIEJSCOWEGO pod kątem uwzględnienia jego ustaleń w Studium - infrastruktura techniczna i komunikacja

Dla obszaru gminy Szaflary obowiązuje miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Biały Dunajec (aktualizacja), zatwierdzony Uchwałą Nr 64/XV/91 z dnia 10 maja 1991r wraz z wykonanymi później zmianami cząstkowymi planu.

Plan uwzględnia zmiany wynikłe z wydzielenia z obszaru gm. Biały Dunajec - gminy Szaflary, w skład której wchodzi wsie: Bańska Niżna, Bańska Wyżna, Bór-Leśnica, Maruszyna, Skrzypne, Szaflary i Zaskale.

Jako wiodącą funkcję gminy plan ustala rolnictwo, a uzupełniającą:

- turystykę i wypoczynek,
- obsługę mieszkańców i ruchu turystycznego,
- rzemiosło i wytwórczość,
- drobny przemysł, bazy, składy i obsługę rolnictwa.

Z uwagi na to, że wydzielony z gm. Biały Dunajec obszar gminy Szaflary jest położony w zlewni chronionej dla ujęcia wody dla Nowego Targu, ustalone w planie rygory służą w dużej mierze ochronie zasobów wodnych i zwiększeniu retencyjności obszaru, dlatego winny być podtrzymane w Studium.

W celu ochrony wody, powietrza i gleby należy również uwzględnić w Studium ustalone w planie zasady rozwoju przestrzennego - dotyczące wyposażenia

terenów w urządzenia i systemy ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i ochrony zasobów wodnych, stref ekologicznych rzek i potoków przed zainwestowaniem oraz gromadzeniem odpadów.

Plan kładzie nacisk nie tylko na realizację infrastruktury ekologicznej, ale i ochronę zasobów wody.

Z punktu widzenia **gospodarki wodnej** jest to obszar :

- o obniżonych zdolnościach retencyjnych z uwagi na wylesienia,
- szczególnej ochrony zasobów wodnych, wymagający ograniczenia odwadniania oraz właściwego zagospodarowania wód zlewni,
- obszar o możliwościach zwiększenia dyspozycyjności wód poprzez uporządkowanie gospodarki ściekowej i odpadami.

W zakresie **regulacji stosunków wodnych** plan ustala, że :

- Ze względu na szczególne ograniczenie w zagospodarowaniu przestrzennym, związane z ochroną ujęcia wody na rzece Biały Dunajec w Szaflarach dla Nowego Targu - należy sposób regulacji cieków wodnych prowadzić głównie poprzez zabudowę biologiczną; urządzenia techniczne ograniczając do koniecznych zabezpieczeń tras komunalnych czy istniejącej zabudowy
- Należy w maksymalnym stopniu wprowadzać pasy zieleni wzdłuż cieków oraz uporządkować koryta rzeczne, traktowane w wielu przypadkach jako wysypiska śmieci
- Należy szczególnie chronić od zainwestowania tereny źródłkowe,
- Należy dążyć do zwiększenia retencji naturalnej zlewni poprzez realizację dolesień i utrzymanie względnie zwiększenie terenów użytków zielonych.

Dążenie do zwiększenia retencyjności obszaru oraz jakości i ilości wody powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w Studium.

Ustalenia dotyczące **infrastruktury technicznej** zawarte są w zasadach rozwoju przestrzennego dot. ochrony walorów przyrodniczych, zasobów wodnych, strefy osadnictwa oraz ustaleniach dotyczących poszczególnych terenów przeznaczonych dla obiektów infrastruktury technicznej.

Zgodnie z tymi ustaleniami :

1) **Zaopatrzenie w wodę** gminy odbywać się będzie przede wszystkim z wodociągów wiejskich z tym, że dla wsi:

- Bańska Niżna, Bańska Wyżna, Skrzypne przewiduje zaopatrzenie w wodę na bazie lokalnych źródeł,
- Zaskala i Szaflar z wodociągu dla Nowego Targu. Jednak z uwagi na deficyt wody dla Nowego Targu ustala rozpatrzenie możliwości ujęć lokalnych. Dla Szaflar plan rezerwuje teren dla ujęcia wody na prawobrzeżnym dopływie rzeki Biały Dunajec,
- Bór-Leśnica - ustala teren ujęcia wody na potoku Czerwony Potok,
- Maruszyna - ustala realizację wodociągu w oparciu o ujęcie wody potoków zasilających Wielki Rogoźnik.

W planie zagospodarowania przestrzennego brak na rysunku planu terenów pod ujęcia wody (poza ujęciem dla Nowego Targu w Szaflarach) pomimo, że są one opisane w ustaleniach szczegółowych dla poszczególnych wsi.

2) **Odprowadzenie ścieków** odbywać się będzie następująco:

- ścieki za wsi Szaflary, Bańska Niżna i Wyżna mają być odprowadzane do kolektora Biały Dunajec- Nowy Targ,
- dla Zaskala plan przewiduje włączenie ścieków do miejskiej sieci kanalizacyjnej w Nowym Targu,

- dla pozostałych wsi przewiduje lokalne oczyszczalnie z tym, że dla Leśnicy-Bór postuluje pozyskanie terenu pod oczyszczalnię poza obszarem gminy.
- 3) **Gazyfikacja** oparta będzie o gazociąg wysokoprężny Rabka - Poronin, poprzez stację redukcyjno-pomiarową w Poroninie. Zasilanie w gaz plan przewiduje poprzez budowę średnioprężnych sieci gazowych. Plan ustala także minimalną strefę ochronną od istniejącego gazociągu wysokoprężnego-15m. Lokalizacja wszelkich obiektów w odległości 50m od w/w gazociągu winna być uzgodniona z Zakładem Gazowniczym w Krakowie.
  - 4) Rozwój **ciepłownictwa** na terenie gminy odbywać się będzie na bazie takich mediów jak: paliwo stałe (węgiel, koks), gaz ziemny, wody geotermalne. Plan ustala w związku z tym realizację układu sieci rozdzielczej gazowej średniego ciśnienia oraz sieci ciepłowniczej w oparciu o technologię rur przeizolowanych.
  - 5) Zaopatrzenie w **energię elektryczną** odbywać się będzie na bazie istniejącej stacji 110/15 kV w Szaflarach. Ustala także likwidację istniejących linii napowietrznych 110 kV relacji Szaflary-Zakopane i zastąpienie ich nową linią 110 kV w wykonaniu dwutorowym.
  - 6) W zakresie **telekomunikacji** przewiduje pełną automatyzację sieci telefonicznej w oparciu o centrale elektroniczne z integracją usług.
  - 7) **Utylizacja odpadów stałych** wymaga generalnych rozwiązań w rejonie Podtatrza.
  - 8) Obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego w zakresie **komunikacji** ustala dla układu drogowego podział funkcjonalny na drogi krajowe regionalne, drogi wojewódzkie, gminne oraz gminne dojazdowe.

Dla drogi krajowej nr 95 Rabka - Nowy Targ - Zakopane plan ustala modernizację z możliwością dobudowy drugiej jezdni. Ponadto plan uwzględnia zmiany wynikające z przebudowy układu komunikacyjnego w Nowym Targu, w związku z czym wyznacza rezerwy terenowe dla realizacji południowej obwodnicy Nowego Targu oraz węzła dwupoziomowego z drogą krajową nr 95.

Dla dróg wojewódzkich i gminnych plan przewiduje adaptację i modernizację - wyznacza rezerwy terenowe dla przełożenia drogi wojewódzkiej Szaflary - Ludźmierz z włączeniem do projektowanej obwodnicy oraz dla realizacji obwodnicy centrum wsi Maruszyna.

Ponadto plan przewiduje adaptację istniejącej linii kolejowej Kraków - Zakopane i rozbudowę stacji kolejowej w Szaflarach oraz adaptację linii kolejowej Nowy Targ - Podczerwone.

W zakresie komunikacji zbiorowej plan ustala obsługę komunikacyjną autobusową i kolejową.

❖ **Część zapisów ustaleń planu dotyczących rozwoju poszczególnych sieci infrastruktury technicznej jest już nieaktualna, z uwagi na ich realizację.**

Mimo braków w realizacji infrastruktury technicznej, przyjęte w planie ustalenia są dostosowane do charakteru obszaru gminy, zapewniają ochronę jej walorów przyrodniczych i nie budzą kontrowersji pomimo drobnych nieścisłości pomiędzy ustaleniami ogólnymi a szczegółowymi dla poszczególnych wsi. Dlatego powinny być uwzględnione w Studium po weryfikacji wynikającej z realizacji.

❖ **Ustalenia planu dla realizacji elementów układu komunikacyjnego o charakterze ponadlokalnym (obwodnica Nowego Targu oraz związana z tym zmiana przebiegu drogi wojewódzkiej) będą uzależnione od przyjętych rozwiązań układu komunikacyjnego na obszarze Nowego Targu. Pozostałe ustalenia wymagają analizy pod kątem potrzeb**

gminy w aktualnych warunkach gospodarczych i po wprowadzeniu niezbędnych korekt mogą być uwzględnione w opracowywanym studium.

3. UWARUNKOWANIA ROZWOJU W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Infrastruktura techniczna jest jednym z najważniejszych czynników wpływających na rozwój i aktywizacji gminy. Uwarunkowania rozwoju w tym zakresie są następujące:

- Odczuwalny brak **systemów wodno - kanalizacyjnych**, stanowiący zagrożenie dla zasobów wód zwłaszcza powierzchniowych ogranicza rozwój tych obszarów i wymaga pilnych działań zmierzających do uporządkowania gospodarki ściekowej i poszukiwania źródeł wody dla wodociągów zbiorczych. Trudności w poszukiwaniu terenów pod tego typu inwestycje powodują potrzebę utrzymania lokalizacji wskazanych w dotychczas obowiązującym planie.

Zasoby wody winny podlegać szczególnej ochronie. Zastosowanie rygorów ochronnych wymagać będzie ograniczenia w użytkowaniu i zainwestowaniu zwłaszcza niewielkich terenów leśnych i bezpośrednio do nich przyległych, oraz wszystkich terenów źródłiskowych. Wymagane również będą działania zmierzające do zwiększenia retencyjności obszaru.

- Ograniczeniem rozwoju gminy jest jej częściowe położenie w strefie ochrony pośredniej ujęcia wody dla Nowego Targu w Szaflarach. Strefa ta obejmuje zlewnię rzeki Biały Dunajec, w której znajdują się wsie: Szaflary, część Bańskiej Wyżnej i Niżnej. Rozwój tych wsi uwarunkowany jest koniecznością pilnego uporządkowania gospodarki ściekowej poprzez rozbudowę i realizację sieci kanalizacyjnej w tych wsiach oraz jak najszybszego włączenia w istniejący

kolektor sanitarny Biały Dunajec - Nowy Targ, który stwarza możliwość odprowadzenia ścieków na oczyszczalnię w Nowym Targu.

Ograniczenia rozwoju pozostałych wsi wynikają z braku systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków. Utrzymanie lokalizacji wskazanych w dotychczas obowiązującym planie stworzy możliwość realizacji oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnych.

- Gmina Szaflary położona jest między Nowym Targiem a Zakopanem, stąd przez jej teren przebiegają główne ciągi infrastruktury technicznej dla potrzeb tych miast.

Sama gmina poza energią elektryczną nie korzysta z tych ciągów. Ogólnie gmina jest niedoinwestowana i słabo uzbrojona.

Ograniczenie w zagospodarowaniu przestrzennym wynikają ponadto z obowiązku ochrony terenów źródłowych potoków, które często stanowią źródło wody pitnej, jak również konieczności prowadzenia cieków wodnych w obudowie biologicznej z utrzymaniem pasów zieleni ochronnej.

- Ograniczeniem rozwoju dla gminy (poza Bańską Niżną i Wyżną, Skrzypne, częściowo Szaflar) jest brak wodociągów wiejskich. Możliwością rozwoju systemów wodociągowych będzie:

- dla Szaflar - wodociąg dla Nowego Targu bazujący na ujęciu wody w Szaflarach,
- dla Zaskala - miejska sieć wodociągowa w Nowym Targu,
- dla Bór - Leśnicy - wody Czerwonego Potoku,
- dla Maruszyny (pomimo istniejących wodociągów lokalnych z uwagi na zabudowę na działach wód)- źródłem wody mogą być potoki zasilające Wielki Rogoźnik w rejonie Starego Bystrego lub Ludźmierza.

Uruchomienie nowych, przydatnych do zainwestowania terenów na obszarze gminy uzależnione będzie głównie od rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej.

- Możliwością rozwoju w zakresie **unieszkodliwiania odpadów stałych** jest realizowane obecnie wysypisko śmieci w Nowym Targu. W Kosztach jego

- budowy partycypują gminy ze Związku Podhalańskiego Gmin, w tym również gminie Szaflary.
- Funkcjonowanie **systemu elektroenergetycznego**, w tym wielkość i sposób zasilania w energię elektryczną, stwarzają możliwości rozbudowy sieci średniego i niskiego napięcia, a tym samym rozwoju całego obszaru gminy, pomimo ograniczeń zainwestowania w bezpośrednim sąsiedztwie magistral dosyłowych.
- W zakresie **gazownictwa** szansą rozwoju jest istniejący gazociąg wysokoprężny relacji Rabka- Poronin, pomimo ograniczeń zainwestowania w bezpośrednim jego sąsiedztwie. Rozwój gazownictwa na obszarze gminy i wykorzystanie gazu do celów bytowo-gospodarczych i grzewczych uwarunkowany jest koniecznością realizacji sieci średnioprężnych na całym obszarze oraz stacji redukcyjno-pomiarowej I^o na granicy Szaflar i Maruszyny.
- System ciepłowniczy ma dużą szansę rozwoju w oparciu o ekologiczne nośniki energii jak gaz ziemny i wody geotermalne.
W związku przebiegającym przez gminę gazociągiem wysokiego ciśnienia, istnieje potencjalna możliwość gazyfikacji gminy Szaflary, co daje możliwość ogrzewania również budynków mieszkalnych i usługowych. Konieczna będzie realizacja sieci gazowych niższego ciśnienia w całej gminie.
Występujące złoża wód geotermalnych w Bańskiej Niżnej stwarzają możliwość wykorzystania tego źródła ciepła między innymi dla ogrzewania obiektów zlokalizowanych na obszarze gminy.
- Rozwój **telekomunikacji** uwarunkowany jest realizowaną obecnie telefoniczną centralą cyfrową w Szaflarach, co stworzy lepsze możliwości łączności w poszczególnych wsiach. Nie bez znaczenia jest położenie gminy pomiędzy Nowym Targiem, a Zakopanem będącymi Stacjami Numerycznymi. Docelowo Zakopane ma być obok Nowego Sącza międzymiastową tranzytową centralą telefoniczną, która będzie obsługiwała w ruchu tranzytowym okręgi telefoniczne (OT) Zakopane, Nowy Targ i Rabkę. Szaflary należą do OT Nowy targ.

- Poprawa **łącności radiowo - telewizyjnej** uwarunkowana jest pracą Radiowo-Telewizyjnego Ośrodka Nadawczego - RTON na Gubałówce. Obecny, RTON na Gubałówce jest bardzo wyeksploatowany i może stworzyć w najbliższym czasie zagrożenie dla dobrego odbioru programów radiowych i telewizyjnych.

- Głównym czynnikiem ograniczającym rozwój systemów infrastruktury technicznej, a tym samym rozwój obszaru jest ukształtowanie terenu.

Położenie gminy w trzech wododziałach (rz. Biały Dunajec, Cz. Dunajec i Potoku Leśnica), z dużymi spadkami terenu, wykształcenie się zabudowy w dolinach cieków na grzbietach i stokach; jest przyczyną wysokich kosztów realizacji, związanych również z pokonywaniem przeszkód terenowych. Realizacja uzbrojenia dla obiektów znacznie oddalonych od istniejącej zabudowy staje się nieekonomiczna, dlatego zabudowa w oddalonych terenach winna być ograniczona.

WNIOSKI:

I. Możliwości rozwoju obszaru gminy Szaflary wynikają głównie z:

- * warunków dla realizacji sieci gazowej i ciepłowniczej w oparciu o istniejący gazociąg wysokoprężny relacji Rabka - Poronin oraz złoża wód geotermalnych w Bańskiej Niżnej stwarzających warunki dla zmiany czynnika grzewczego,
- * zapewnienia pokrycia zapotrzebowania energii elektrycznej przez sieci magistralne i stację 110/15 kV w Szaflarach.
- * warunków dla wprowadzenia łączności w oparciu o telefoniczną centralę cyfrową w Szaflarach,

- * warunków dla realizacji sieci kanalizacyjnej i wodociągowej dla części gminy w oparciu o istn. kolektor sanitarny Biały Dunajec - Nowy Targ oraz ujęcie wody dla Nowego Targu w Szaflarach i miejską sieć wodociągową w Nowym Targu,
- * stanu wyposażenia w infrastrukturę techniczną dobrego na terenie wsi Szaflary, częściowego w Bańskiej Niżnej, Wyżnej i Skrzypnem, dającego lepszą niż w pozostałych wsiach szansę prawidłowej obsługi mieszkańców.

2. Barrierami rozwoju są:

- * wielkość zasobów wody zwłaszcza w zachodniej części gminy,
- * brak wyposażenia w infrastrukturę techniczną, głównie w zakresie odprowadzania ścieków, gazownictwa, częściowo zaopatrzenia w wodę.

3. Konflikty wywołują:

- * bezwzględna konieczność ochrony zasobów jakościowych i ilościowych głównie zlewni Białego Dunajca ze względu na ujęcie wody, dla Nowego Targu w Szaflarach, wymagająca reżimów dla zagospodarowania i użytkowania (dolesienia, przeciwdziałanie erozji, zakaz zainwestowania, uporządkowania gospodarki ściekowej) - przy równoczesnej presji na nowe inwestycje,
- * trudności i wysokie koszty uzbrojenia terenów o zróżnicowanym ukształtowaniu i znacznie oddalonych od istniejącej zabudowy wiejskiej, a naciski na ich zainwestowanie,
- * konieczność uporządkowania gospodarki ściekowej z uwagi na ochronę wód, a trudności z podłączenia do istniejącego kolektora sanitarnego Biały Dunajec-Nowy Targ oraz w pozyskaniu terenów dla realizacji urządzeń dla zbiorczych systemów,

- * konieczność przebiegu istniejącej magistrali gazowej i elektroenergetycznej, a trudności realizacji obiektów w ich sąsiedztwie.

4. UWARUNKOWANIA ROZWOJU W ZAKRESIE KOMUNIKACJI

Uwarunkowania wynikające ze stanu istniejącego

Duże znaczenie dla rozwoju gminy ma system komunikacyjny, zapewniający jej dostępność oraz wewnętrzną obsługę komunikacyjną.

Powiązania zewnętrzne gminy zapewnia układ drogowy oraz kolejowy.

Gmina Szaflary położona jest przy drodze krajowej nr 95 Rabka - Nowy Targ - Zakopane, przebiegającej centralnie przez jej obszar. Droga ta zapewnia łatwy dostęp do gminy i dogodne powiązania z ośrodkami krajowymi - Nowym Targiem i Zakopanem.

Uzupełniającą rolę w zapewnieniu powiązań zewnętrznych gminy spełnia układ kolejowy.

Powiązania Szaflar z obszarami sąsiednich gmin zapewnia układ dróg wojewódzkich:

- nr 25419 Szaflary - Gronków - Ostrowsko,
- nr 25420 Szaflary - Ludźmierz,
- nr 25421 Ludźmierz - Maruszyna,
- nr 25422 Szaflary - Skrzypne,
- nr 25423 Szaflary - Ząb.

Drogi wojewódzkie wraz z drogami gminnymi tworzą sieć dróg lokalnych zapewniających obsługę komunikacyjną gminy - powiązania wsi między sobą, z sąsiednimi obszarami oraz dostępność obszarów zurbanizowanych. Sieć dróg lokalnych jest wystarczająca dla obsługi gminy,

konieczna jest jedynie modernizacja dróg dla zapewnienia im odpowiednich parametrów technicznych ze względu na zły stan techniczny i niskie parametry.

Położenie gminy w bliskim sąsiedztwie Nowego Targu wskazuje na możliwość pozostawienia dotychczasowego systemu obsługi komunikacji zbiorowej przez komunikację autobusową.

Uwarunkowania wynikające z obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego

Uwarunkowania wynikające z obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie komunikacji związane są z realizacją zadań o charakterze ponadlokalnym oraz lokalnym.

W zakresie układu komunikacyjnego o charakterze ponadlokalnym plan ustala modernizację drogi krajowej nr 95 Rabka - Nowy Targ - Zakopane i dobudowę drugiej jezdni.

Przebieg drogi krajowej i planowana jej rozbudowa stwarza ograniczenia w zagospodarowaniu terenów położonych w jej pobliżu. Centralny przebieg drogi przez obszar gminy przecina go na części, które mają utrudnione możliwości powiązania ze sobą. Z drugiej strony modernizacja drogi wiąże się z usprawnieniem powiązań komunikacyjnych gminy z ośrodkami krajowymi oraz zapewnieniem łatwiejszego dostępu do niej.

Plan ustala też rezerwy terenowe dla realizacji południowego obejścia Nowego Targu w ciągu dróg krajowych nr 95 Rabka - Nowy Targ - Zakopane oraz nr 969 Nowy Targ - Krościenko - Nowy Sącz przebiegającej w północnej części Szaflar. Na granicy Szaflar i Nowego Targu zlokalizowano węzeł z istniejącą drogą krajową nr 95, wyznaczając rezerwę dla jego realizacji częściowo na obszarze gminy, a częściowo na terenie Nowego Targu.

Przyjęte w planie ustalenia dla realizacji dróg i węzła ograniczają możliwości zagospodarowania w ich obrębie, nie wpływają natomiast w zasadniczy sposób na rozwój gminy.

Plan ustala adaptację istniejącej linii kolejowej Kraków - Nowy Targ - Zakopane, zapewniającej powiązania kolejowe gminy. Plan ustala też adaptację linii kolejowej Nowy Targ - Podczerwone. Przebieg tej linii w północnej części gminy na krótkim odcinku nie wpłynie na rozwój gminy.

W zakresie układu lokalnego plan ustala zmianę przebiegu drogi wojewódzkiej nr 25420 Szaflary - Ludźmierz w nawiązaniu do projektowanego obejścia Nowego Targu.

Plan przewiduje również realizację obejścia wsi Maruszyna. Istniejąca droga gminna przebiegająca przez wieś posiada niskie parametry techniczne. Realizacja projektowanego obejścia usprawni powiązania Maruszyny z ośrodkiem gminnym i zwiększy jej dostępność.

Plan ustala też rezerwy terenowe dla rozbudowy stacji kolejowej w Szaflarach. Stwarza to możliwość obsługi i rozwoju różnych form działalności gospodarczej prowadzonej na obszarze Szaflar.

Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych określa wojewódzki rejestr zadań rządowych. W związku z tym, że rejestr ten nie został sporządzony, zadania o ponadlokalnym charakterze wynikają z materiałów opracowywanego studium zagospodarowania przestrzennego województwa.

Zgodnie z nimi zadaniami dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych w zakresie komunikacji są:

- modernizacja drogi krajowej nr 95 Rabka - Nowy Targ - Zakopane do parametrów III klasy technicznej 2-jezdniowej,
- realizacja południowego obejścia Nowego Targu w ciągu dróg krajowych na kierunku Jabłonka - Nowy Targ - Krościenko - Nowy Sącz,
- adaptacja i odbudowa linii kolejowej Nowy Targ - Podczerwone.

Zadania o charakterze ponadlokalnym wynikają również z planu zagospodarowania przestrzennego gminy i ich wpływ na rozwój gminy omówiono w części dotyczącej uwarunkowań wynikających z obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Wnioski

- Położenie gminy przy trasach komunikacyjnych o znaczeniu krajowym - drodze krajowej nr 95 Rabka - Nowy Targ - Zakopane oraz linii kolejowej Kraków - Chabówka - Zakopane zapewnia dobrą dostępność komunikacyjną gminie, stwarzając warunki jej rozwoju. Przewidywana modernizacja drogi krajowej i dobudowa drugiej jezdni usprawni powiązania komunikacyjne gminy.
- Przebieg drogi krajowej prowadzącej ruch tranzytowy i jej modernizacja jest też czynnikiem ograniczającym rozwój gminy z uwagi na utrudnienie powiązań części gminy leżących po obu stronach drogi. Ograniczone są też możliwości zagospodarowania terenów przyległych do drogi.
- Sieć dróg lokalnych - wojewódzkich i gminnych zapewnia powiązania gminy z sąsiednimi obszarami oraz obsługę komunikacyjną wewnątrz gminy. Niskie parametry techniczne dróg wpływają w pewnym stopniu na ograniczenie dostępności i dalszego rozwoju obszarów przez nie obsługiwanych.